

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 1493-95

[Questio CLI - Questio CLX]

[urn:nbn:de:bsz:31-305443](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305443)

fit assidua, sed assiduitas importat circumstantiam que nō trahit in aliā spēm pcti: sic non pōt in infinitū aggravare vt de veniali faciat mōtale: sicut ex supra dictis p̄s. q̄ si als ebrietas non est pctm̄ mortale nec etiā hoc mō erit peccatū mortale. ¶ Aug. dicit in eodem sermone. Quotiens aliq̄s in cibo aut potu plus accipit q̄ necesse ē ad minuta pctā nouerit p̄tinere. pctā aut̄ minuta dicunt̄ venialia. ergo ebrietas q̄ causat̄ ex imoderato potu est pctm̄ veniale. ¶ Nullū peccatū mortale est faciendū p̄pter medicinā. s; aliq̄ sup̄flue bibunt fm̄ p̄siliūz medicine vt postea p̄ vomitū purgent̄: et ex hoc sup̄fluo potu sequitur ebrietas. q̄ ebrietas non est peccatū mortale. ¶ S; est qd̄ in canoni b̄ ap̄loz legitur. Ep̄s aut̄ presbiter aut̄ diaconus alee aut ebrietati deseruiens: aut desinat: aut deponat̄. Subdiacon̄ aut̄ aut lector̄ aut cantor̄ similia faciēs: aut desinat: aut cōsone p̄uetur: similiter et laicus: s; tales pene non in fliguntur nisi pro pctō mortali. q̄ ebrietas est peccatum mortale. ¶ R̄n̄. dōz: q̄ culpa ebrietatis sicut dictū ē p̄sistit in inordinato vsu et concupiscentia vini. Hoc aut̄ p̄tingit esse tr̄ p̄r. Uno sic q̄ nesciat potū esse imoderatū et inebriare potētē: et sic ebrietas pōt accipi sine pctō: vt dictū ē. Alio sic q̄ aliq̄s percipiat potū esse imoderatū: non tñ estimat potūz inebriare potētē: et sic ebrietas pōt esse cū pctō veniali. 3° mō potest esse q̄ aliq̄s bene aduertat potū esse imoderatū et inebriantē: et tñ magis vult ebrietatē incurrere q̄ a potu abstinere: et talis p̄p̄e d̄r ebrius: qz moralia accipiūt spēm: non ab his q̄ p̄ accūs eueniunt p̄ter intentionem s; ab eo qd̄ est per se intentū. et sic ebrietas est peccatū mortale: qz fm̄ hoc homo volēs et sciens p̄uauat se vsu rōnis que fm̄ virtutem opatur et pctā declinat: et sic peccat mortali periculo peccandi se committens. Dicit. n. amb. in lib. patriarch. Utā dā dicimus ebrietatē per quā vitia cauere nō possimus. nam que sobry cauemus: per ebrietatem ignorantes committimus. vnde ebrietas per se loquendo est peccatum mortale. ¶ Ad p̄m̄ dōm: q̄ assiduitas facit ebrietatē esse pctm̄ mortale: nō p̄pter solā iterationē actus: s; qz nō pōt esse q̄ homo assidue inebrietur quin sciens et volens ebrietatē incurreret: dū multotiēs experitur fortitudinē vini: et suā habilitatem ad ebrietatem. ¶ Ad secundum dicendū: q̄ plus sumere in cibo vel potu q̄ necesse ē p̄tinet ad vitii gule q̄ nō semp̄ ē pctm̄ mortale: s; plus sumere i potu sciēter vsq̄ ad ebrietatē hoc ē pctm̄ mortale. Unde ang. dicit in. io. confes. Ebrietas longe esta me: miseraberis ne ap̄ proquinquet mibi. crapula aut̄ nonnunq̄ subrepsit seruo tuo. ¶ Ad 3° dōm: q̄ sic supra d̄ctū est: cibus et potus est moderandus fm̄ q̄ cōpetit corporis valitudini. et iō sicut qñq̄ cōtingit vt cibus vel potus q̄ est moderatus sano sit superfluus ifirmo: ita et pōt eod̄uerfo p̄tingere vt ille q̄ est superfluus sano sit moderatus ifirmo. et hoc mō cū aliq̄s multum comedat vel bibat fm̄ cōsiliū medicine ad vomitūz puocandū nō est reputādus sup̄fluus cib⁹ vel potus: nec tñ ad vomitum puocandū regrit q̄ sit potus inebrians: qz et potus aque tepide vomitūz causat. et ideo p̄pter hāc cām non excusaret̄ aliq̄s ab ebrietate.

Ad tertium sic p̄cedit. Videt̄ q̄ ebrietas sit grauissimūz pctōz. Dicit. n. Cbry. q̄ nihil ita est demoniacum sicut ebrietas et lasciuia q̄ est mater oīum viciorum. et in decre. d̄r. dis. 35. An̄ oīa clericis vetat̄ ebrietas q̄ oīum viciorūz radix et nutritrix est. ¶ Ex hoc d̄r aliqd̄ esse pctm̄ q̄ bonū rōnis excludit. s; hoc maxime facit ebrietas. q̄ ebrietas est maximum pctōz. ¶ Magnitudo culpe ex magnitudine pene ostēdit̄. s; ebrietas videt̄ esse maxie punita. dicit. n. Ambro. q̄ nō esset in boie seruitus si nō fuisset ebrietas. q̄ ebrietas ē maximum pctōz. ¶ Sed est q̄ fm̄ Grego. vicia spūalia sunt maiora q̄ carnalia. s; ebrietas p̄tinet̄ iter vicia carnalia. q̄ nō ē

maximū pctōz. ¶ R̄n̄. dōz: q̄ ex hoc d̄r aliqd̄ esse malū q̄ puat bonū. vñ quāto maius est bonū qd̄ puat per malū tāto malū graui⁹ est. Manifestū est aut̄ q̄ bonū diuinū ē maius q̄ bonū humanū. et iō pctā q̄ sunt directe d̄r deū sūt grauiora pctō ebrietatis: qd̄ directe opponit̄ bono rōnis hūane. ¶ Ad p̄m̄ dōm: q̄ ad pctā intēperantie maxie hō bz p̄nitatē p̄pter hoc q̄ huiusmodi concupiscentie et delectationes cōnāles nobis sunt: et fm̄ hoc dicunt̄ huiusmodi pctā esse maxie amica diabolo: nō qz sint alijs grauiora: s; qz sunt apud boies frequētiora. ¶ Ad 2° dōz: q̄ bonū rōnis ipedit̄ dupl̄. Uno per id qd̄ est d̄r rōni. Alio per id qd̄ aufert vsū rōnis. plus aut̄ hz de rōne mali id qd̄ d̄r tur rōni q̄ qd̄ ad horā vsū rōnis aufert. Vnus. n. rōnis pōt eē et bon⁹ et malus q̄ tollit̄ per ebrietatē: s; bona virtutūz q̄ tollunt̄ per ea q̄ d̄r rōni: sunt semp̄ bona. ¶ Ad 3° dōm: q̄ seruit⁹ est p̄secuta ex ebrietate occasionaliter: inquantū Lham maledictionem seruitutis in sua posteritate accepit per hoc q̄ irrisit̄ patrem inebriatū: nō aut̄ seruitus fuit directe pena ebrietatis.

Ad quartum sic p̄cedit. Videt̄ q̄ ebrietas nō excuset a pctō. Dicit. n. phus in .4. ethi. q̄ ebrius meret̄ duplices maledictiones. q̄ ebrietas magis aggravat pctm̄ q̄ excuset. ¶ Nō excusatur pctm̄ per pctm̄: s; magis augetur. ebrietas aut̄ est pctm̄. q̄ nō excusat a pctō. ¶ Phs dicit in. 6. ethi. q̄ sic rō boīs ligat̄ p̄ ebrietatē: ita ligat̄ p̄ concupiscentiā: sed concupiscentia nō excusat a pctō. q̄ et neq̄ ebrietas. ¶ S; est q̄ Loth excusat̄ ab incestu p̄p̄ ebrietatē: vt Aug. dicit d̄ Sanctum. ¶ R̄n̄. dōm: q̄ in ebrietate duo attendunt̄ sic d̄ctū est. s; defectus d̄is: et actus p̄cedēs. Ex p̄te aut̄ defect⁹ sequētis in quo ligat̄ vsus rōnis ebrietas hz excusare a peccato in q̄ntū cāt inuoluntariū p̄ ignorantia. S; ex p̄te actus p̄cedentis vt eē distinguēdū: qz si ex actu illo p̄cedēte subsecuta est ebrietas sine pctō: tñ pctm̄ sequēs totaliter excusat̄ a culpa sicut forte accidit de Loth. si aut̄ actus p̄cedens fuit culpabilis: sic nō totalr aliq̄s excusat̄ a peccato sequētī qd̄. s; reddidit̄ volūtariū ex volūtate p̄cedētis act⁹: in q̄ntū. s; aliq̄s dans operā rei illicite icidit̄ i sequēs pctm̄: diminuit̄ tñ pctm̄ sequēs sicut et diminuit̄ rō voluntariū. Un̄ Aug. dicit d̄ Sanctū. q̄ Loth culpādus est: nō q̄ntū ille incestus: sed q̄ntū ebrietas meruit. ¶ Ad p̄m̄ dōm: q̄ phs nō dicit q̄ mereat̄ grauiorē maledictionē ebrius: sed q̄ mereat̄ duplice maledictionē p̄pter duplex pctm̄. Vt pōt dici q̄ loquit̄ fm̄ legē cuiusdā pictati: vt d̄r in. 2. politi. statuit̄ q̄ ebry si percuterent plus punirent̄ q̄ sobry: qz pluries iniuriant̄: in quo vt Aristot. ibidē dicit videtur magis resperisse ad vtilitatem. s; vt cobiberent̄ iniuriē q̄ ad veniam quā opz habere de ebrys p̄pter hoc q̄ nō sūt sui cōpotes. ¶ Ad 2° dōm: q̄ ebrietas hz excusare pctm̄: nō ex p̄te q̄ est pctm̄: s; ex p̄te defect⁹ sequētis vt dictū est. ¶ Ad 3° dōz: q̄ concupiscentia nō totaliter ligat̄ rōne sicut ebrietas: nisi forte sit tanta q̄ faciat boiem insanire: et tñ passio concupiscentie diminuit̄ pctm̄: qz leui⁹ est ex firmitate q̄ ex malitia peccare.

De castitate. Qd̄. CLI. Considerandū est de castitate. Et p̄ de ipsa virtute castitatis. 2° de v̄ginitate q̄ ē ps castitatis. 3° de luxuria q̄ est viciū oppositū. ¶ Circa p̄m̄z q̄runt̄ q̄tuor. Primo. vtrum castitas sit virtus. 2° vtrum sit v̄tus ḡnialis. 3° vtz sit virtus distincta ab abstinētia. 4° quō se habeat ad pudicitiam. **Ad p̄m̄um** sic p̄cedit. Videt̄ q̄ castitas nō sit a se. sed castitas videt̄ ad corpus pertinere. dicit. n. aliq̄s

Deinde considerandū est de castitate. Et p̄ de ipsa virtute castitatis. 2° de v̄ginitate q̄ ē ps castitatis. 3° de luxuria q̄ est viciū oppositū. ¶ Circa p̄m̄z q̄runt̄ q̄tuor. Primo. vtrum castitas sit virtus. 2° vtrum sit v̄tus ḡnialis. 3° vtz sit virtus distincta ab abstinētia. 4° quō se habeat ad pudicitiam.

castus ex eo qd aliquantulum se hz ad vsum quarundam corpo-
ris partiu. qd castitas non est virtus. ¶ Virtus est habi-
tus voluntarius vt dicitur in 2. etbi. s3 castitas no videtur ee ali-
quid voluntarium cu per violentiam auferri videat mulieri-
bus violententer oppressis. qd videtur qd castitas no sit virtus
¶ Nulla virtus est in infidelibus. s3 alig infideles sunt ca-
sti. no qd castitas est virtus. ¶ Fructus a virtutib disti-
guitur: s3 castitas iter fructu ponit: vt pz ad Gal. 5. qd casti-
tas no est virtus. ¶ S3 qd Aug. dicit in li. de decore cordis
cu debeas in virtute pcedere vxore qm castitas est virtus:
tu sub vno ipetu libidinis cadis: et vis vxore tua esse victri-
cem. ¶ Rñ. d3: qd nome castitatis sumit ex hoc qd p ro-
nem concupiscetia castigat que ad modu pauci est refrenan-
da: vt pz per phm in 3. etbi. In hoc aut ro vtutis humane
psistit qd sit aliqd fm ronez modificatiu: vt ex supra dictis
pz vñ manifestu e castitate ee vtute. ¶ Ad p qd d3: qd casti-
tas consistit gdes in aia sicut in subiecto: s3 mam hz in cor-
pore: pnter. n. ad castitatem vt fm iudiciu ronis et electio-
nem voluntatis aliqs moderate vtaf corporalibus mem-
bris. ¶ Ad 2. d3: qd sicut aug. dicit in p de ciui. dei: pposi-
to animi pmanente p qd etiaz corpus sanctificari meruit:
nec ipsi corpori auferat sanctitate violetia libidinis aliene
qua seruat perseverantia continentie sue. Et ibidez dicit: qd
est virtus animi que comite hz fortitudinem qua potius
quelibz mala tolerare qm malo cōsentire decreuit. ¶ Ad
3. d3: qd sicut aug. dicit in 4. cōtra Julianu: absit vt sit in
aliquo vera virtus nisi fuerit iustus. absit aut vt sit iustus ve-
re nisi viuat ex fide. Et id cludit qd in infidelibus neq est
vere castitas neq aliq alia virtus: qz. s. non referuntur ad
debitum finem. Et sicut ibide subdit: non officijs. i. actib
sed finibus a virtus discernuntur virtutes. ¶ Ad 4. d3: qd
castitas in qnum est quidem fm rationem operans: habet
rationem virtutis. in quantum autem habet delectatione
in suo actu nnumeratur inter fructus.

Ad secundum sic procedit. Videt qd castitas sit
virtus generalis. Dicit. n. aug. i
lib. de medacio qd castitas animi est ordinatus animi mo-
tus no subdes maiora minorib. s3 hoc pnter ad qualibet
virtute. qd castitas e generalis virtus. ¶ Nome castita-
tis a castigatione sumit: s3 qlibet motus appetitiue partis
d3 castigari a rone. cu qd qualibet virtute morale refrene-
tur aliqs appetitiuus motus: videt qd qlibz virtus moral sit
castitas. ¶ Castitati fornicatio opponit: sed fornicatio
videt ad oe gen pti pnter. dicit. n. i ps. Perdes oes q for-
nicat abs te. qd castitas e gñalis virtus. ¶ S3 qd Macro-
ponit eam partez teperantie. ¶ Rñ. d3: qd nome casti-
tatis dupliciter accipit. Uno p pte. et sic est spalis vtus
babes spalem nam. i. concupiscetias delectabilis q sunt in
venereis. Alio nome castitatis accipit metaphoyce. Si-
cut. n. in corporis comixtione consistit delectatio venereo-
rum circa qua p pte est castitas: et oppositu viciuz. s. luxu-
ria: ita et in quad spali cōiunctioe metis ad res aliquas
consistit qdaz delectatio circa qua est qdaz spalis castitas
metaphoyce dicta: vel et spalis fornicatio s3 metapho-
rice dicta. Si. n. mens hois delectet in spali cōiunctioe
ad id cui d3 cōiungi. s. ad deu et abstinet se ne delectabiliter
alys cōiungat s3 debitu diuini ordis: dicit castitas spua-
lis: fm illud. z. ad Corin. ii. Despondi vos vni viro v ginez
castam exhibere xpo. Si aut delectabiliter s3 debitu diuini
ni ordinis cōiungat mes qbuscunqz aly reb: dicit forni-
catio spualis: fm illud Jere. 3. Tu aut fornicata es cum
amatoribus multis. et hoc mo accipiedo castitatem: casti-
tas est gñalis vtus: qz per qualibz vtutem retrahit mens
humana ne reb illicitis delectabiliter cōiungat: pncipa-
liter tñ ro hui castitatis consistit in charitate: et in aly vir-
tutibus theologicis qbus mens hominis cōiungit deo.

Ad primu qd dicitur qd illa pcedit de castitate metapho-
rice dicta. ¶ Ad 2. d3: qd sicut supra dictum est: concupi-
scentia delectabilis maxime assimilaf puero: eo qd appeti-
tus delectabilis est nobis cōnalis et p pte delectabilis
fm tactum q ordinant ad cōseruationez nãe. et inde est qd
si nutriti boz delectabilium concupiscencia per hoc qd ei
cōsentiaf maxime auget: sicut puer q sue voluntati relin-
quitur. et sic concupiscencia boz delectabilium maxime indi-
get castigari. et id circa huiusmodi concupiscencias antono-
matice dicitur castitas: sicut et fortitudo est circa ea in quibus
maxime indigemus animi firmitate. ¶ Ad 3. d3: qd ro
illa pcedit de fornicatione spuali metaphoyce dicta q op-
ponit castitati spuali vt dictum est.

Ad tertium sic procedit. Videt qd castitas no sit
vtus distincta ab abstinentia: qz cir-
ca mam vnius generis sufficit vna virtus: sed vni generis
vident esse q pnter ad vnu sensum. cu ergo delectatio
ciboz circa qua est abstinentia. et delectatio venereo-
rum circa qua est castitas pnter ad tactu: videt qd castitas no sit
alia vtus ab abstinentia. ¶ P huz in 4. etbi. oia vitia in
teperantie assimilaf puerilib pnter: qd castigatioe i diget: sed
castitas noiat a castigatione vicioz oppositoz. ergo cum
per abstinentiam cohibeant qdam vitia intemperantie: vi-
detur qd abstinentia sit castitas. ¶ Delectationes alio-
rum sensuum pnter ad teperantie in qru ordinant ad dele-
ctationez tactu: circa qd est teperantia. s3 delectationes ciboz cir-
ca qd est abstinentia ordinant ad delectationes venereo-
rum circa qd est castitas. Un dicit Hiero. Ueter et genitalia sibimet
ipsis vicina sut vt ex vicinitate mebroz: Federatio itelli-
gat vicioz. qd abstinentia et castitas no sunt vtutes ab inui-
cem distincte. ¶ S3 qd apls. z. ad Corin. 6. cōnumerat
castitatem ieiunys q ad abstinentiaz pertinent. ¶ Rñ. d3:
qd sicut dictum est: teperantia est p pte circa concu-
piscencias delectabilium tactus. et id opz vt vbi sunt diuer-
se rones delectationis: ibi sint diuerse virtutes sub tepe-
rantia cōprehense. delectationes aut pportionant opera-
tionibus quaz sunt pfectiones: vt dicit. 9. etbi. Manife-
stum est aut qd alterius generis sunt operationes pnter
ad vsum ciboz qbus natura indiuidui cōseruat: et opera-
tiones pnter ad vsum venereo-
rum quibus cōseruat natura speciei. et ideo castitas q est circa delectationes ve-
nereo-
rum est virtus distincta ab abstinentia q est circa dele-
ctationes ciboz. ¶ Ad primu qd dicitur qd teperantia no
consistit pncipaliter circa delectationes tactus qdum ad
iudiciu sensus de tangibilibus qd est eiusdem rationis
in oibus: sed qdum ad ipsum vsum tangibilium: vt dicit in
3. etbico. Est aut alia ratio vtendi cibis et potibus et vene-
reis. et ideo o3 esse diuerfas virtutes: licet sint vni sensus.
¶ Ad 2. d3: qd delectationes veneree sunt vehemētio-
res et magis opprimentes ratione q delectationes cibo-
rum. et ppter hoc magis indigent castigatione et refrenatio-
ne: qz si eis cōsentiaf magis ex hoc increfcit vis concupiscē-
tie: et deycit virtus mentis. Unde Aug. dicit in pmo so-
liloquio. Nihil esse sentio qd magis ex arte deyciat ani-
mum virilem q blandimēta femine: cozporuqz ille cōta-
ctus sine quo vxor haberi non pōt. ¶ Ad tertiu d3: qd
delectationes aliorum sensuum no pnter ad naturaz
hominis cōseruandaz nisi put ordinant ad delectabilia:
tactus. et ideo circa huiusmodi delectationes no est aliqua
alia virtus sub teperantia cōprehensa. sed delectationes
ciboz quis aliquat ordinant ad delectationes venereo-
rum: tñ et per se ordinant ad vitam hois cōseruadam. et id
et per se habet spale vtutem. qdum illa virtus que abstinē-
tia dicitur ordinet actu suu ad fine castitatis.

Ad quartum sic procedit. Videt qd pudicitia
no pertinet specialr ad castita-
tē

tem. Dicit enim aug. in pmo de ciui. dei. q. pudicitia e que-
dam virtus anime. non e est aliquid ad castitatem perti-
nens: s; etiã per seipsam virtus a castitate distincta. ¶ P.
Pudicitia a pudore dñ qui videt idẽ esse verecundie. s; ve-
recundia fm. Damascenũ est de turpi actu: qd̄ conuenit oi
actui vitioso. ¶ pudicitia non magis pertinet ad castitates
q̄ ad alias virtutes. ¶ P. Phis dicit in. 3. etbi. q. omnis
intempantia generaliter est maxime exprobrabilis: s; ad
pudicitiaz pertinere videtur fugere ea que exprobrabilia
sunt. ¶ pudicitia pertinet ad omnes partes tempantie: nõ
aut specialiter ad castitatem. ¶ Sed e qd̄ Aug. dicit in
lib. de perseuerantia. Predicanda est etiã pudicitia vt ab
eo qui h; aures audiendi nihil genitalibus membris illi-
citurum perpetretur. sed vsus genitalium membroz p̄prie
pertinet ad castitatem. ¶ pudicitia p̄prie ad castitatem pri-
net. ¶ R. n. o. d. m. q. sicut dictũ est: nomen pudicitie a pu-
dore sumitur: in quo verecundia signatur. ¶ ideo opz q. pu-
dicitia p̄prie sit circa illa de quibus homines maxime ve-
recundantur. Maxime autẽ verecundantur hoies de acti-
bus venereis: vt aug. dicit in. 4. de ciui. dei: intãtũ q. etiã
p̄cubitus p̄ngalis qui honestate nuptiaruz decoratur ve-
recundia non careat. ¶ hoc ideo q. motus genitalium mẽ-
brozum non subicitur imperio rõnis sicut motus alioz
exterioruz membrozum. Verecundatur autẽ homo nõ so-
lum de illa p̄mixtione venerea: sed et de q̄buscũq; signis
eius: vt phs dicit in. 2. rhetorice. ¶ ideo pudicitia attendit
p̄prie circa venerea: ¶ p̄cipue circa signa venereoz: sicut
sunt aspectus ipudici oscula ¶ tactus: ¶ quia hoc magis so-
lent deprehendi ideo pudicitia magis respicit huiusmodi
exteriora signa. castitas autẽ magis ipsam veneream com-
mixtionem. ¶ ideo pudicitia ad castitatem ordinatur: non
quasi virtus ab ipsa distincta: sed sicut exprimens castita-
tis circumstantiam quandam. interdum tamen vnum pro
alio ponitur. ¶ Ad p̄mũ q. d. m. q. aug. ibi accipit pud-
icitiam pro castitate. ¶ Ad 2. d. m. q. q̄uis omnia
vitia habeant turpitudinem quandam: specialiter tamen
vitia intemperantie vt ex supra dictis p̄. ¶ Ad 3. d. m.
q. inter vitia intemperantie p̄cipue sunt exprobrabilia
peccata venerea: tum propter inobedientiam genitalium
membrozum: tum etiam propter hoc q. ratio ab huiusmo-
di maxime absorbetur.

¶ De virginitate.

26.

CLII.

Deinde considerandum est de vir-
ginitate. ¶ Et circa hoc q̄
runtur quinque. 1. in quo consistat virgi-
nitas. 2. vtrum sit licita. 3. vtrum sit
virtus. 4. de excellentia eius respectu
matrimonij. 5. de excellentia eius re-
spectu aliarum virtutum.

Ad primum sic p̄cedit. Videt q. virginitas nõ
cõsistat in integritate carnis. Dicit
n. Aug. in li. de nuptijs ¶ concupiscẽtia carnis: q. virgini-
tas est in carne corruptibili incorruptiõis perpetua medi-
tatio: sed meditatio nõ pertinet ad carnem. ergo virgini-
tas nõ consistit in carne. ¶ Virginitas pudicitia quã-
dam iportat. sed Aug. dicit in pmo de ciui. dei: q. pudici-
tia cõsistit in anima. ergo virginitas nõ consistit in carnis
incorruptione. ¶ Carnis integritas videtur cõsistere
in signaculo virginalis pudoris. sed q̄ncq; absq; virginita-
tis p̄iudicio frangiẽ illud signaculum. Dicit enim Aug.
in pmo de ciui. dei: q. illa membra possunt diuersis casib;
vulnerata vim perpeti. ¶ medici quãdoq; saluti opitulantes
hoc ibi faciunt qd̄ horret aspectus. Obstetrix etiam
virginis cuiusdãz integritatẽ manu velut explorans duz
inspicit perdidit. ¶ subdit. Non opinor queq; tam stulte
sapere vt huic perisse aliquid existimet etiã de ipsius cor-

poris sanctitate quãvis membra illius integritate sas per-
dita. ergo virginitas nõ consistit in carnis incorruptione.
¶ Corruptio carnis maxie in seminis resolutione con-
sistit q̄ pot fieri sine concubitu vel in dormiẽdo vel etiam
vigilando. sed sine cõcubitu nõ videtur perdi virginitas.
Dicit enim Aug. in lib. de virginitate: q. virginalis inte-
gritas ¶ per piam cõtinentiam ab omni concubitu imuni-
tas angelica portio est. ergo virginitas nõ consistit in car-
nis incorruptiõẽ. ¶ Sed e qd̄ Aug. in eodem lib. di-
cit q. virginitas est continentia qua integritas carnis ipsi
creatori anime ¶ carnis vouetur: ¶ secat: ¶ seruat. ¶ R. n. o.
dicendum q. nomen virginitatis a viroze sumptũ videt.
¶ sicut illud dicit virens ¶ in suo viroze persistere qd̄ non
est ex superabundantia caloris adustionem expertus: ita
etiam virginitas hoc iportat q. persona cui inest imunitas
sit a concupiscẽtia adustione: q̄ esse videt in cõsumatio-
ne maxime delectationis corporalis qualis est venereoz
delectatio. Unde Ambro. dicit in lib. de virginitate q. ca-
stitas virginalis est expers cõtagionis integritas. In dele-
ctatione autem venereozum tria est considerare. Unum
quidem qd̄ est ex parte corporis. s. violatio signaculi vir-
ginalis. Aliud autẽ est in quo coniungit id qd̄ est anime
cum eo qd̄ est corporis. s. ipsa resolutio seminis delectatio-
nem sensibilem causans. Tertium autẽ est solum ex par-
te anime. s. ppositum perueniendi ad tales delectationẽ.
In quibus tribus id qd̄ pmo positũ est per accidens se h; ad
moralem actum q. nõ cõsideratur per se nisi scõm ea q̄
sunt anime. Scõm vero mãliter se habet ad actũ mora-
lem. nã sensibiles passiones sunt materia moralium actuum.
Tertium vero se habet formaliter ¶ cõpletine: q. rõ mora-
lium in eo qd̄ est rõnis p̄lect. q. ergo virginitas dicit per
remotionẽ p̄dicte corruptionis: cõsequẽs est q. integritas
membri corporalis per accis se habeat ad virginitatem:
ipsa autẽ imunitas a delectatiõẽ q̄ cõsistit in seminis resolu-
tione se habet mãliter. ipm aut ppositum perpetuo absti-
nendi a tali delectatiõẽ se habet formaliter ¶ cõpletine in
virginitate. ¶ Ad p̄mũ q. d. m. q. illa diffinitio Augustini
tangit qdem in recto id qd̄ est formale in virginitate. nãz
per meditationẽ intellr pposituz rõnis. Or aut addit per
petua: nõ sic intellr q. oporteat virginem semp actu tales
mediationẽ habere: sed q. hoc v; in pposito gerere vt per
petuo in hoc perseueret. Id v; qd̄ est mãle tangit in obli-
quo cum dñ: incorruptiõis in carne corruptibili: qd̄ addit
ad ostẽdendũ virginitatis difficultatem: nã si caro corru-
pi nõ posset nõ eẽr difficile perpetua incorruptiõis medita-
tionẽ habere. ¶ Ad 2. d. m. q. pudicitia est qdem eẽntia:
liter in aia: mãliter autẽ i carne: ¶ filr virginitas. Unã Aug.
dicit in li. de virginitate q. licet vginitas in carne seruet:
ac per hoc corporalis sit: tñ spũalis est quãz fouet ¶ seruat
¶ cõtinẽtia pietatis. ¶ Ad 3. d. m. q. sicut dictuz est integri-
tas corporalis membra per accidẽs se h; ad virginitatez:
inq̄tum. s. per hoc q. ex pposito voluntatis abstinet q. a
delectatione venerea: remanet integritas in membro cor-
poris. vñ si cõtingat q. per alium modũ aliquo casu mẽ-
bri integritas corumpat: nõ magis p̄iudicat virginitati
q̄ si corumpat manus aut pes. ¶ Ad 4. d. m. q. delecta-
tio q̄ est ex seminis resolutione dupliciter pot contingere.
Uno v; p̄cedat ex mẽtis pposito: ¶ sic tollit virginitatẽ:
siue fiat per cõcubitu sine absq; cõcubitu. Facit autem
mentionẽ Aug. de concubitu: q. huiusmodi resolutio cõi-
ter ¶ nãliter ex concubitu catur. Alio pot puenire pter
p̄positũ mentis vel in dormiẽdo vel per violentiã illatã
cui mēs nõ cõsentit: q̄uis caro delectationẽ expiat: vel et
ex infirmitate nãe: vt p̄ in his q. fluxũ seminis patiunt: ¶
sic nõ perdit vginitas: q. talis pollutio nõ accidit per ipu-
dicitia quã virginitas excludit.

Ad secundum sic pcedit. Uidet q virginitas sit illicita. Omne eni qd dicitur pcepto legis nã est illicitu: sed sicut pceptus legis nãe ad cõseruatione idiuuidi est: qd tangit Heñ. z. De omni ligno qd e in paradiso comedere: ita e pceptu legis nãe e ad pseruatione spẽ: qd ponit Heñ. p. Crescite z multiplicamini z replere terrã. ergo sicut peccaret qui abstineret ab oi cibo: vtpote facies d bonu idiuuidi: ita e peccat q oino abstinet ab actu gnãtiõis: vtpote facies d bonu spẽ. ¶ De illud qd recedit a medio vtutis vt e viciõsus: sed vginitas recedit a medio vtutis ab oib dlectatiõib venereis abstines. Dic eni pbs in. z. ethi. q q in omni voluptate potitur: z qui neq ab vna recedit intemperat est. q aut oes fugit: agrestis est: insensibilis. ergo vginitas est aliqd viciõsus. ¶ Peñã nõ debet nisi vicio: sed apud antiquos puniebant s3 leges vt illi qui semp celibẽ vitã ducebãt: z maximã Valerius dicit. Et augu. dicit q Plato in vã religione sacrificas se dicit: vt p eius pñetiã tanq pñti aboleret. ergo vginitas est pñti. ¶ S3 d e q nullu pñti recte cadit sub pñti: sed vginitas recte cadit sub pñti. dicit. n. i. ad Lozin. 7. De vginib aut pceptu dñi nõ habeo: pñti aut do. q vginitas nõ est aliqd illicitu. ¶ Rñ. dñm q in humanis actibus illud e viciõsus qd e pter rectã rone. h3 aut hoc rectã rõ vt his que sũt ad finẽ vitã aliq fm eã mẽsurã que congruit fini. Est aut triplex hois bonu: vt dicit i p ethi. Unu qd e qd pñti in exteriorib reb: pñti diuitijs. Aliud autẽ qd pñti in bonis corpis. Tertiu aut qd consistit in bonis oie. iter que etiã bona cõteplatiue vite sũt poriora bonis vite actiue: vt pbs pbat in. io. ethi. Et dñs dicit Luc. io. Maria optimã partẽ elegit: Quoz bonoz exteriora qdẽ oz dinant ad ea que sũt corpis. ea vo que sũt corpis ad ea que sũt aie. z vltẽ ea que sũt vite actiue ad ea que sũt vite cõteplatiue. pñti aut ad rectitudinẽ ronis vt aliq vitã exteriorib bonis fm eã mẽsurã que cõpetit corpõ: z sũt de alijs. Un sigs abstineat ab aliqb possidẽdis que als est bonu possidere vt cõsulat saluti corporali vel eã pteplatiõi veritatis: nõ eẽt hoc viciõsus: s3 fm rone rectã. Et similiter sigs abstinet a delectatiõib corpõralib vt liberius vacet cõteplatiõi veritatis: pñti hoc ad rectitudinẽ ronis. Ad hoc aut pã vginitas ab oi delectatiõe venerea abstinet: vt liberi diuine cõteplatiõi vacet. Dicit eni ap. l. i. ad Lozin. 7. Mulier inupta z virgo cogitat que dñi sũt vt sit sancta z corpore z spiritu. Que autẽ nupta est cogitat que mundi sũt z quod placeat viro. Unde relinquit q virginitas nõ est aliqd viciõsus: sed potius laudabile ¶ Ad p ergo dõz: q pceptus habet rationẽ debiti: vt supra dictu est. Dupliciter aut aliqd est debitũ. Uno mõ vt impleat ab vno. z hoc debitũ sine peccato pteriri nõ põt. Aliud aut est debitũ iplẽdũ a multitudine: z ad tale debitũ iplẽdũ nõ tenet quilibet de multitudine. Multa enim sũt multitudini necessaria ad que implenda vnus nõ sufficit sed impleat a multitudine: duz vnus hoc alius illud facit. Pceptu igitur legis nature homini datuz de cõestione necesse est q ab vnoquoq impleat. aliter eni idiuuidu cõseruari nõ posset: sed pceptu datũ de generatione respicit totã multitudinẽ hominũ cui necessariuz est nõ solũ q multiplicetur corporaliter: s3 etiã q spiritua-liter pficiat. z ideo sufficẽter puidet humane multitudini: si quidã carnali generationi operã dent: quidã vero ab hac abstinetes: cõteplatiõi diuinõz vacet ad totius humani generis pulchritudinẽ z salutẽ: sicut etiã in exercitu quidã castra custodiunt: quidã signa deferunt: quidã gladius decertãt: que tñ oia debita sũt multitudinẽ: sed per vnuz ipleri nõ possunt. ¶ Ad z dõz q ille qui abstinet ab oib delectatiõib pter rone rectã qsi delectatiões s3 se abhorrens: est insensibilis sicut agricola. Virgo aut nõ abstinet

ab omni delectatione: sed solũ a delectatiõe venerea z ab hac abstinet fm rone rectã: vt dictu est. Mediu autẽ vtutis nõ fm quãtitatẽ: sed fm ronez rectã determinat: vt dñ in. z. ethi. Un de magnanimo dicit in. 4. ethi. q e magnitudine extremã: eo autẽ vt oz medius. ¶ Ad 3 dñm: q leges ferunt fm ea que vt in plurib accidũt. hoc aut rarus erat apud antiquos vt aliq amore vitatis pãplande ab omni delectatione venerea abstineret: qd solus plato legitur fecisse. vñ nõ sacrificauit qsi hoc pñti reputaret: s3 puerse opinioni ciuũ cedens: vt ibidẽ Aug. dicit.

Ad tertium sic pcedit. Uidet q virginitas nõ sit virtus. Nulla enim virtus inest nobis a nã: vt pbs dicit in. z. ethi. sed virginitas inest nobis a natura. qlibet eniz mox natus virgo est. ergo virginitas nõ est virtus. ¶ Quicũq h3 vnã vtutez h3 oes: vt supra habitũ est: s3 aliq habet alias vtutes q nõ habet vginitatẽ aliõn cũ sine vtute nulls ad regnũ celoz pueniat: nullus sine vginitate ad ipsuz posset puenire: qd eẽt matrimoniũ dãnare. ergo virginitas nõ est virtus. ¶ Omnis virtus restituit p penitentiã: s3 vginitas nõ reparat p penitentiãz. Un dñro. dicit: Lũ cetera deus possit: nõ potest virginitatem post ruinaz reparare. ergo videt q virginitas non sit virtus. ¶ Nulla vtus pñti sine peccato: s3 vginitas pñti sine peccato. s3 p matrimoniũ. g virginitas nõ est virtus. ¶ Virginitas diuidit viduitatẽ z pudicitie cõingali. s3 neutz illoz ponit virtus. g vginitas non e virtus. ¶ S3 d e qd amb. dicit i li. de virginitate. Inuitat vginitatis amor vt aliqd de vginitate dicitur: ne veluti trãfitu quodã pstricta videat q pncipalis e vtus. ¶ Rñ. dõz: q sic supra dictu e: in vginitate est sic formale z ppletiuũ ppositũ ppetuo abstinedi a delectatiõe venerea: qd qdẽ ppositũ laudabile reddid ex fine inqũtũ. s3 hoc fit ad vacandũ reb dñis. Mãle aut in vginitate e integritas carnis absq oi experimento venere delectationis. Manifestũ est aut q vbi e spãlis mã boni hñs spãle excellẽtiã: ibi iuenit spãlis rõ virtutis. sicut p3 in magnificentia q est circa magnos sumptus: z ex hoc e spãlis virtus a liberalitate distincta: q cõter se h3 circa oem pecuniãz vsuz. Hoc aut qd e pseruare se imunes ab experimento venere delectatiõis h3 qdã excellẽtiã laudis supra hoc qd e pseruare se imunes ab inordinatiõe venere voluptatis. z id vginitas e qdã spãlis vtus hñs se ad castitatẽ sicut magnificentia ad liberalitatẽ. ¶ Ad p dõz: q hoies ex sua natiuitate hñt id qd e mãle. s3 integritatẽ carnis imunes ab experimento venereoz: nõ tñ hñt id qd e formale in vginitate: vt. s3 hẽant ppositũ fruãdi huiusmodi integritatẽ ppter deũ: z ex hoc h3 ronez virtutis. Unde aug. dicit in li. de vginitate. Nec nos in vginibus pdicamus q virgines sũt: s3 q deo dicata pã pñetiã virgines sũt ¶ Ad 2 dñm: q pñtio virtutũ accipiẽt s3 illud qd e formale in virtutib. i. s3 charitatẽ vel fm puidetiã: vt supra habitũ est. non aut fm id qd est mãle in virtutibus. Nihil eni phibet alicui virtuoso suppetere mãm vni vtutis nõ aut mãm alterius: sic pauper h3 mãm tempantis: non aut mãz magnificentie. z hoc nõ alicui hñti alias vtutes deest materia vginitatis. i. predicta integritas carnis: tamen potest id quod est formale i vginitate habere: vt scilicet sit in preparatione mentis predictẽ integritatis cõseruande ppositum si hoc sibi competeret: sicut pauper potest in preparatione animi habere ppositũ magnificos sumptus faciẽdi si sibi competeret: z similiter ille q est in pspicitate h3 in preparatione animi ppositum aduersa equanimiter tolerãdi: z sine hac preparatione animi nõ põt eẽ aliq virtuosus. ¶ Ad 3 dñm: q virtus per penitentiam reparari potest quantum ad id quod est formale in virtute: non autem quantum ad id quod est materiale in ipsa. Non enim si quis magnificus cõsumpserit diuitias suas: p

penitentia peccati restituitur ei diuinit. et similiter ille q virginitatem peccando amisit: per penitentiam non recuperat virginitatis materiam: sed recuperat virginitatis propositum. Circa matrem autem virginitatis est aliquid quod miraculose reparari poterit diuinit. s. integritas membrorum: quia diximus accidere liter se ad virginitatem bene. Aliud autem est: quod nec miraculose reparari potest: ut scilicet q ex parte est voluptate venerea fiat non ex parte. Non enim deus potest facere ut ea que facta sunt non sint facta: ut in primo habitu est. Ad 4^m dicitur quod virginitas secundum quod est virtus potest propositum voto firmari integritatis perpetuo seruare. Dicitur enim Augustinus in libro de virginitate quod per virginitatem integritas carnis ipsi creatori aie et carnis fouet: secretat: seruatur: Unde virginitas secundum quod est virtus nunquam amittit nisi per peccatum. Ad 5^m dicitur quod castitas coniugalis ex hoc solo habet laudem quod abstinet ab illicitis voluptatibus: unde non habet aliquam excellentiam supra ceteras ceteras: non tamen puenit ad id quod est perfectum in materia ista. sed ad omnimodam immunitatem venere et voluptatis: s. sola virginitas. et ideo sola virginitas ponitur virtus specialis supra castitatem: sicut magnificentia supra liberalitatem.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod virginitas non sit excellentior matrimonio. Dicitur enim Augustinus in libro de bono coniugali. Non impar meritum est continentie in Joanne qui nullas expensas est nuptiarum. et in Abraam qui filios genuit: s. maioris virtutis maior est meritum. ergo virginitas non est potior virtuti quam castitas coniugalis. Et virtute dependet laus virtutis. si ergo virginitas preferret continentie coniugali videtur esse maior quam quilibet virgo esset laudabilior quam liber coniugata. hoc autem est falsum. ergo virginitas non preferret coniugio. Et Bonum concupiscentie est bono puato: ut patet per philosophum in ethicis. sed coniugium ordinatur ad bonum concupiscentie. Dicitur enim Augustinus in libro de bono coniugali. Quod est cibum ad salutem hominis: hoc est concubitus ad salutem hominis generis. virginitas autem ordinatur ad bonum spirituale: ut scilicet vitetur tribulationes carnis: quae sustinetur coniugati: sicut patet per apostolum in ad Corin. 7. ergo virginitas non est potior continentie coniugali. Sed est quod dicit Augustinus in libro de virginitate. Certa ratio et scarius scripturarum auctoritate: nec peccatum esse nuptias inuenimus: nec eas bono aut virginis continentie vel etiam vidualis equam. Et Ratio. dicitur quod sicut patet in libro de uero. Joannianus. hic error fuit Joanniani quod posuit virginitatem non esse matrimonio preferendam. Qui quidem error precipue destruitur: et exemplo christi qui et matrem virginem elegit et ipse virginitatem suauit: et ex doctrina apostoli qui in ad Corin. 7. Virginitatem salutem tanquam melius bonum et etiam rationem: tunc quod bonum diuinit est potius humano bono: tunc quod bonum aie preferret bono corporis. tunc etiam quod bonum contemplatiue vite preferret bono actiue. virginitas autem ordinatur ad bonum aie s. vitam contemplatiuam quod est cogitare ea que sunt dei. coniugium autem ordinatur ad bonum corporis: quod est corporalis multiplicatio generis humani: et pertinet ad vitam actiuam: quod vir et mulier in matrimonio viuere necesse habet cogitare que sunt mundi: ut patet per apostolum in ad Corin. 7. Unde indubitate virginitas preferenda est continentie coniugali. Ad 6^m ergo dicitur quod meritum non solum pensatur ex genere actus sed magis ex aie operantis. Dabitur autem aieus Abraam sic dispositum ut parat esset virginitatem seruare si esset tunc cognatus: ex quo meritum continentie coniugalis in ipso equatur merito continentie virginis in Joanne respectu primus substantialis: non autem respectu primus accidentalis. Unde Augustinus dicit in libro de bono coniugali: quod Joannis celibat et Abraam nubium quod tempore distributione christo militauerunt: s. continentiam Joannes in opere. Abraam vero in solo habitu habebat. Ad 7^m dicitur quod s. virginitas sit melior quam continentia coniugalis: potest tamen coniugatus melior esse quam virgo duplici ratione. per quidem ex parte castitatis s. ille qui est coniugatus habeat aieum magis paratum ad virginitatem seruandam si oporteret quam ille qui est actu virgo. Unde Augustinus dicit in libro de bono coniugali ut dicat. Ego non

De virginitate

sum melior quam abraam: sed melior est castitas celi quam castitas nuptiarum. et ratione postea subdit dicens. Quod enim in istis nunc ago: melius ille egisset si tunc agendum esset. quod autem illi egerunt: sic ego non agerem etiam si nunc agendum esset. 2° quod forte ille qui non est virgo habet aliquam excellentiorem virtutem. Unde Augustinus dicit in libro de virginitate: Unde scit virgo quibus sollicita que sunt diuinit fore: per aliquam sibi incognitam infirmitatem non sit matura marito: illa vero mulier cui se preferre gestiebat iam possit bibere calicem diuinit passionis. Ad 3^m dicitur quod bonum concupiscentie est bono puato si sit eiusdem generis: s. potest esse quod bonum puatum sit melius secundum suum genus: et hoc modo virginitas deo dedicata preferret secunditati carnali. Unde Augustinus dicit in libro de virginitate: quod secunditas carnis etiam illarum que in hoc tempore nihil aliud in coniugio quam plebe regunt quam accipient christo per amissa virginitate concupiscentie non posse credenda est.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod virginitas sit maxima virtutum. Dicit enim Lyprianus in libro de virginitate. Nunc nobis ad virgines sermo est: quarum quo sublimior est gloria est maior cura. flos est ille ecclesiastici germinis: decus atque ornamentum gratie spiritualis: illustrior portio gregis christi. Et Maius primus debet maior virtuti. sed virginitati debetur maximum primus. s. fructus ceteris: ut patet Matth. 13. in glo. s. virginitas est maxima virtutum. Et Tanta aliqua virtus est maior quanto per ea aliquid christo magis conformatur. s. maxime aliquid conformatur christo per virginitatem. Dicitur enim Apoc. 14. de virginibus quod sequuntur agnus quocumque ierit. et quod cantant canticum nouum quod nemo alius poterat dicere. s. virginitas est maxima virtutum. Sed est quod Augustinus dicit in libro de virginitate. Nemo quibus puato anulus fuit virginitatem preferre monasterio. Et in eodem libro dicit. Preclarissimum testimonium prohibet ecclesiastica auctoritas: in qua fidelibus nominis est quo loco martyres et quo defuncte sanctimoniales ad altaris sacramenta recitent: per quod datur intelligi quod martyrium virginitati preferret: et sicut monasterii status. Et Ratio. dicitur quod aliquid potest dici excellentissimum dupliciter. Uno modo aliquo genere. et sic virginitas est excellentissima. s. in genere castitatis. trascendit enim. et castitatem vidualem et coniugata: et quia castitatis antonomatice attribuitur decore: ideo virginitati per se attribuitur excellentissima pulchritudo. Unde et Ambrosius dicit in libro de virginitate. Pulchritudinem quod potest maiorem estimare decore virginis: quam a rege: per ab a iudice: dedicata domino: secretatur deo. Alio modo potest dici aliquid excellentissimum simpliciter. et sic virginitas non est excellentissima virtutum. Semper enim finis excellentis id quod est ad finem: et quanto aliquid efficacius ordinatur ad finem tanto melius est. finis autem ex quo virginitas laudabilis redditur est vacare rebus diuinis ut dicitur est. unde ipse virtutes theologice et etiam virtus religionis quare actus est ipsa occupatio circulares diuinas preferunt virginitati. Sicut est vehementer operantur ad hoc quod inhereat deo martyres quod ad hoc postponunt propriam vitam: et viuunt in monasterijs quod ad hoc postponunt propriam voluntatem et omnia que possunt habere: quam virgines que ad hoc postponunt veneream voluptatem: et ideo virginitas non solum plerumque est maxima virtutum. Ad 6^m ergo dicitur quod virgines sunt illustrior portio gregis christi et est eorum sublimior gloria per comparationem ad viduas et coniugatas. Ad 7^m dicitur quod centesimus fructus attribuitur virginitati secundum Hieronymum. propter excellentiam quam habet ad viduitatem cui attribuitur sexagesimus: et ad matrimonium cui attribuitur tricesimus: s. sic Augustinus dicit in libro de quod nibus euangelij centesimus fructus est martyrius: sexagesimus virginum: et tricesimus coniugatorum. unde ex hoc non sequitur quod virginitas sit simpliciter maxima virtutum omnium: s. solum alius gradibus castitatis. Ad 3^m dicitur quod virgines sequuntur agnus quocumque ierit: quod imitantur christum non solum in integritate mentis sed etiam in integritate carnis: ut Augustinus dicit in libro de virginitate. et ideo in pluribus sequuntur agnus: non tamen ideo quod ma-

gis in ppinquo: qz alie vtutes faciunt ppinqui? liberere deo p imitatione metis. canticu aut nouu qd sole vgenes cantant est gaudiu qd habet de integritate carnis seruare.

De vicio luxurie. qd opponit castitati. Qd CLIII.

Deinde consideradu est de vicio luxurie qd opponit castitati. Et p de ipsa in gnali. 2. de spsb? eius. Circa pmu qrun? gnqz. p qd sit m? luxurie. 2. vtru ois cubit? sit illicit? 3. vtru luxuria sit pctm mortale. 4. vtru luxuria sit viciuz capitale. 5. de filiabus eius.

Ad primum sic pcedit. Videt qz ma luxurie no solu sint cocupiscetie z delectationes veneree. Dic. n. Augu. i lib. ptes. qz luxuria ad facietate atqz abudantia se cupit vocari. sed facietas ptinet ad cibos z potus. abudantia aut ad diuitias. ergo luxuria no e proprie circa cocupiscetias z voluptates venereas. Circa p. Pro uerbioz. 20. dicit: Luxuriosa res est vinu: s? vinu pertinet ad delectatione cibi z potus. ergo circa ea maxime videt luxuria esse. Circa p. Luxuria dicit e libidinose voluptatis appetit. s? libidinosa voluptas no solu est in venereis sed etia in multis alijs. ergo luxuria no est solu circa cocupiscetias z voluptates venereas. Circa p. S? dicit qd d? in lib. de vera religione de luxuriosis: Qui seminat in carne de carne metet corruptione: s? seminatio carnis fit p voluptates venereas. ergo ad has ptinet luxuria. Circa p. Rn. ddm qz sicut fido. dicit in lib. etymol. luxuriosus aliqz d? q? s? solut? in voluptates: maxime aut voluptates veneree aiuz hois soluant. z id circa voluptates venereas maxime luxuria d? derat. Circa p. Ad p. ergo ddm: qz sicut teperantia pncipal? qz dez z pprie e circa delectationes tact. dicit aut ex dnti z p silicitudine quada in qbusda alijs materijs: ita etia luxuria pncipal? qd est in voluptatib? venereis que maxime z pncipue aiuz hois resoluunt. Scdario aut d? in qbuscuqz alijs ad excessus ptinetib?. vñ ad hal. s. dicit glo. qz luxuria est qlibet supfluitas. Circa p. Ad 2. ddm qz vinu dicit res luxuriosa: vel fm huc modu quo in qlibet ma abudantia ad luxuria refer: vel inqtu supfluitas vsus vini icetiuu voluptati veneree pbet. Circa p. Ad 3. ddm qz libidinosa voluptas: z si in alijs materijs dicat: tñ spalr hoc nome vedicant veneree delectationes: in qb? et ipalr libido dicit: vt Aug. dicit in. i. 4. de ciuitate dei.

Ad secundum sic pcedit. Videt qz nulls act? venere? possit esse sine pcto. Nihil. n. vt impedire vtute nisi pctm: s? ois act? venere? maxie ipedit vtute. Dicit. n. Aug. in p solilogoz. Nihil esse sentio qd magis ex arte deyciat aiuz virile qz bladimeta femine corporuqz ille tract. qz nullus act? venereus videt e sine pcto. Circa p. Ubicuz iuenit aliqd supfluu p qd a bono ronis recedit hoc e viciou: qz vt corrupit p supfluu z diminuat: vt d? in. z. etbi. s? in quolibet actu venereo e supfluitas delectatiouis q itatu absorbet rone q ipole e aliqd itel ligere in ipsa: vt pbs dicit. i. 6. etbi. z sic Hiero. dicit in illo actu sps pphetic no tangebatur corda pphetaz. qz nullus act? venere? pot e sine pcto. Circa p. Causa potioz e qz effectus: sed pctm origiale i paruulis trahit a cocupiscetia sine q actus venere? esse no pot: vt p Aug. in lib. de nuptijs z cocupiscetia. qz nullus act? venere? pot e sine pcto. Circa p. S? d? e qd Aug. dicit in lib. de bono iugali. Satis rnsuz e hereticis. si tñ capiut no e pctm: qd neqz d nam comittit: neqz d moze: neqz d pceptu: z loqz de actu venereo quo antiq pres plurius iugib? vtebant. qz no ois act? venereus est peccatus. Circa p. Rn. ddm qz pctm i humanis actib? e: qd e d ordine ronis. D? aut hoc ronis ordo: vt qlibet uenieter ordinet in suu fine. z id no e pctm si p rone b? vtaf reb? aliqb? ad su

ne ad que sut i ordine mo uenieter: du mo ille finis sit alii qd ve bonu. Sic aut e ve bonu qz seruet corpalis na vni us idiuidui: ita et e qd da bonu excellens qz seruet na spei humane. sic aut ad pfuatione vite vni? hois ordiat vsus ciboz: ita et ad pfuatione toti? humani gnis vsus venereoz. Vñ Aug. dicit in lib. de bono iugali: Qd e cib? ad salutem hois. hoc e cubit? ad salute gnis. z id sic vsus ciboz pot e absqz pcto si fiat debito mo z ordie fm qz copetit saluti corpis: ita et z vsus venereoz pot e absqz o? pcto si fiat debito mo z ordine fm qz e coueniens ad fine gnationis humane. Circa p. Ad p. ddm: qz aliqd pot impedire dupliciter vtute. Uno mo qtu ad coez statu vtutis. z sic no ipedit vtus nisi p pctm. Alio mo qtu ad pfectu vtutis status: z sic pot ipediti virtus p aliqd qd no est peccatu sed e min? bonu. z hoc mo vsus femine deycit animu: no a virtute s? ab arte. i. perfectione virtutis. Vñ Aug. dicit in lib. de bono iugali. Sicut bonu erat qd Martha faciebat occupata circa ministeriu sanctoz: sed melius qd Maria audiens verbu dei: ita etia bonu Susanne in castitate iugali laudamus: sed bonu vidue Anne z magis Marie vginis anteponim?. Circa p. Ad 2. ddm: qz sicut supra dictum est mediu virtutis non attenditur fm quatitatem: sed fm qz uenit roni recte. z id abundantia delectatiouis q est in actu venereo fm ronez ordinato non dria? medio virtutis. Et pterea ad vtute no ptinet qtu? sensus exterior delectet qd psequit corporis dispone: sed qtu? appetit? interior ad huiusmodi delectationes afficiat. nec hoc etia qz ro no pot libez actu ronis ad spualia pferada simul cu illa delectatione hfe ondit qz actus ille sit virtuti driaus. no enim est virtuti dria si ronis act? aliqn itermittat aliquo qd s? rone fit. aliqn qz aliqz se somno tradit: e? d vtutes. hoc tñ qz cocupiscetia z delectatio venereoz no subiacet impio z moderationi ronis puenit ex pena pmi pcti: inqtuz. s. ro rebellis deo meruit hfe suaz carne rebell: vt p Aug. i. 3. de ciui. dei. Circa p. Ad 3. ddm: qz sic Aug. ibide dicit qz ex cocupiscetia carnis q generati no ipurat in pctm: taqz ex filia peccati ples nascit originali obligata peccato. vnde no sequitur qz actus ille sit pctm: s? qz in illo actu sit aliquid penale a peccato primo deriuatum.

Ad tertium sic pcedit. Vt qz luxuria q est circa act? venereos no possit e aliquod pctm. per actu eni venereu seme emittit: qd e supfluu ali meti: vt p p p m in li. de generatioue aialiu: s? i emissione aliaz supfluitatu no attedit aliqd pctm. q neqz circa act? venereos pot e aliqd pctm. Circa p. Quilibet pot licite vti vt libet eo qd suu e: sed in actu venereo ho non vti? nisi eo quod suum est: nisi forte in adulterio vel raptu. ergo in vsu venereo no pot e pctm: ita luxuria no erit pctm. Circa p. De pctm bz vitiu oppositu: sed luxurie nullu vitiuz videt esse oppositu. qz luxuria no e pctm. Circa p. S? d? e qz ca e potioz suo effectus. s? vinu phibet pp luxuria: fm illud apli ad Eph. 5. Nolite iebriari vino in quo e luxuria. qz luxuria e pbiuita. Circa p. Hal. s. enumerat iter opa carnis. Circa p. Rn. ddm: qz qto aliqd est magis necessariu: tanto magis opz vt circa il lud ronis ordo seruet. Vñ p rns magis est vicioum si ordo ronis ptermittit. Vnus aut venereoz sic dictu e: e valde necessari? ad bonuz coe qd e pfuatio humani generis. z ideo circa hoc maxime attendi d? ronis ordo. z per rns siquid circa hoc fiat preter qz ordo rationis habet: vitiouus erit. hoc autem pertinet ad rationem luxurie vt ordinem z modum rationis excedat circa venerea. z ideo absqz dubio luxuria est peccatum. Circa p. Ad primum ergo dicendum: qz sicut philofophus in eodem libro dicit: semen est superfluum quo indiget. Dicitur enim superfluu ex eo qz residuum est operationis virtutis nutritiue: tamen indiget tur eo ad opus virtutis generatiue. sed alie superfluitate

humani corporis sunt quibus non indiget. et ideo non refert qualitercumque emittantur salua decetia uicibus humani: sed non est sile in seminis emissione que taliter de fieri ut conueniat fini ad quez eo indiget. ¶ Ad 2^m dōz q^o sic aplo dicit. i. ad Corin. 6. luxuria loquens: Empti estis p̄cio magno glorificate et portate deū in corpore uestro. ex eo ergo q^o aliq^o inordinate suo corpore utitur per luxuriam: iniuriā facit dño q^o p̄ncipalis dñs ē corporis n̄ri. Un̄ et Aug. dicit in lib. de decē cordis: Dñs q^o gubernat seruos suos ad utilitatem illoz nō suā hoc p̄cipit ne p̄ illecebras et illicitas voluptates corruat replū eius qd̄ esse cepisti. ¶ Ad 3^m dōm: q^o oppositū luxurie nō tangit in multis: eo q^o hoies magis sunt p̄ni ad delectatiōes. et tñ oppositū viciū p̄tinet sub insensibilitate. et accidit hoc viciū in eo q^o intātuz detestaf mulierum vsūm: q^o etiā vxori debitū nō reddit.

Ad quartum sic p̄cedit. Videt q^o luxuria non sit viciū capitale. Luxuria. n. vide tur idē eē imūdicie: vt p̄ per glo. Eph. 5. sed imūdicia ē filia gule: vt p̄ per Greg. 31. moral. ergo luxuria nō est viciū capitale. ¶ S. Isidorus dicit in lib. de sumo bono: q^o sicut p̄ supbia mētis itur in p̄stitutionē libidinis: ita per humilitatē mētis salua fit castitas carnis. s̄ rōne capitalis viciū esse videt q^o ex alio vicio oriat. ergo luxuria nō est viciū capitale. ¶ S. Luxuria causaf ex desperatione: fm̄ illud Eph. 4. Qui desperates semetipsos tradiderūt ipudicitie. sed despatio nō ē viciū capitale gn̄mo ponit filia accidie: vt supra habitū ē. ergo multo minus luxuria est viciū capitale. ¶ S. 3° dōz q^o Greg. 31. moral. ponit luxuriā inter vicia capitalia. ¶ Rñ. dōm q^o sicut ex dictis p̄: viciū capitale est qd̄ h̄z finē multū appetibile: ita q^o eius appetitū hō p̄cedat ad multa pctā p̄petrandā: que oīa ex illo vicio tanq̄ ex p̄ncipali oriri dicunt. ¶ Finis autē luxurie est delectatio venereoz que ē maxima. Un̄ huiusmodi delectatio ē maxime appetibilis fm̄ appetitū sensitiuū: tñ p̄pter vehemētā delectationis. tñ etiā p̄pter cōnālitate huiusmodi p̄cupiscētie. Unde manifestū est q^o luxuria est viciū capitale. ¶ Ad 2^m dōz q^o imūdicia s̄z quosdā que ponit filia gule ē qdā imūdicia corporalis: vt supra dictū est. et sic obiectio nō est ad p̄positū. Si vō accipiat p̄ imūdicia luxurie sic dicendū q^o ex gula causaf māl̄ inq̄tū. s̄ gula ministrat mām corporale luxurie. nō autē fm̄ rōnez cause finalis fm̄ quā potissime attēdit origo alioz vicioz ex vicijs capitalibus. ¶ Ad 2^m dōz q^o sicut supra dictū ē cū de inani gloria ageret: supbia ponit cōis m̄ oīuz peccatoz. et iō etiā vicia capitalia ex supbia oriunt. ¶ Ad 3^m dōm: q^o a delectationib^o luxurie p̄cipue aliqui abstinēt. p̄pter sp̄ future glorie: quā despatio subtrahit. et iō causaf luxuriā sic remouēs p̄hibēs: nō sic p̄ se cā: qd̄ regri videt ad vicia capitalia.

Ad quintum sic p̄cedit. Videt q^o incōueniēter dicant eē filie luxurie: cecitas mētis: cōsideratio: p̄cipitatio: incōstātia: amor sui: odiū dei: affect^o p̄sentis seculi: honor vel desperatio futuri: qz cecitas mētis et cōsideratio et p̄cipitatio p̄tinet ad ipudentiā que innenit in oī pctō: sicut et p̄ndētia in oī vtute. ergo nō debēt poni sp̄ales filie luxurie. ¶ S. Cōstātia ponit pars fortitudinis: vt supra habitū ē. s̄ luxuria nō opponit fortitudini s̄z tēperātie. ergo incōstātia nō est filia luxurie. ¶ S. Amor sui vsq^o ad cōtēptū dei est p̄ncipiū oīs pcti: vt p̄ per Aug. 14. de ciui. nō q^o d̄z poni filia luxurie. ¶ S. Fido. ponit q̄tuoz. s̄ turpiloga: scurrilia: ludicra: stultiloquia. q̄ p̄dicta enumeratio videt esse supflua. ¶ S. 3° dōz q^o est auctoritas Greg. 31. moral. ¶ Rñ. dōz q^o qñ inferiores potētēte vehemētē afficiunt ad sua obiecta: dñs est q^o superiores vires impediunt et deordinent in suis actib^o. Per viciū aut luxurie maxime appetit^o inferior. s̄ cōcupiscibilis vehemētē intrēdit suo obiecto. s̄ delectabili p̄pter vehemētā passio-

De luxurie partibus

nis et delectationis. et ideo p̄sequēs est q^o per luxuriā maxime superiores vires deordinent. s̄ ratio et voluntas. Sunt autē rationis quatuor actus in agendis. p̄mo quidē simplex intelligentia que apprehēdit aliquē finē vt bonus: et hic actus impeditur per luxuriā: s̄z illud Daniel. 13. Spes decipit te et cōcupiscētia subuertit cor tuū. et q̄tuz ad hoc ponitur cecitas mentis. Scōs actus est consiliū de his q^o sunt agenda p̄pter fines. et hic etiam impeditur per cōcupiscētia luxurie. Unde Terentius dicit in eunuchō loquens de amore libidinoso: Que res in se neq^o consiliū: neq^o modū vllū habz: eā cōsilio regere nō potes: et q̄tū ad hoc ponit p̄cipitatio que iportat subtractionē cōsiliū: vt supra habitū ē. Tertio autē actus est iudiciū de agendis. et hic etiā impeditur per luxuriā. Dicit enī Daniel. 13. de senibus luxuriosis. Auertunt sensus suū vt nō recordarent iudicioz iustoz: et q̄tū ad hoc ponit cōsideratio. Quartus autē actus ē p̄ceptū rōnis de agēdo: q^o etiā ipeditur per luxuriā inq̄tū. s̄ hō ipeditur ex ipetu p̄cupiscētie ne exēq̄tur id qd̄ decreuit eē faciēdū. Unde Terentius dicit in eunuchō de quodā qui dicebat se recessuz ab amica bec verba: vna falsa lachrymula restringet. Ex pte autē voluntatis p̄sequit duplex actus iordinatus: quoz vnus est appetitus finis. et q̄tū ad hoc ponitur amor sui q̄tuz. s̄ ad delectationē quā inordinate appetit. et p̄ oppositū ponit odiū dei: inq̄tū. s̄ p̄hibet delectationē p̄cupitā. Alius autē est appetitus coz q^o sunt ad finē. et q̄tū ad hoc ponit affectus p̄ntis seculi in quo. s̄ aliquis vult frui voluptate. et p̄ oppositū ponit desperatio futuri seculi. qz duz nimis detinetur carnalibus delectationib^o nō curat puenire ad sp̄uales: s̄z fastidit. ¶ Ad 2^m dōz q^o sicut p̄hs dic̄ in. 6. ethi. intēperātia maxime corripit prudentiā. et iō vicia opposita prudentie maxime oriunt ex luxuria q^o est p̄cipua itēmpantie species. ¶ Ad 2^m dōm: q^o p̄stantia in arduis et terribilibus ponitur pars fortitudinis: sed constantiā habere in abstinentia a delectabilibus pertinet ad continentiaz que ponitur p̄s tempantie sic supra dēn ē: et ideo incōstantia q^o ei opponit ponit filia luxurie: et tñ ē p̄ cōstātia ex luxuria causatur inq̄tū emollit cor hois et effemiatū reddit: s̄z illud Osee 4. Fornicatio et vinū et ebrietas auferūt cor. Et Vegetius dic̄ in li. de re militari: q^o min^o mortē metuit q^o minus deliriaz nouerit in vita: nec oz sic sepe dēn ē: q^o filie vity capitalis cū eo in mā pueniant. ¶ Ad 3^m dōz q^o amor sui q̄tū ad q̄cunq^o bona q^o sibi aliq^o appetit est cōe p̄ncipiū pctōz. s̄z q̄tū ad hoc sp̄aliter q^o aliq^o appetit sibi delectabilia carnis: ponit amor sui filia luxurie. ¶ Ad 4^m dōm: q^o illa que Isidorus ponit: sunt qdā inordinati act^o exteriores et p̄cipue ad delectationē p̄tinentes: in q̄ est aliqd̄ iordinatū q^o dupl^o. Uno p̄pter mās: et sic ponunt turpiloga: qz. n. ex abundātia cordis os loq̄tur: vt d̄ Mart. 12. luxuriosi quoz est cor turpibus delectationibus plēnū et p̄cupiscētuz: de facili ad turpia verba prumpunt. 2° ex pte cāe: qz. n. luxuria incōsiderationē et p̄cipitationē causaf: dñs est q^o faciat prumpe in verba leuiter et incōsiderate dēā: q^o dicuntur scurrilia. 3° q̄tuz ad finē: qz. n. luxuriosus delectationē q̄rit et vba sua ad delectatōez ordiat. et sic p̄cipit in vba ludicra. 4° q̄tū ad sniaz vboz quā puertit luxuria p̄p̄ cecitate mētis quā cāt. et sic p̄cipit i stultiloga: vt pote cū suis vbis p̄fert delectatiōes q̄s appetit q̄buscūq^o alijs reb^o.

De luxurie partibus. Questio CLIII.
Deinde cōsiderādūz est de luxurie partib^o. ¶ Et circa hoc q^o runē duodeciz. p̄ de diuisione partuz luxurie. 2° vtrū fornicatio simplex sit peccatū mortale. 3° vtrū sit maximuz pctōz. 4° vtrū i tactib^o et osculis et alijs huiusmodi illecebris p̄sistat pctū mort

tales. 5. vtz nocturna pollutio sit pctm. 6. de stupro. 7. de rapui. 8. de adulterio. 9. de incestu. 10. de sacrilegio. 11. de pcto contra naturā. 12. de ordine grauitatis. in predictis speciebus.

Ad primum sic pcedit. Videt q incōueniēter assignent sex species luxurie. s. fornicatio simplex. adulteriu. incestus. stupru. rapt. et vicia naturā. Diuersitas enī māe nō diuersificat spēm. s. pcedit etā diuisio sumit fm māe diuersitate. put. s. aliquis cōmiserit cōiugate vel vginī vel alteri cōditiois mulieri. q videt q p hoc spēs luxurie nō diuersificent. C. P. Spēs vici vnius nō videt diuersificari per eā q ptnet ad aliud viciū. sed adulteriu nō differt a simplici fornicatiōe nisi in hoc q aliqs accedit ad eā que ē alteri. et sic iniustitiā committit. ergo videtur q adulteriu nō vtz poni spēs luxurie. C. P. Sicut ptingit q aliqs cōmiserit mulieri que ē alteri viro p matrimoniū obligata. ita etiā ptingit q aliqs cōmiserit mulieri que ē obligata deo ad votū. sicut ergo adulteriu ponit spēs luxurie. ita etiā sacrilegiū spēs luxurie ponit vtz. C. P. Ille qui ē matrimonio iūct nō solū peccat si ad aliā mulierē accedit. s. etiā si sua cōiuge inordinate vta. sed hoc pctm sub luxuria cōtinet. ergo deberet iter species luxurie cōputari. C. P. Apłs. 2. ad Cor. 12. dicit. Ne iterum cū venero humiliet me deus apud vos: et luceā multos ex bis q ante peccauerūt et nō egerūt pñiam sup imundiciā et fornicatione et ipudicitia quā gesserūt. ergo videt q etiā imūdicia et ipudicitia debeāt poni spēs luxurie sic et fornicatio. C. P. Diuisus nō cōdiuidit diuidētib: s. luxuria cōdiuidit pdictis. dicit enī Hal. 5. Manifesta sunt opa carnis: q sunt fornicatio. imūdicia. ipudicitia. luxuria. ergo videt q incōueniēter fornicatio ponat spēs luxurie. C. S. cōtra est q pdicta diuisio ponit in decretis. 36. q. 1. C. R. n. dōm q sicut dicitur pctm luxurie pñit in hoc q aliqs nō fm rectā rōne delectatione venerea vti. qd q dem cōtingit duplr. Uno mō s. māz in q huiusmodi delectationē qrit. Alio mō fm q mā debita existēte nō obseruant alie debite pditiones: et qz cōcircūstātia in qstuz huiusmodi nō dat spēm actui morali: s. eius spēs sumitur ab obiecto qd ē mā act: iō oportuit spēs luxurie assignari ex parte māe vel obiecti. qd ē pōt nō cōuenire rōni recte duplīciter. Uno mō qz bz repugnātiā ad finē veneri act. et sic in qstū ipedit gñatio. plis est viciū nām: qd est in oi actu venereo ex quo gñatio seg nō pōt. In qstū aut ipedit debita educatio et p mortio. plis nate ē fornicatio simplex q ē soluti cū soluta. Alio mō mā in quā exercet act. venereis pōt ee nō ueniēs rōni recte p cōparationē ad alios homines et hoc duplīciter. p qd ex parte ipsius femine cui aliqs cōmiserit. qz ei debet honor nō seruat. et sic est incestus: qz pñit in abusu mulierū cōsanguinitate vel affinitate iūctarū. 2. ex parte ei in cui p tate est femina: q si ē in p tate viri est adulteriu. si aut est in p tate p rīs ē stupru si nō inferat violētia. raptus autē si inferat. Diuersificānt aut iste spēs magis ex parte femine qz viri: qz in actu venereo femina se bz sicut patiens et p modū māe: vir aut p modū agētis. dicitur autē q p dicit spēs fm differētiā māe assignant. C. Ad p. g. dōm q p dicit diuersitas māe bz annexā diuersitate formale obiecti q accipit fm diuersos modos repugnātie ad rōne rectā: vt dicitur est. C. Ad 2. dōm: q nihil prohibet in eodem actu diuersorum viciorum deformitates concurrere: vt supra dictum est. et hoc modo adulterium continetur sub luxuria et sub iniustitia: nec deformitas iustitie omnino per accidens se habet ad luxuriam. Ostenditur enim luxuria grauior que intantuz concupiscentiā sequitur q etiā in iniustitiāz ducat. C. Ad tertius dicitur q mulier vouens continentiaz quoddā spirituale matrimonium facit cum deo: sacrilegium quod

comittitur in violatione talis mulieris est quoddaz adulterium spirituale. et similiter alij modi sacrilegij reducuntur ad alias species luxurie. C. Ad quartum dicitur q peccatus coniugati cum sua vxore non est fm indebitam materiaz: sed fm alias circūstātiā que nō cōstituūt speciem moralis actus: vt dictum est. C. Ad quintū dicitur: q sicut glo. dicit ibidez: imūdicia ponitur pro luxuria cōtra naturā. impudicitia autē est que fit cūz liberis a viro. vnde videtur ad stupru pertinere. vel etiā potest dici q impudicitia pertinet ad quosdaz actus circūstantes actuz venereū: sicut sunt oscula. tactus et alia huiusmodi. C. Ad sextū dicitur: q luxuria sumit ibidem pro quacūqz superfluitate: vt glo. ibidem dicit.

Ad secundum sic proceditur. Videtur q fornicatio simplex non sit peccatum mortale. Ea enī que simul cōnumerant videntur ee vnius rōnis: sed fornicatio cōnumeratur quibusdaz que non sunt peccata mortalia. Dicitur enim actuz. 15. Abstinentis vos ab immolatis simulacroruz et sanguine et suffocato et fornicatione. illozū autem vtius non est peccatū mortale: fm illud. i. ad Thimo. 4. Nihil reijcienduz est quod cum gratiaruz actione percipitur. ergo fornicatio non est peccatus mortale. C. P. Nullum mortale peccatuz cadit sub pcepto dīno. sed dīce p pceptur a dño: vade sume tibi vxore fornicationū: et fac filios fornicationuz. g fornicatio nō est pctm mortale. C. P. Nullū peccatū mortale in scriptura sacra absqz reprehensione p memoratur. s. fornicatio simplex p memorat in scriptura in antiqs patrib sine reprehensione: sic legit Hen. 16. de Abraam q accessit ad Agar ancillā suā. et infra. 30. legit de Jacob q accessit ad ancillas vxoz suaz Balā et Zelphā. et infra. 38. legit q Judas accessit ad Thamar quam estimauit meretricē. g fornicatio simplex nō est pctm mortale. C. P. Omne pctm mortale p riat charitati: s. fornicatio simplex non p riat charitati nec qstuz ad dilectionē dei: qz non ē directe pctm dōi: nec etiā qstuz ad dilectionē pximi: qz per hoc bō nulli homini facit iniurias. g fornicatio simplex non est pctm mortale. C. P. Omne pctm mortale ducit in perditionē eter nam. hoc aut nō facit fornicatio simplex: qz sup illud. i. ad Thimo. 4. Pietas ad oia vtilis est: dicit glo. Amb. Ois summa discipline xpiane in mīa et pietate est: quā aliqs se quens si lubricū carnis patit: sine dubio vapulabit: s. non peribit. g fornicatio simplex nō ē pctm mortale. C. P. Sicut Aug. dicit in li. de bo. 111. Qd est cibus ad salutē corporis: hoc est scubitus ad salutē generis: s. non ois inordinatus vtius ciboz est pctm mortale. g nec ois inordinatus cōcubitus qd maxime videt de fornicatiōe simplici q mini ma est iter spēs enumeratas. C. S. 3. est qd of Thob. 4. Attende tibi ab oi fornicatione. et pter vxorem tuā nūqz patiaris crimen scire. crimen aut importat peccatū mortale. g fornicatio et omnis concubitus qui est pter vxorez est pctm mortale. C. P. Nihil excludit a regno dei nisi peccatum mortale. fornicatio aut excludit: vt p paplm Hal. 5. vbi pmissa fornicatione et quibusdaz alijs vitijs subdit: q qui talia agunt regnum dei non consequentur. ergo fornicatio simplex est peccatus mortale. C. P. In decretis. 22. questione pma: dicitur talem de periurio penitentiam imponi debere qualem de adulterio et fornicatione et de homicidio sponte cōmisso: et de ceteris criminalibus vitijs. g fornicatio simplex est peccatum criminale seu mortale. C. R. n. dōm: q absqz omni dubio tenendum est q fornicatio simplex sit pctm mortale: nō obstante q Deut. 23. super illud. Nō erit meretrix et. dicit glo. Ad eas pbibet accedere quaz est venalis turpitudine. nō. n. vtz dicit venalis: s. venalis qd est pprie meretricū. Ad huius aut enidentiaz p siderandū est q pctm mortale est omne peccatū qd com

mittit directe h̄ vitā hoīs. Fornicatio autē simplex ipoz
tat inordinatiōne que vergit in nocumētū vite eius qui ē
ex tali cōcubitu nasciturus. Videmus.n.in oībus aīalib⁹
in qbus ad educationē plis requirit cura maris ⁊ femine
q in eis nō est vagus cōcubitus: sed maris ad certā feminā
vnā vel plures: sicut p̄ in oīb⁹ aīalib⁹. Secus autē in aīalib⁹
in qb⁹ sola femina sufficit ad educationē fer⁹ in qb⁹ est va
gus cōcubit⁹: vt p̄ in canib⁹ ⁊ huiusmodi aīalib⁹. Ma
nifestū est autē q ad educationē hoīs nō solū requiritur cur
ra matris a qua nutrit: sed multo magis cura p̄ris a quo ē
instruēdus ⁊ defendēdus: ⁊ in bonis tā interiorib⁹ q̄ exte
riorib⁹ p̄mouēdus. Et iō h̄ nām hoīs ē q vtat vago cōcū
bitu: sed oīz q sit maris ad determinatā feminā cui⁹ qua p̄
maneat nō p̄ modicū tps: sed diu: vel et p̄ totā vitā. Et ide
est q nāl̄ ē marib⁹ in spē humano sollicitudo de certitudi
dine plis: qz eis iminet educatio plis. hec autē certitudo
tolleret si esset vagus cōcubit⁹. hec autē determinatio certe
femine matrimonii vocat⁹: ⁊ iō dicit esse de iure nāl̄. s. qz
cōcubit⁹ ordinat ad bonū cōe toti⁹ humani gn̄is: bona au
tē cōia cadūt sub determinatiōe legis: vt supra habitū est.
p̄ns est q ista iunctio maris ad feminā q̄ matrimonii d̄r
lege aliqua determinet. Qualr autē sit apud nos determinā
ti⁹ in tertia parte huius opis agef cū de matrimoniū sacra
mēto tractabit. Un̄ cū fornicatio sit cōcubit⁹ vagus: vt po
te p̄er m̄rimoniū ex̄ns: ē h̄ bonū plis educāde. ⁊ iō ē pct̄n̄
mortale. Nec obstat si aliqs fornicādo aliquā cognoscens
sufficiēter p̄uideat pli de educatiōe: qz id qd cadit sub le
gis determinatiōe iudicat f̄m id qd cōiter accidit. ⁊ nō s̄z
id qd in aliquo casu pōt accidere. ¶ Ad p̄m ergo dōm: q
fo:nicatio illis cōnumerat: nō qz habeat eādē rōnē culpe
cū alijs: sed q̄ntū ad hoc q ex his q̄ ibi ponunt silr poterat
dissidiū gn̄ari inter iudeos ⁊ gētiles. ⁊ eoz vnanimis con
sensus ipediti: qz apud gētiles fornicatio simplex nō reput
tabat illicita p̄pter corruptionē nāl̄is rōnis. Iudei autē ex
lege diuina istructi eā illicitā reputabāt. Alia vō q̄ ibi po
nunt iudei abominabant p̄pter cōsuetudinē legalis vuer
sationis. Un̄ apli ea gētilib⁹ interdixerūt nō q̄ntū f̄m se illi
cita: sed quasi iudeis abominabilia: vt etiā supra dictū est.
¶ Ad 2° dōz q fornicatio dicit eē pct̄n̄ inq̄tū est h̄ rōnē
rectā. Rō aut hoīs recta ē f̄m q regulatur voluntate di
uina que ē p̄ma ⁊ sūma regula. ⁊ iō qd hō facit ex voluntate
dei eius p̄cepto obediēs nō ē h̄ rōnē rectā. q̄uis videatur
esse h̄ cōem ordinē rōnis. sicut et nō ē h̄ nām qd miraculo
se fit v̄tute diuina: q̄uis sit h̄ cōem cursuz nature: ⁊ iō sicut
Abraā nō peccauit filiū innocētes volēdo occidere p̄pter
hoc q obediuit deo: q̄uis hoc f̄m se cōsiderat⁹ sit cōmu
niter h̄ rectitudinē rōnis humane: ita etiā Osee nō pecca
uit fornicādo ex p̄cepto diuino: nec talis cōcubit⁹ p̄pe for
nicatio d̄z dicit: q̄uis fornicatio noīet referēdo ad cursum
cōem. Un̄ Aug. dicit. 3. ofes. Lū de aliquid h̄ mores aut pa
ctū quozlibet iubet. ⁊ si nunq̄ ibi factū est: faciēdū ē: ⁊ po
stea subdit. Sicut.n.in p̄t̄ribus societatis humane maior
p̄t̄as minori ad obediēdū p̄ponit: ita deus oīb⁹. ¶ Ad 3°
dōz: qz Abraā ⁊ Jacob ad ancillas accesserūt nō q̄ntū forni
cario cōcubitu. vt ifra patebit cū de matrimonio agef. Iu
daz aut nō est necessariū a peccato excusare q etiā auctor
fuit v̄ditionis Ioseph. ¶ Ad 4° dōm: q fornicatio sim
plex d̄iat dilectioni p̄ximi q̄ntū ad hoc q repugnat bono
plis nasciture: vt ostēdit ē. dū. s. dat operā generationi nō
f̄m q cōuenit pli nasciture. ¶ Ad 5° dōz: q per opa p̄cta
tis ille qui lubricuz carnis patit liberat a p̄ditione eterna
inq̄tū per huiusmodi opa disponit ad hoc q grām se q̄
tur per quā peniteat: ⁊ inq̄tuz p huiusmodi opa satisficit
de lubrico carnis cōmissio. Nō aut ita q si in lubrico carnis
p̄seueret ipenitēs vsqz ad mortē p pietatis opa liberetur.
¶ Ad 6° dōz: q ex vno cōcubitu pōt vnus hō gn̄ari. ⁊ ideo

De luxurie partibus

inordinatio cōcubitus que impedit bonuz plis nasciture
ex ipso genere actus est peccatū mortale. ⁊ non solū ex in
ordinatione cōcupiscentie. Ex vna autēz comestione non
impeditur bonū torius vite vni⁹ hominis. ⁊ ideo ille act⁹
ex suo genere nō est peccatū mortale. esset tamē si q̄ scien
ter cibuz comederet qui totā cōditionē vite ei⁹ imutaret:
sicut p̄ de Adam. nec tū fornicatio est minimū peccatoz
que sub luxuria cōtinent: minus enī est cōcubitus cū vxor
e qui fit ex libidine.

Ad tertium sic p̄cedit. Videtur q fornicatio sit
grauissimū peccatū. Tanto.n. videf
peccatū grauius q̄to ex maiore libidine p̄cedit: sed maxi
ma libido est in fornicatione. dicit. n. in glo. i. ad Corin. 7.
q ardoz libidinis in luxuria est maxim⁹. ergo videf q for
nicatio sit grauissimū peccatū. ¶ S. Tāto aliquis magis
peccat: q̄to in rem sibi magis cōiūctā delinquit: sicut gra
uius peccat qui percutit patrē q̄ qui percutit extraneū: sed
sicut dicit. i. ad Corin. 6. Qui fornicat in corpus suū peccat
quod est homini cōiūctissimū. ergo videf q fornicatio sit
grauissimū peccatū. ¶ S. Quāto aliquod bonuz est ma
ius: tanto peccatuz quod cōtra id cōmittit videtur eē gra
uius: sed peccatū fornicatiōis videf eē h̄ bonū toti⁹ huma
ni generis: vt p̄ ex p̄dictis. est etiā cōtra xpm̄ f̄m illud. i.
ad Cor. 6. Tollēs mēbra xpi faciā mēbra meretricis. q̄ for
nicatio ē grauissimū pct̄n̄. ¶ S. 3° ē qd Bre. dicit: q pctā
carnalia sunt minoris culpe q̄ pctā sp̄ualia. ¶ Rñ. dōz:
q grauitas alicui⁹ pcti pōt attēdi dupl̄. Uno mō f̄m se.
Alio⁹ f̄m accūs. Scdm se qdēz attendit grauitas pcti ex
rōne s̄te spē q̄ p̄siderat s̄z bonū cui pct̄n̄ opponit. Fornic
atio autē ē h̄ bonū hoīs nasciture. ⁊ iō est grauius pct̄n̄ f̄m
sp̄em suā pctis q̄ sunt h̄ bona exteriora: sic ē furtū ⁊ alia hu
iusmodi. Min⁹ ē aut pctis q̄ sunt directe h̄ deū ⁊ pctō qd
ē h̄ vitā hoīs iā nati: sicut est homicidiū. ¶ Ad p̄m q̄ dōm:
q libido q̄ aggrauat pct̄n̄ ē q̄ p̄sistit in inclinatione volūta
tis. Libido autē q̄ est in appetitu sensitiuo diminuit pecca
tū: q̄ q̄to aliqs ex maiori passione impulsus peccat tanto le
uius ē pct̄n̄. ⁊ hoc mō libido in fornicatione est maxima. Et
ide ē qd Aug. dicit in li. de agone xp̄iano: q̄ iter oīa xp̄iano
rū certamīa duriora sunt plia castitatis: vbi ē quotidiana
pugna ⁊ rara victoria. Et J̄sidoz dicit in li. de summo bo
no: q magis p carnis luxuriā humanū gen⁹ subdit diabo
lo q̄ p aliquid aliud qz. s. difficilius ē vincere vebemētiā hu
iusmodi passionis. ¶ Ad 2° dōm: q ille q fornicat d̄r pec
care in corpus suū nō solū qz fornicatiōis delectatio p̄sum
mat in carne: qd et in gula accidit. s̄z et qz h̄ bonū p̄puz cor
poris agit q fornicat: inq̄tū. s. indebite resoluit illud ⁊ ing
nat: ⁊ alteri miscet nec tū p̄ hoc seq̄ q fornicatio sit gra
uissimū pct̄n̄: qz rō in hoīe p̄ualet corpi: vñ si sit pct̄n̄ ma
gis repugnans rōni: graui⁹ erit. ¶ Ad 3° dōz: q pct̄n̄ for
nicationis ē h̄ bonū spē humane iq̄: ū ipedit generatiōez
singularē vnus hoīs nasciture. magis.n. ptingit ad rōnez
sp̄i q̄ actu iā p̄cipat sp̄em: q̄ ē potētia boni. ⁊ s̄z hoc et
homicidiū est graui⁹ q̄ fornicatio ⁊ oēs luxurie spē: tāq̄
magis bono spē humane repugnās. bonū et diuinū ē ma
ius bono spē humane. ⁊ iō et pctā que sunt h̄ deū sunt ma
iora. nec fornicatio est directe peccatum in deū quasi for
nicator dei offensam intēdat: sed ex p̄t̄i sicut ⁊ omnia pec
cata mortalia: sicut enim membra corporis nostri sunt mē
bra christi: ita etiam ⁊ spiritus noster est vnus cuz christo
f̄m illud. i. ad Corin. 6. Qui adberet deo vnus spiritus est:
vnde etiam peccata sp̄itualia sunt magis contra christū
q̄ fornicatio.

Ad quartum sic p̄cedit. Videt q in tactibus
⁊ osculis non consistat peccatuz
mortale. Apostolus enim ad Eph. 5. dicit. Fornicatio autē
⁊ oīs immunditia nec auaritia nec nominētur in vobis sic

debet sanctos. Subdit autē: aut turpitudine. glo. vt in osculis
 & amplexib⁹: aut stultilogiis: vt blada vba: aut scurrilitas
 q̄ a stultis curialitas. of. i. iocularitas. postea autēz subdit.
 Doc. n. scitote intelligentes q̄ ois fornicator: aut imūdus
 aut auarus: qd̄ est idoloꝝ. fuit? nō hz hereditatē in regno
 xpi & dei: vbi nō replicat de turpitudine: sicut nec de stulti
 loquio aut scurrilitate. q̄ ista nō sunt pctā mortalia. ¶ S.
 Fornicatio of eē pctm̄ mortale ex hoc q̄ p eā ipedit bonū
 plis generāde & educāde: s; ad hoc nihil operant oscula &
 tact⁹ siue amplexus. q̄ i his nō atigit pctm̄ mortale. ¶ S.
 Illa q̄ fm se sūt pctā mortalia. nunq̄ pnt bñ fieri: s; oscula
 & tact⁹ & huiusmodi pnt qnq; fieri absq; pctō. ergo nō sunt
 fm se pctā mortalia. ¶ S; 3. Min⁹ ē aspect⁹ libidinosus
 q̄ tact⁹ amplexus vel osculū: s; aspect⁹ libidinosus ē pctm̄
 mortale: fm illō Matth. 5. Qui viderit mulierē ad concupi
 scendū eā: iam mechā? est in corde suo. ergo multo magis
 osculū libidinosus & alia huiusmodi sūt peccata mortalia.
 ¶ S. Lyprian⁹ ad Pōponeū de v̄ginitate dicit: Lerte ipse
 concubuit: ipse amplexus: ipsa cōfabulatio & osculatio: & tria
 centū duoꝝ turpis & feda dormitio quātū de decoris & cri
 minis sit cōfitemi. ergo p̄ dicta hō fit re? criminis. i. pcti
 mortalis. ¶ Rñ. dōz: q̄ aliqd̄ of eē pctm̄ mortale dupli
 citer. Uno? fm spēm suā. & hoc mō osculū amplexus vel
 tact⁹: fm suā rōnē nō noiant pctm̄ mortale. pnt. n. hec absq;
 libidine fieri: vel ppter cōstetudinē p̄rie: vel ppter aliquā
 necessitatē aut rōnabile cām. Alio? of aliqd̄ eē pctm̄ mor
 tale ex sua causa: sic ille q̄ dat elemosynā vt aliqūē iducat
 ad heresim: mortālē peccat ppter intētiōnē corruptā. Di
 ctū est autē supra q̄ cōsensu in delectationē pcti mortalis
 est pctm̄ mortale. & nō solū cōsensu in actū. & iō cū fornicā
 tio sit pctm̄ mortale: & multo magis alie luxurie spēs: q̄ nō
 est q̄ cōsensu in delectationē talis pcti sit pctm̄ mortale: &
 nō solū cōsensu in actū. & iō cū oscula & amplex⁹ huiusmo
 di ppter delectationē huiusmodi fiāt: q̄ nō ē q̄ sint pecca
 ta mortalia. & sic solū dicunt libidinosā. vñ huiusmodi s; 3
 q̄ libidinosā sunt: sunt pctā mortalia. ¶ Ad p̄? ergo dōz:
 q̄ apls ideo nō resumit illa tria q̄ nō habēt nomē pcti ni
 si fm q̄ ordinant ad p̄cedētia. ¶ Ad 2. dōz q̄ oscula & ta
 ctus q̄uis fm se nō ipediāt bonū plis humane: p̄cedūt tñ
 ex libidine q̄ est radix huiusmodi ipedimēti. & ex hoc hnt
 rōnē pcti mortalis. ¶ Ad 3. dōm: q̄ rō illa cludit q̄ hu
 iusmodi nō sunt pctā fm suā speciem.

Ad quintum sic p̄cedit. Videt q̄ nocturna pol
 lutio sit pctm̄. Meritū. n. & demer
 ritū hnt fieri circa idē: s; dormiēs pōt mereri: sic p̄ de Sa
 lomone q̄ dormiēs a dño donū sapiētie ipetravit: vt of. 3.
 Reg. 3. & 2. palipo. p̄. ergo in dormiēdo pōt aliqs demere
 ri: & ita vt q̄ nocturna pollutio sit pctm̄. ¶ S. Quicūq; hz
 vsus rōnis pōt peccare: s; in dormiēdo aliqs hz vsus rōnis
 q̄ frequēter aliqs in sōnis rōcinat & p̄legit vñ alteri: cō
 sentiens vel dissentiens. q̄ in dormiēdo pōt aliqs peccare. &
 ita ppter sōnū nocturna pollutio nō ipedit qn sit pctm̄: cū
 ex genere act⁹ sit pctm̄. ¶ S. Frustra increpat & instruit q̄
 nō pōt vti vel agere fm rōnē vel s̄ rōnē. s; hō in sōnis in
 struit a deo & increpat s; illud Job. 33. Per sōnū in visio
 ne nocturna qn sopor solet occupare hoies: tūc apit aures
 viroz & erudiēs eos instruit disciplina. q̄ in sōnis pōt aliqs
 agere fm rōnez vel p̄tra rōnē qd̄ est bñ agere vel peccare.
 & sic videt q̄ nocturna pollutio sit pctm̄. ¶ S; 3. ē qd̄ Au
 gu. dicit. iz. sup̄ Heñ. ad lram: Ipsa fantasia q̄ fit in cogita
 tione fmocinantis: cū exp̄ssa fuerit in visione somniātis: vt
 inter illā & verā cōiunctionē corpoꝝ nō discernat cōtinue
 mouet caro. & sequit qd̄ eū motū sequi solet: & cū hoc tam
 sine peccato fiat q̄ cū peccato a vigilātib⁹ dicit qd̄ vt di
 ceretur sine dubio cogitātū est. ¶ Rñ. dōm q̄ nocturna
 pollutio dupliciter pōt cōsiderari. Uno mō fm se. & hoc

modo nō habet rationē peccati. omne enī peccatū depen
 det ex iudicio rōnis: q̄ et p̄mus motus sensualitatis non
 hz q̄ sit peccatū nisi inq̄tū iudicio rōnis reprimi pōt: & iō
 sublato iudicio rōnis tollit ratio peccati. in dormiēdo autē
 ratio nō hz liberū iudiciū. Nullus enī est dormiēs qui nō
 intēdat aliquibus silitudinib⁹ fantasmatū velut reb⁹ ip̄s:
 vt p̄ ex his q̄ in p̄ dicta sunt. & iō id qd̄ agit homo dormiēs
 qui nō habet liberū iudiciū rōnis nō imputatur ei ad cul
 pam: sicut nec illud qd̄ agit furiosus aut amēs. Alio mō
 potest cōsiderari nocturna pollutio per cōparationē ad
 suam causam: que potest esse triplex. Una quidez corpo
 ralis. cū enim humor seminalis superabundat in corpore:
 vel cuz facta est humoris resolutio: vel per nimīā calefa
 ctionē corpoꝝ: vel per quācūq; aliā cōmotionē somniat
 dormiēs ea que pertinet ad expulsiōnē huiusmodi humo
 ris abūdātis vel resoluti: sic etiā attingit qn nā grauat ex
 aliqua alia sup̄fluitate. ita q̄ qnq; formant in imaginatio
 ne fantasmata pertinetia ad emissioē taliū sup̄fluitatū.
 si igitur sup̄abūndantia talis humoris sit ex causa culpabi
 li: puta cum est ex superfluitate cibi vel potus: tūc noctur
 na pollutio habet rationēz culpe ex sua causa. si autem su
 perabundantia vel resolutio talis humoris non sit ex ali
 qua causa culpabili: tūc nocturna pollutio non est culpa
 bilis: nec in se nec in sua cā. Alia vero cā nocturne pollu
 tionis pōt esse aialis iterioꝝ: puta cū ex cogitatione p̄ceden
 ti attingit aliqūē dormiētē pollui. Cogitatio autē q̄ in vigilia
 p̄cessit qnq; est pure speculatiua: puta cuz aliqs cā disputa
 tōis cogitat de pctis carnalib⁹. qnq; autē ē cū aliq̄ affectio
 ne vel concupiscentie vel horrozis. Cōtingit autē magis pollut
 tio nocturna ex cogitatioē carnaliū vitioꝝ: que sunt cū cō
 cupiscentia taliū delectationū: q̄ ex hoc remanet quoddā
 vestigiū & inclinatio in aia: ita q̄ dormiēs facilius induci
 tur in sua imaginatione ad assentiēdū actib⁹ ex q̄bus se
 quit pollutio. fm hoc p̄hs dicit in p̄ etbi. q̄ inq̄tū paulatiz
 p̄ranseunt qdā mor⁹ a vigilantib⁹ ad dormiētes: melioꝝ
 fiūt fantasmata studioꝝ q̄ quozūlibz. Et Aug. dicit. iz. su
 per Heñ. ad lram: q̄ ppter bonā aie affectionē qdā ei? me
 rita ē in somnis clarēt. & sic p̄ q̄ nocturna pollutio hz rō
 nē culpe ex pte sue cāe. Qnq; tñ attingit q̄ ex p̄cedenti cog
 itatioē carnaliū actū ē speculatiua: vel si sit cū horrozē
 segtur in somnis pollutio. & tūc nō hz rōnē culpe: nec in se
 nec in sua cā. Tertia vero cā est spūalis extrinseca: puta cū
 ex opatōe demonis cōmouent fantasmata dormientis in
 ordine ad talē effectū. & hoc q̄dēz qnq; est cū pctō p̄ceden
 ti. s. negligentia p̄parandi se d̄ demonis illusiones. vñ & i se
 ro cantat: Posteq; n̄mū p̄prime ne polluant corpa. qnq;
 vero ē absq; oi culpa hois ex sola negtia demonis. Sicut
 in collationib⁹ p̄rūz legi de quodā q̄ semp in diebus festi
 nis pollutionē nocturnā patiebat hoc diabolo pcurante
 vt ipediretur a sacra cōione. Sic igit p̄ q̄ nocturna pollu
 tio nunq; ē pctm̄: s; qnq; est sequela pcti p̄cedentis. ¶ Ad
 p̄mū q̄ dōz: q̄ Salomon nō meruit in dormiēdo sapiāz a
 deo: s; fuit signū p̄cedētis desiderij: ppter qd̄ of talis pcti
 tio deo placuisse: vt Aug. dicit. iz. sup̄ Heñ. ad lram. ¶ Ad
 2. dōz: q̄ fm q̄ vires sensitiue iteriores magis vel min⁹
 opprimunt a somno ppter vaporis turbulētā vel purita
 tatē: fm hoc vsus rōnis magis vel min⁹ ipedit in dormiē
 do: semp tamē q̄tū ad aliqd̄ ipedit vt nō possit oino libe
 rā iudiciū h̄re: vt i p̄ma pte dcm̄ ē. & iō nō iputaf ei ad cul
 pā qd̄ tunc agit. ¶ Ad 3. dōz: q̄ apprehensio rōnis nō ita
 ipedit a somno sic eius iudiciū qd̄ p̄ficiē p̄auerfionem ad
 sensibilia que sunt p̄ima p̄incipia cognitionis humane. &
 ideo nihil prohibet hominem fm rōnem apprehēdere ali
 quid de nouo in dormiēdo vel ex ip̄s reliquys p̄cedē
 tium cogitationum & fantasmatib⁹ oblati: vel etiā ex re
 uelatioē dīna: aut imissione angeli boni vel mali.

Ad sextum sic pcedit. Uidet qd stupru nō debe-
at poni vna spēs luxurie. Stupru enī
ipōtat illicitā vginū deflorationē: vt hī in decretis. 36. q. i.
sed hoc potest eē soluti cuz soluta qd ptinet ad fornicatio-
nem. ergo stupru nō dōz poni spēs luxurie a fornicatiōe di-
stineta. ¶ Amb. dicit in lib. de patriarchis: Nemo sibi
blādiat de legib⁹ boium: omne stupru adulteriū est. s; spe-
cierū ex opposito diuersarū vna nō cōtinet sub alia. cū er-
go adulteriū ponat spēs luxurie: videt qd stupru spēs lu-
xurie poni nō debeat. ¶ Inferre alī cui iniurias videt
magis ad iniustitiā q̄ ad luxuriā ptinere. s; ille qui stupru
cōmittit iniuriā facit alteri. s. patri puellē quā corrupit qui
pōt ad aium suū iniuriā reuocare et agere actiōe iniuriarū
Stupratorē. ergo stupru nō dōz poni spēs luxurie. ¶ S; d
est qd stupru p̄prie cōsistit in actu venereo quo vgo deflo-
ratur. cū igit luxuria p̄prie sit circa venerea: videt qd stu-
prū sit spēs luxurie. ¶ Rñ. dōm qd vbi circa mām alicu-
ius vicy occurrit aliqua spālis deformitas. ibi dōz poni de-
terminata spēs illi vicy. luxuria autē ē peccatū circa vene-
rea existēs: vt supra dictū est. In virgine autē sub custodia
patris existēte quedā deformitas spālis occurrit si corrup-
tū: tū ex parte puellē q̄ ex hoc qd violat nulla pactione cō-
iugali pcedēte ipedit a legitimo matrimonio cōsequēdo:
et ponit in via meretriciādī a quo retrahēbat ne signaculū
vginitatis amitteret: tū etiā ex parte patris: qui de ei⁹ cu-
stodia sollicitudinē gerit s; illd Eccl. 4. 2. Sup filiaz luxu-
riosas cōfirma custodiā: nequā faciet te in opprobriū veni-
re inimicis. et iō manifestū ē qd stupru qd importat illicitā
vginū deflorationē sub cura parētū existētū: est determi-
nata luxurie spēs. ¶ Ad h⁹ ergo dōm qd quis vgo sit solu-
ta a viculo matrimony: nō tñ est soluta a patris potestate:
h; etiā spāle ipeditētū fornicarij cōcubitus vginitatis si-
gnū: qd nō dōz nisi per matrimoniū auferri. vñ stupru nō ē
fornicatio simplex: s; cōcubitus qui sit cū meretricibus. i.
mulierib⁹ iā corruptis: vt p; p glo. 2. ad Lōzin. 13. sup illud
Qui nō egerūt p̄nias sup inuidiciā et fornicatiōe rē. ¶ Ad
z⁹ dōz qd Ambro. ibi aliter accipit stupru: put. s. cōiter ac-
cipit pro omni pctō luxurie. vñ stupru ibi noiat cōcubitus
viri cōiugati cū q̄cūq; alia muliere p̄ter vxorē: quod p; ex
hoc qd subdit: nec viro licet qd mulieri nō licet. et hoc mō
etiā accipit Numeri. 5. vbi dī: Si latet adulteriū et testib⁹
argui nō pōt: qz nō est inuēta in stupro rē. ¶ Ad 3⁹ dōz qd
nihil p̄hibet vñ pctū ex adiūctione alteri⁹ deformi⁹ sic-
ri. Sit autē deformi⁹ pctū luxurie ex pctō iniustitiē: qz vi-
det cōcupiscētia eē iordinatiō q̄ a delectabili nō abhinet
vt iniuriā vitet. D; aut duplicē iniuriā annexā. Unā qdē
ex pte vginis: quā tñ nō vi corrupat tñ eā seducit: et sic te-
nēt ei satisfaccere. Unā dī exo. 22. Si seduxerit quis vginē
nōdū desponsatā: dormieritq; cū ea: dotabit eā et hēbit vxo-
rem. si aut p̄ virginis dare noluerit reddet pecuniā iuxta
modū dotis quā vginēs accipe cōstuerunt. Aliā vō iniu-
riā facit p̄ri puellē. vñ et ei fm legē tenēt ad penā. Dī enīz
Deutro. 22. Si iuenerit vir puellā vginē que nō h; spon-
sum et apprehēdēs cōcubuerit cū illa: et res ad iudiciū vene-
rit: dabit qui dormiuit cū ea patri puellē. 50. siclos argenti
et habebit eā vxorē: et qz humiliant illā: nō poterit dimit-
tere eam cunctis diebus vite sue. et hoc ideo ne videat lu-
dibrium fecisse: vt Augu. dicit.

Ad septimum sic pcedit. Uidet qd rapt⁹ nō sit
spēs luxurie distincta a stupro.
Dicit enī Isidorus in lib. etymol. qd stupru. i. rapt⁹ p̄prie est
illicit⁹ coit⁹ a corrupēdo dicit⁹. vñ et qui raptū potit: stupro
fruit. ergo videt qd raptus nō debeat poni spēs luxurie a
stupro distincta. ¶ Rapt⁹ videt quādā violētā ipor-
tare. dicit enī in decretis. 36. q. i. qd rapt⁹ cōmittit: cū puel-
la violētē a domo p̄ris abducit: vt corrupta in vxorē ba-

De luxurie partibus

beat. s; hoc qd violētā alicui iserat: p accidēs se h; ad lu-
xuriā que p se respicit delectationē cōcubit⁹. q̄ videt qd ra-
ptus nō debeat poni determinata spēs luxurie. ¶ P̄-
catū luxurie p̄ matrimoniū cōhibet: dī. n. i. ad Lōzi. 7. Pro-
pter luxuriā vnusq; suā vxorē habeat: s; rapt⁹ ipedit ma-
trimoniū sequēs. dī. n. in cōilio Meldensi: Placuit vt hī
qui rapiūt feminas vel furant⁹ vel seducūt: eas nullaten⁹
habeāt vxores: quīs eas postmodū nuptialr cū consensu
parētū suoz susceperit. q̄ rapt⁹ nō ē determinata spēs luxu-
rie. ¶ Aliqs pōt cognoscere suā spōsaz absq; pctō luxu-
rie: s; rapt⁹ pōt cōmitti si aliqs violētē spōsaz suā auferat
de domo parētū: et cā carnalr cognoscat. q̄ rapt⁹ nō dōz pon-
ni determinata spēs luxurie. ¶ S; dē qd rapt⁹ ē illicitus
coitus: vt Isidorus dicit. sed hoc ptinet ad pctū luxurie.
q̄ raptus ē spēs luxurie. ¶ Rñ. dōz qd rapt⁹ put nūc de
eo loquimur ē spēs luxurie. et q̄nc quidē in idē cōcurrat cuz
stupro. quādoq; aut inuenit raptus sine stupro. quādoq;
vō stupru sine raptu. Cōcurrūt quidē in idē qn aliqs violē-
tiā infert ad vginē illicite deflorādā: q̄ qdē violētā quā-
doq; infert tam ipsi vrgini q̄ patri. q̄nc autē infert pa-
tri sed nō vrgini: puta cuz ipsa cōsentit vt per violentiā de
domo patris abstrahatur. Differt etiā violentiā et raptus
aliō mō: qz q̄nc puella violenter abducit a domo parētū
et violētē corrupitur: q̄nc aut et si violētē abducatur: non
tñ violenter corrupitur: sed de volūtate virginis: siue cor-
rumpat fornicario cōcubitu sine matrimoniali: q̄nterūq;
n. violētā assit saluaf rō rapt⁹. Inuenitur aut raptus sine
stupro: puta si aliqs rapiat viduā vel puellā corruptā. Unā
Symach⁹ papa dicit: Raptos viduaz vel vginū ob imā-
nitate facinoris tāti detestamur. Stupru vero sine raptu
inuenit: qn aliqs absq; violētē illatione vrginē illicite de-
florat. ¶ Ad p⁹ dōz qd rapt⁹ p̄rūq; cū stupro in idēz
concurrūt. iō q̄nc vñ p̄ alio ponitur. ¶ Ad 2⁹ dōz qd illa-
tio violentiē videt pcedere ex magnitudine cōcupiscētie
ex qua aliqs nō refugit piculose inire violētē iserēdo.
¶ Ad 3⁹ dōz qd aliter est dōm de raptu puellaz que sunt
alys desponsate. et aliter de raptu illarum que non sunt
alys desponsate. Ille. n. q̄ sunt alys desponsate restituēde
sunt suis spōsis q̄ in eis ex ipsa desponsatōe de ius hnt. ille autē
que nō sunt alys desponsate p̄mo restituēde sunt p̄ris p̄-
tā: et tunc de voluntate parētū licite possunt eas in vxores
cape: si tñ aliter fiat: illicite m̄rimoniū dicitur. tenet. n. qui
cūq; rē rapit: ad eius restitutionē. nec tñ raptus dirimit
matrimoniū iā cōtractus tñ ipediat d̄ndū. qd aut dī in
p̄dicto cōilio: dem est in detestationē illius criminis: et est
abrogatū. Unde Hierony. trium dicit. Tria ingt cōiugia
legitima in scripturis legunt. Primū est virgo casta in vir-
ginitate viro data legitime. Scōm est virgo in ciuitate de-
prebēsa a viro: et illi p̄ vim copulata: si voluerit pater eius
dotabit eā iste vir q̄ntum iudicauerit pater: et dabit p̄cium
pudicitie eius. Tertiu aut ē qn auferē ei et traditur alteri
de volūtate p̄ris. Unā pōt itelligi de illis q̄ sunt alys despon-
sate: et maxime p̄ verba de p̄ri. ¶ Ad 4⁹ dōm qd sponsus
ex ipsa desponsatione h; aliqd ius in sua spōsa et ideo quis
peccet violentiam iserendo: excusat tñ a crimine raptus.
Unde Helasius papa dicit. Lex illa p̄teritoz p̄ncipz ibi
raptū dixit esse cōmissum: vbi puella de cui⁹ nuptys nihil
actuz fuerat videbat abducta.

Ad octauum sic pcedit. Uidet qd adulterium
non sit determinata spēs luxurie
ab alys distincta. Dicit. n. adulteriū ex eo qd aliqs ad alte-
ram accedit p̄ter suā. sic dicit qdam glo. sup Exodū. s; alia
mulier p̄ter suā pōt esse diuersaz dditionū. s. vel virgo
vel in p̄tate p̄ris existēs: vel mererit: vel cuiuscūq; alte-
rius dditionis. q̄ videt qd adulteriū nō sit spēs luxurie ab
alys distincta. ¶ Hierony. dicit qd nihil iteret ex qua

causa q³ ifaniat. Unde Sixt⁹ pythagoricus adulter inge
 est amator ardētor in suā vxozē. 7 pari rōne in quamlibz
 aliā mulierem. s3 in oi luxuria ē amor ardentior debito. g
 adulteriū iuenit in oi luxuria. non g d3 poni luxurie spēs.
 C. S. Ubi est eadē rō deformitatis ibi non videt esse alia
 spēs pcti. s3 in stupro 7 adulterio videt eē eadē rō deforma
 tatis: qz vtrobiqz violatur mulier aliene ptāti subiecta. er
 go adulteriū nō ē determinata spēs luxurie ab alijs distin
 cta. C. S. 3 est qd Leo papa dic q adulteriū mittit: cui3
 ppe libidīs istictu vel aliene p̄sensu cū altero vel altera 3
 pactū iugale ꝓcubi s3 hoc iportat deformitatē luxurie. g
 adulteriū ē determinata spēs luxurie. C. R. n. d3: qz adu
 lteriū sic ipm nomē sonat est accessus ad alienū thozuz. In
 quo qdē duply 3 castitatē 7 humane generatiōis bonū ali
 quis delingt. p gde3 in q̄stuz accedit ad mulierē non sibi
 m̄fimonio copulata: qd regrit ad bonū plis pprie educā
 de. Alio qz accedit ad mulierē alteri p m̄fimoniu copu
 lata. 7 sic ipedit bonū plis aliene. Eadē rō ē de muliere cō
 iugata q p adulteriū corumpit. Unde dī Ecclia. 23. Dis
 mulier relinquit vix suū peccabit. p. n. in lege altissimi in
 credibilis fuit: in q. s. precipitur. Nō mechaberis. 7 z. vix
 suū ocrelinquit in quo facit 3 certitudinē plis eius. 3° in
 adulterio fornicata ē: 7 ex alio viro filios statuit sibi: qd ē
 3 bonū ppe plis: s3 p̄mū ē cōe in oibus peccatis mortalib⁹
 Alia vero duo spāliter p̄tinent ad deformitatē adulterij.
 Un manifestū ē q adulteriū ē determinata spēs luxurie:
 vtpote spālē3 deformitatē hīs circa act⁹ venereos. C. Ad
 p^o g d3: qz ille q h3 vxozē si ad aliā accedit: pctm ei⁹ pōt
 denoiari vel ex pte sua. 7 sic semp ē adulterius: qz 3 fidem
 m̄fimonij agit. v7 ex pte mulieris ad quā accedit. 7 sic q̄sqz
 ē adulteriū: puta cū iugat⁹ accedit ad vxozē alteri⁹. q̄sqz
 aut habet rōnem stupri vel aliciuis alterius fm diuersas
 conditiones muliez ad quas accedit: dicituz est autem su
 pra q species luxurie accipiuntur fm diuersas mulierum
 conditiones. C. Ad 2° d3: qz matrimoniu spāliter est or
 dinatum ad bonum humane prolis sicut dicituz est. Adul
 terium autem spāliter matrimonio contrariatur in q̄stuz
 violat matrimonij fidē quā qz coniugi d3: 7 qz ille q est ar
 dentior amator vxozis facit contra bonum matrimonij i
 honeste eo vtens: licet fidem non violet: ideo aliquantū
 potest adulter nominari 7 magis q̄ ille qui est ardentior
 amator alterius mulieris. C. Ad tertium dicendum: q
 vxoz est in potestate yiri sicut ei m̄fimonio copulata: puel
 la autem sub potestate patris sicut per eum m̄fimonio cop
 pulanda. 7 iō alio cōtra bonum m̄fimonij est pctm adul
 terij. 7 alio peccatū stupri. 7 ppter hoc ponunt diuerse lu
 xurie spēs. De alijs aut ad adulteriū p̄tinentibus dicit in
 tertia parte cū de matrimonio tractabitur.

Ad nonum sic pcedit. Uidet q incestus nō sit
 spēs determinata luxurie. Incest⁹
 n. dī per puationē castitatis. s3 castitati vlr opponit luxu
 ria. g v7 q incestus nō sit spēs luxurie: sed sit ipsa luxuria.
 C. S. In decretis dī. 32. q. i. q incestus ē sanguineaz vel
 affiniū abusus. s3 affinitas dī a sanguinitate. g incest⁹ nō
 est vna spēs luxurie: sed plures. C. S. Illud qd de se nō i
 portat aliquā deformitatē: nō cōstituit aliquā determina
 tam spēm vicij. sed accedere ad sanguineas vel affinea
 nō est fm se deforme: als nullo tpe licuisset. g incestus nō ē
 determinata spēs luxurie. C. Sed 3 est q spēs luxurie di
 stinguunt fm dditōes muliez qd⁹ alig abutunt: sed in i
 cestu iportat spālīs dditio muliez: qz est abusus sangui
 neaz vel affiniū: vt dcm est. g incestus est determinata spēs
 luxurie. C. R. n. d3: q sic dcm est: ibi necē est iueniri de
 terminatā spēm luxurie: vbi iuenit aliqd repugnās vsui
 debito venereoz. In vsu aut sanguineaz vel affiniū in
 uenit aliqd icōgruū cōmixtōi venereē triplici rōne. pmo

qdem qz nāliter hō d3 quādā honorificetiā parētib⁹. 7 p
 nis alijs sanguineis q ex eisdē parētib⁹ de p̄p̄quo ori
 ginē trahunt intātū q apud antiquos vt maximus Vale
 rius refert: nō erat fas filiū sil cū p̄re balneari ne se iucez
 nudos spicerēt. Manifestū est aut fm p̄dca q in actib⁹
 venereis maxie d̄sistit qdā turpitudō honorificetiē d̄ria.
 vñ de his hoies verecūda. 7 iō icōgruū est q cōmixtio ve
 nereā fiat taliū psonaz ad inuicē. 7 hec cā v7 expmi Le
 uit. is. vbi dī. Mater tua est: nō reuelabis turpitudinem
 ei⁹. Et idē postea dī in alijs. Scda rō est: qz psonas sāgui
 ne iunctas necē est ad inuicē sil p̄uersari. Un si hoies non
 arcerent a cōmixtione venereā nimia oportunitas daret
 hoib⁹ venereē cōmixtōis. 7 sic ai hoium nimis emollece
 rent per luxuriā. 7 iō in veteri lege ille p̄sone spālī videntē
 phibite esse q̄s necesse ē sil p̄morari. Tertia rō est: qz p
 hoc ipediret multiplicatio amicoz. dū. n. hō vxozē extra
 neā accipit: iungunt sibi qdā spālī amicitia oēs sanguinei
 vxozis ac si eēt sanguinei sui. Un Augu. dī. is. de ciui.
 dei. Dabita est rō rectissima charitatis: vt hoies qd⁹ esset
 vtilis atqz honesta cōcordia diuersaz vicissitudinū vincu
 lis necterent. nec vn⁹ i vno multas h̄ret: s3 singule sperge
 rent in singulos. Addit aut Aristō. q̄rtā rōnez in. z. poli.
 qz cū nāliter hō sanguineā diligit. si adderet amor q est
 ex cōmixtōe venerea: fieret nīm⁹ ardor amoris 7 maxi
 mū libidinis icētūū: qd castitati repugnat. vñ manifestū
 est q incestus ē determinata luxurie spēs. C. Ad p̄mū g d3
 q abusus cōiunctaz psonaz maxie iduceret corruptelaz
 castitatis: tū pp oportunitatē: tū ēt pp nīmū ardore amo
 ris: vt dcm est. 7 iō anthonomatie abusus taliū psonaz
 vocat incest⁹. C. Ad 2° d3: qz psona affinis iugit alicui
 pp personā sanguinitate iunctā. 7 iō qz vñ ē pp altez
 eisdē rōnis icōuenientia facit sanguinitas 7 affinitas.
 C. Ad 3° d3: qz in cōmixtōe psonaz iunctaz aliqd est qd
 est fm se idecēs 7 repugnās nālī rōni: sic q cōmixtio fiat i
 ter parētes 7 filios quoz est p se 7 imediata cognatio: naz
 filij nāliter honozē debēt parētib⁹. vñ p̄hs dī in. s. d. aia
 lib⁹. qz qdā equ⁹ qz decept⁹ fuit vt matri cōmisceret seipz
 p̄cipitavit q̄si p̄ horore: eo q ēt aialib⁹ aliqb⁹ itere est nālīs
 reuerētia ad parētes. Alie vo p̄sone q nō iungunt fm se
 ipsas: s3 p ordinē ad parētes nō h̄nt ita ex seipsis idecētia.
 s3 variat circa hoc decētia vel idecētia fm s̄uetudinē et
 legē humanā vel diuinā: qz vt dicituz est: vsus venereoz q
 ordinat ad bonū cōe subiacer legi. Et iō sicut Augu. dicit
 is. de ciui. dei q cōmixtio foroz 7 fratrum quāto fuit an
 tiquior cōpellete necessitate. tanto postea facta ē dānabi
 lior: regilione prohibente.

Ad decimum sic pcedit. Uidet q sacrilegiū
 nō possit esse spēs luxurie. Eadē
 n. spēs nō iuenit sub diuersis ḡlib⁹ nō subalternatiz possi
 tis: sed sacrilegiū est spēs irreligiositatis: vt supra dcm ē. g
 sacrilegiū nō pōt poni spēs luxurie. C. S. In decretis. 36.
 q. i. sacrilegiū nō ponit iter alia q ponunt spēs luxurie. er
 go v7 q nō sit luxurie spēs. C. S. Sic per luxuriā ptingit
 aliqd fieri 3 aliquā rē sacrā: ita ēt per alia vicioz ḡna. sed
 sacrilegiū nō ponit spēs gule aut alteri⁹ alic⁹ huiusmodi
 vicij. g ēt nō d3 poni spēs luxurie. C. S. 3 est qd Aug. dī
 is. de ciui. dei. q sic iniquū ē auiditate possidendi trāsgre
 di limitē agro: ita ēt est iniquū libidine ꝓcūbedi subuer
 tere limitē mox. s3 trāsgredi limitē agro in reb⁹ sacris
 est pctm sacrilegy. g pari rōne subuertere limitē mox libi
 dine cōcūbedi in reb⁹ sacris facit sacrilegy viciū. sed libi
 do cōcūbedi p̄tinet ad luxuriā. ergo sacrilegiū est luxurie
 spēs. C. R. n. d3: q sic supra dcm est: act⁹ vni⁹ vtutis vel
 vicij ordinat ad finē alteri⁹ assumit spēm illi⁹. sic furtuz
 qd pp adulteriū cōmittit trāsit in spēm adulterij. Mani
 festum est aut q obseruatio castitatis fm q ordinat ad

cultū dei sit actus religionis: vt pz in illis q vouēt ⁊ fruunt
virginitatē: vt pz p Aug. in lib. de virginitate. Uñ manife-
stū est q etiā luxuria fm q violat aliqd ad diuī cultū pri-
uens: p̄inet ad spēm sacrilegij. ⁊ fm hoc sacrilegiū p̄t po-
ni spēs luxurie. ¶ Ad 2^m dōm: q luxuria fm q ordinat
ad finē alterius vity: efficit illius vity spēs. ⁊ sic aliqua lu-
xurie spēs p̄t ēt esse spēs irreligiositatis sic cuiusdā supio-
ris generis. ¶ Ad 2^m dōm q ibi enumerant illa que sunt
spēs luxurie fm seipsa. sacrilegiū autē ē spēs luxurie fm q
ordinat ad alteri vity finē: ⁊ p̄t currere cū diuersis lu-
xurie spēbus. Si. n. aliqs abutat p̄sona iuncta sibi fz spi-
rituale cognationē: mittit sacrilegiū admodū icestus. Si
autē abutat virgine deo sacrata inq̄stū ē spōsa xpi: est sacri-
legiū p̄ modū adulterij: inq̄stus vero ē sub spūalis p̄ris cu-
ra stituta erit q̄daz spūale stupr. ⁊ si violētia iferat erit
spiritualis raptus: qz etiā fm leges ciuiles grauius puni-
tur q̄ alius raptus. Uñ Justinian⁹ impator dicit: Sigs nō di-
cta rapere: s; atreptare tantūmō infūmonij iungēdi cā sa-
cratissimas v̄gēs ausus fuerit capitali pena feriat. ¶ Ad
3^m dōm: q sacrilegiū mittit in re sacrata. res autē sacrata
ē vel p̄sona sacrata q̄ occupat ad p̄cubitū. ⁊ sic p̄inet ad
luxuriā: vel que concupiscit ad possidendū. ⁊ sic p̄inet ad
iniusticiam. potest etiā ad irā p̄tinere sacrilegiū: puta si
aliqs ex ira iniuriā inferat p̄sonē sacre. vel si gulose cibuz
facz assumat: sacrilegiū mittit: spūalius tñ sacrilegiū attri-
buit luxurie q̄ opponit castitati: ad cuius obseruantiaz ali-
que persone spūaliter consecrantur.

Ad vndecimum sic p̄cedit. Uñ q̄ vitiū n̄ n̄z
nō sit spēs luxurie: qz i p̄deā
enumeratiōe spēs luxurie n̄la fit mētio de vitiō n̄z. q̄
nō ē species luxurie. ¶ Luxuria opponit virtuti: ⁊ ita
sub malitia continetur. sed vitiū contra naturam nō cō-
tinetur sub malitia: sed sub bestialitate: vt patet per p̄m
in. 7. ethicozum. q̄ vitiū contra nām nō est spēs luxurie.
¶ Luxuria cōsistit circa actus ad generationē huma-
nam ordinatos: vt patet ex supra dictis: sed vitiū contra
naturam consistit circa actus ex quibus non potest gene-
ratio sequi. ergo vitiū contra naturam nō est species lu-
xurie. ¶ S; d̄ qd. 2. Lozin. iz. connumeratur alijs luxu-
rie speciebus. vbi dicitur: Et non egerunt penitentiaz sup
imundicia ⁊ fornicatione ⁊ impudicitia: vbi dicit glo. im-
mundicia idest luxuria contra naturam. ¶ Rñ. dicen-
dum: qz sicut supra dictum est: ibi est determinata luxurie
spēs: vbi spūalis rō deformitatis occurrit q̄ facit idecentez
actu venereū. Qd̄ qd̄ p̄t ē dupl̄. Uno qd̄ mō: qz re-
pugnat rōni recte: qd̄ est cōe in oī vicio luxurie. Alio qz
ēt sup hoc repugnat ipsi ordini nāli venerei act⁹ q̄ uenit
humane spēs: qd̄ d̄ viciū n̄ nām. Qd̄ qd̄ p̄t plurib⁹ mo-
dis cōtingere. Uno qd̄ mō si absqz oī cōcubitu cā dele-
ctatiōis venereę pollutio p̄curef: qd̄ p̄inet ad p̄ctm̄ imū-
dicie: quā qdā mollicie vocant. Alio si fiat p̄cubitū ad
rē nō eiusdē spēs: qd̄ vocat bestialitas. Tertio si fiat per
cōcubitū ad nō debitū sextū: puta masculi ad masculum:
vel femie ad feminā: vt Apl̄s dicit ad Ro. i. qd̄ d̄ sodomiti-
cum vitiū. Quarto si nō fuerit nālis mod⁹ p̄cubendi: aut
quantū ad istm̄ nō debitū: aut q̄stū ad alios mōstruosos
⁊ bestial cōcubēdi modos. ¶ Ad p̄mū d̄ dōm q̄ ibi enūe-
rant spēs luxurie q̄ nō repugnat huāne nāe. ⁊ iō p̄termi-
tit vitiū n̄ nām. ¶ Ad 2^m dōm q̄ bestialitas d̄t a malitia
q̄ huāne virtuti opponit p̄ quēdaz excessum circa eādē
mām. ⁊ iō ad idē gen⁹ reduci p̄t. ¶ Ad 3^m dōm: qz luxu-
riosus nō itendit gnationē huānā: sed delectationē vene-
ream quā p̄t aliqs experiri sine actib⁹ ex qb⁹ seq̄ huma-
na gnatio. ⁊ hoc est qd̄ q̄rit in vitiō contra nām.

Ad duodecimum sic p̄cedit. Uidef qz vi-
tium n̄ nām nō sit maxi-

mum p̄ctm̄ iter spēs luxurie. Tāto. n. aliqd̄ p̄ctm̄ ē graui⁹
q̄to magis d̄riat charitati. s; magis vident d̄riari chari-
tati p̄ctm̄ adulterij stupris ⁊ rapt⁹ q̄ vergūt in iniurias
p̄ctm̄ q̄ p̄ctā n̄z q̄ n̄lls alteri iniuriat. q̄ p̄ctm̄ n̄z
nō est maximuz iter spēs luxurie. ¶ S; illa p̄ctā vident
esse graui⁹ q̄ d̄ deū p̄mittunt. sed sacrilegium directe
gōmittit d̄ deū: qz vergit in iniuriā diuini cultus. q̄ sacri-
legiū est graui⁹ p̄ctm̄ q̄ vitiū n̄ nām. ¶ S; Tanto aliqd̄ pec-
catū vt esse graui⁹ q̄to exercef in p̄sonaz quā magis dili-
gere debem⁹. s; fm ordinē charitatis magis debem⁹ dili-
gere p̄sonas nobis iunctas q̄ pollunt p̄cēstū: q̄ perso-
nas extraneas q̄ pollunt p̄ vitiū n̄ nām. q̄ icestus est gra-
ui⁹ p̄ctm̄ q̄ vitiū n̄ nām. ¶ S; Si vitiū n̄ nām est gra-
uissimū: vt q̄ tanto sit graui⁹ q̄to est magis n̄ nām. s; ma-
xime videt eē d̄ nām p̄ctm̄ imūdicie seu mollicie. qz hoc
videt eē maxie fm naturā vt altez sit agēs ⁊ altez sit pa-
tiens. q̄ fm hoc imūdicia eēt graui⁹ inter vitiā n̄ nām:
hoc autē est falsum. q̄ vitiā n̄ naturā nō sunt graui⁹ in-
ter p̄ctā luxurie. ¶ S; d̄ qz Aug. dicit in li. de adulterinis
cōiungis: qz oīum hoz vitiōz. s; q̄ ad luxuriā p̄inet: pessī-
mum est qd̄ naturā sit. ¶ Rñ. dōm qz in quolibet ḡte
pessima est p̄ncipij corruptio ex quo alia dependent. p̄nci-
pia autē rōnis sunt ea q̄ sunt fm nām. nam rō p̄suppositis
bis q̄ sunt a natura determinata disponit alia fm qz que-
rit: ⁊ hoc appet tam in speculatiuis q̄ in practicis. ⁊ iō sic
in speculatiuis error circa ea quozuz cognitio est boī nāli
ter indita est graui⁹ ⁊ turpissim⁹: ita in agendis agere
d̄ ea q̄ sunt fm naturā determinata est graui⁹ ⁊ turpif-
simum. Quia q̄ in vity q̄ sunt n̄ naturaz trāsgredif hō id
qd̄ est fm naturā determinatū circa vsum venereū. inde
est qz in tali mā hoc p̄ctm̄ est graui⁹: post qd̄ est icest⁹
q̄ sicut dictū est: est n̄ nālē reuerentiā quā personis cōiū-
ctis debemus. Per alias aut luxurie spēs p̄terif solum id
qd̄ est fm rōnem rectam determinatū ex p̄suppositiōe tñ
nālium p̄ncipioz. Magis aut repugnat rōni qz aliqs ve-
nereis vtaf nō solū id qd̄ uenit pli gnande. sed ēt cū iu-
ria alteri⁹. ⁊ ideo fornicatio simplex q̄ cōmittit sine iniu-
ria alteri⁹ p̄sonē est minima iter spēs luxurie. Maior aut
iniuria est sigs abutat muliere alteri⁹ p̄ctū subta ad vsū
gnatōis: qz ad solā custodia. ⁊ iō adulterij est graui⁹ q̄ stu-
pū ⁊ vtrūqz aggrauat p̄ violētia. pp̄ qd̄ raptus v̄ginis est
graui⁹ q̄ stuprū: ⁊ rapt⁹ vxoris q̄ adulterij. ⁊ hec oīa ēt
aggrauant fm rōnē sacrilegij vt supra dicit ē. ¶ Ad p̄mū
d̄ dōm qz sic ordo rōnis recte est ab hoīe: ita ordo nāe est
ab ipso deo. ⁊ iō in peccatis n̄ nām in qbus ipse ordo nāe
violat: fit iniuria ipsi deo ordinatori nāe. Uñ Aug. dicit. 3.
p̄f. flagitia q̄ sunt n̄ nām: vbiqz ac semp̄ detestāda atqz
puniēda sunt: q̄lia sodomitaz fuerūt: q̄ si oēs gentes face-
rent: oēs eodē criminis reatu diuina lege tenerent: q̄ non
sic fecit hoīes vt se illo vterent mō. violat q̄ppe ipa socie-
tas q̄ cū deo nobis esse d̄z: cum eadē mā cui⁹ ille auctor ē:
libidinis p̄ueritate polluit. ¶ Ad 2^m dōm qz ēt vitiā n̄
nām sunt d̄ deū: vt dicit ē. ⁊ tanto sunt grauiora q̄ sacri-
legij corruptela: q̄to ordo nāe humane idit⁹ est por ⁊ sta-
bilior q̄ glibet alijs ordo superaddit⁹. ¶ Ad 3^m dōm qz
vnicuiqz indiuiduo magis est coniuncta nā spēs q̄ qd̄cūqz
aliud indiuiduum. ⁊ iō p̄ctā q̄ sunt n̄ nām spēs sunt graui-
ora. ¶ Ad q̄rtum dōm qz grauitas in p̄ctō magis attendit
ex abusu alicui⁹ rei q̄ ex omissione debiti v̄sus. ⁊ iō inter
vitiā q̄ sunt n̄ nām: infimū locum tenet p̄ctm̄ imundicie:
qd̄ consistit in sola omissione concubitus ad altez: graui⁹
mum autē est p̄ctm̄ bestialitatis. qz nō seruat debita spēs.
Unde sup illud Heñ. 37. Accusauit fratres suos crimine
pessimo. dicit glo. qz cūz pecozib⁹ miscebanf. post hoc autē
est vitiū sodomiticum cum ibi nō seruat debitus sexus.
post hoc autē est peccatum ex eo qz nō seruat debitus mo-

duo debendi. magis aut si non sit debitum vas quam si sit iordani natio secundum aliam continentiam ad modum cubitus.

De partibus potentialibus temperantie. 26. CLV.

Inde considerandum est de partibus potentialibus temperantie. Et primo de continentia. 2o de clementia. 3o de modestia. Circa primum considerandum est de continentia et de incontinentia. Circa continentiam continentiam continentiam continentiam sit virtus. 2o quod sit materia eius. 3o quid sit eius subiectum. 4o de comparatione eius ad temperantiam.

Ad primum sic procedit. Videtur quod continentia non sit virtus. Species enim non dividitur generi. Et continentia dividitur virtuti. ut patet per philosophum in 7. ethicorum. Et continentia non est virtus. Circa primum. Nullus virtute peccat: quod secundum Augustinum in libro de libero arbitrio. Virtus est quod nemo male virtutis: sed aliquis continentia peccat: puta si desideret aliquid bonum facere et ab eo se contineat. Et continentia non est virtus. Circa primum. Nulla virtus retrahit hominem a licitis sed solum ab illicitis. Et continentia retrahit hominem a licitis: dicitur enim in glossa. Sal. 5. quod continentia aliquis se etiam a licitis abstinere. Et continentia non est virtus. Sed 2. Omnis habitus laudabilis videtur esse virtus. Et continentia est habitus in modum dicitur enim andronicus quod continentia est habitus incontinentie a delectatione. Et continentia est virtus. Circa primum. dicitur quod nomen continentie dupliciter sumitur a diversis. Quidam enim continentiam noiant per quam aliquis ab omni delectatione venerea abstinere. Unde et plus ad Sal. 5. continentia castitati coniungitur: et sic continentia perfecta principalis quod est virginitas: scolaria vero viduitas. Unde secundum hoc eadem ratio est de continentia quam de virginitate quam supra diximus virtute. Alii vero dicunt continentiam esse per quam aliquis resistit concupiscentiis pravis que in eo vehementer existunt: et hoc modo accipitur philosophus continentiam. 7. ethicorum. et hoc est modo accipitur continentiam in collationibus patet. hoc autem modo continentiam habet aliquid de ratione virtutis: in quantum solum firmata est per passiones ne ab eis deducatur non tamen attingit ad perfectam rationem virtutis moralis secundum quam etiam appetitus sensitivus subditur rationi sic ut in eo non insurgant vehementer passiones rationi contrarie. et ideo philosophus dicit in 4. ethicorum quod continentia non est virtus: sed quodammodo mixta in quantum solum aliquid de virtute et in aliquo deficit a virtute. Largus tamen accipiendo nomen virtutis per quolibet principium laudabilium operum possumus dicere continentiam esse virtute. Ad primum quod dicitur quod philosophus continentiam dividit virtuti quantum ad hoc in quo deficit a virtute. Ad 2o dicitur quod homo proprie est id quod est secundum rationem. et ideo ex hoc dicitur aliquis in seipso se tenere quod tenet se in eo quod continentiam rationi: quod autem pertinet ad perfectam rationem non est continentiam nisi in eo. Unde ille solus vere continentiam dicitur quod tenet se in eo quod est per rationem rectam: non autem in eo quod est secundum rationem perversam. rationi autem recte opponuntur concupiscentie prave: sicut et rationi perversae opponuntur concupiscentie bone. et ideo proprie et vere continentiam est quod persistit in ratione recta abstinens a concupiscentiis pravis: non autem quod persistit in ratione perversa abstinens a concupiscentiis bonis. sed hic magis potest dici obstinere in malo. Ad 3o dicitur quod glo. ibi loquitur de continentia secundum primum modum secundum quem continentiam noiant quodammodo virtute perfectam que non solum abstinere ab illicitis bonis: sed et a quibusdam licitis in bonis: ut totaliter intendat perfectioribus bonis.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod materia continentie non sint concupiscentie delectationum tactus. Dicitur enim Ambrosius in primo de officiis quod generale decorum ita est ac si equabile formam atque universitatem honestatis habeat in omni actu suo continentiam. sed non omnis actus humanus pertinet ad delectationem tactus. Et continentiam non est solum circa concupiscentias delectationum tactus. Circa primum. Nomen continentie ex hoc sumitur: quod aliquis tenet se in bono rationis recte: sicut dicitur enim: sed quodammodo alie passiones vehementer abducunt hominem a ratione recta que concupiscentie delectabilium tactus: sicut timor periculorum mortis que stupefacit hominem. et ira que est insanie similis: ut dicitur.

neca dicitur. Et continentiam non dicitur proprie circa concupiscentias delectationum tactus. Circa primum. Tullius dicit in 2. rhetorice quod continentiam est per quam cupiditas consilii gubernatorem regit: cupiditas autem magis consuevit dici divitiarum quam delectabilium tactus secundum illud. i. ad Timotheum. vlti. Radix omnium malorum est cupiditas. Et continentiam non est proprie circa concupiscentias delectationum tactus. Circa primum. Delectationes tactus non solum sunt in rebus venereis: sed et in usu ciborum: et continentiam solum circa usum venereorum consuevit dici. Et non est proprie materia eius concupiscentia delectationum tactus. Circa primum. Inter delectationes tactus quodammodo sunt non humane: sed bestiales tamen in cibis: utpote si quis delectaretur in esu carniu humanarum: et in venereis: puta in abusu bestiarum vel puerorum: sed circa huiusmodi non est continentiam: ut dicitur in 7. ethicorum. non est proprie materia continentie sunt concupiscentie delectationum tactus. Circa primum. Est quod philosophus dicit in 7. ethicorum quod continentiam et incontinentiam sunt circa eadem circa que temperantia et itemperantia: sed temperantia et itemperantia sunt circa concupiscentias delectationum tactus: ut supra habitum est. Et continentiam et incontinentiam sunt circa eandem materiam. Circa primum. dicitur quod nomen continentie refrigerationem quamdam importat in quantum solum tenet se aliquis ne passiones sequatur. et ideo proprie continentiam dicitur circa illas passiones que impellunt ad aliquid persequendum in quibus laudabile est ut ratio retrahat hominem a persequendo: non autem proprie est circa illas passiones que important retractionem quamdam sicut timor et alia huiusmodi: in his enim laudabile est firmitate suare in persequendo quod ratio dicitur: ut supra dicitur est. Est autem considerandum quod naturales inclinationes principia sunt omnium supervenientium: ut supra dicitur est. et ideo passiones tanto vehementer impellunt ad aliquid persequendum: quanto magis sequuntur inclinationem nature que proprie inclinatur ad ea que sunt sibi necessaria. vel ad conservationem individui sicut sunt cibi: vel ad conservationem speciei sicut sunt actus venerei: quorum delectationes ad tactum pertinent. et ideo continentiam et incontinentiam proprie dicuntur circa concupiscentias delectationum tactus. Ad primum quod dicitur quod sicut nomen temperantie potest committere accipi in quantum quibus materia proprie tamen dicitur in illa materia in qua est opportunus hominem refrigerari. ita et continentiam proprie dicitur in qua est opportunus et difficillimum contineri. sicut in concupiscentiis delectationum tactus. committere autem et per quod potest dici in quantum quibus alia materia: et hoc modo videtur Ambrosius nomine continentie. Ad 2o dicitur quod circa timorem non proprie laudatur continentiam: sed magis firmitas a qua fortitudo importat. Ira autem impetu quodammodo facit ad aliquid persequendum. iste tamen impetus magis sequitur apprehensionem aiale. puta. si aliquis apprehendit se esse ab alio lesum que inclinationem naturalem. et ideo dicitur quodammodo aliquid secundum quod continentiam ire: non tamen simpliciter. Ad 3o dicitur quod huiusmodi experientia bona: sicut honores: divitie: et huiusmodi: ut philosophus dicit in 7. ethicorum. videntur quodammodo secundum se esse eligibilia: non autem que sunt necessaria ad conservationem nature. et ideo circa ea non dicimus simpliciter aliquos continentes vel incontinentes: sed secundum quod apponendo quod sint continentes vel incontinentes lucri: vel honoris: vel alie huiusmodi. et ideo vel Tullius committere usus est nomine continentie putat comprehendit sub se et continentiam secundum quodammodo vel accipit cupiditate stricte per concupiscentiam delectabilium tactus. Ad 4o dicitur quod delectationes venereorum sunt vehementiores quam delectationes ciborum. et ideo circa venerea magis continentiam continentiam et incontinentiam dicere quam circa cibos: sed secundum philosophum in 7. ethicorum videtur posse dici. Ad 5o dicitur quod continentiam est bonum rationis humane. et ideo attenditur circa passiones que possunt esse homini contrarias. Unde philosophus dicit in 7. ethicorum quod si aliquis tenens puerum concupiscat eum vel comedere vel ad venereorum inconuenientem delectationem: siue sequatur concupiscentiam siue non: non dicitur simpliciter continens: sed secundum quid.

Ad tertium sic procedit. Videtur quod subiectum continentie sit vis concupiscentibilis. Subiectum enim alicuius virtutis oportet esse proportionatum materiam. sed materia continentie sicut dicitur est sunt concupiscentie delectabilium tactus que pertinet ad vim concupiscentibilem. Et continentiam est in vi

concupiscibili. ¶ **Opposita sunt circa idē.** s; icōtinētia est in concupiscibili cui⁹ passiones supant rōnē. dicitur n. andronicus q; icōtinētia ē malitia concupiscibilis s; quā eligit prauas delectatiōes. phibete rōnali. q; rōtinētia pari rōne ē i concupiscibili. ¶ **Subiectū v̄tutis humane vel ē rō vel vis appetitiua q; diuidit in voluntatē concupiscibile r irascibile.** s; rōtinētia nō est in rōne: q; sic eēt v̄tus intellectualis. neq; ē in volūtate: q; rōtinētia ē circa passiones q; nō sunt in volūtate. nec etiā ē in irascibili: q; nō ē ppe circa passiones irascibilis: vt dictū ē. g; relingitur q; sit in concupiscibili. ¶ **Ois v̄tus in aliq; potētia ex̄is aufert malū actū illi⁹ potētie: s; rōtinētia nō aufert malū actū concupiscibilis.** D; enī rōtinēs cōcupiscētias prauas: vt phs dicit in. 7. etbi. g; cōtinētia nō est in concupiscibili. ¶ **R. n. dōz: q; ois virtus in aliquo subiecto ex̄is facit id differre a dispositione quā h; dū subiecti opposito vitio. cōcupiscibilis aut eodez mō se h; in eo q; cōtinens r in eo q; icōtinēs: q; in vtroq; p̄cipit incōcupiscētias prauas vehemētes. Vñ manifestū est q; rōtinētia nō ē in cōcupiscibili sic in subiecto. s; rōtinētia rō eodē mō se h; in vtroq; q; tā cōtinēs q; incōtinēs h; rōnem rectā. r vterq; extra passiones ex̄is gerit in p̄posito cōcupiscētias illicitas nō seg. Prā aut dīa eoz iuētur in electione: q; cōtinens q̄uis patiatur vehemētes delectatiōes r cōcupiscētias tamen. eligit non sequi eas propter rōnem. incōtinens autē eligit sequi eas non obstante contradictione rōnis. r ideo opz q; cōtinētia sit sicut in subiecto in illa vi anime cuius actus est electio: r bec ē voluntas: vt supra habitū est. ¶ **Ad p̄m⁹ g; dōm: q; cōtinētia h; mām concupiscētias delectatiōnū tactus nō sic quas moderet: qd̄ p̄tinet ad temperantiam que est in cōcupiscibili: sed est circa eas quasi eis resistēs. vnde o; q; sit in alia vi: quia resistētia ē alterius ad alēz. ¶ **Ad 2^m dōm: q; voluntas media est inter rōnem r concupiscibile: r potest ab vtroq; moueri. in eo aut q; est cōtinens mouetur a rōne. in eo aut qui est incōtinēs mouetur a concupiscibili. r ideo cōtinētia potest attribui rōni sicut p̄mo mouenti: r incōtinētia concupiscibili q̄uis vtrunq; imēdiatē pertinet ad voluntatē sicut ad p̄prium subiectū. ¶ **Ad 3^m dōz: q; licet passiones non sint in voluntate sicut in subiecto: est tñ in prāte voluntatis eis resistere. r hoc modo voluntas cōtinētis resistit concupiscētis.********

Ad quartum sic pcedit. Vt q; cōtinētia sit melior q; temperantia. Dicitur enī Ecc. 26. Ois aut pōderatio nō est digna rōtinētis aie. g; nūla v̄tus pōt rōtinētie adequari. ¶ **Quāto aliqua v̄tus meret maior p̄miū tanto potior est. sed rōtinētia v̄t mereri maior p̄miū. dicitur n. z. ad Thimo. z. Nō coronabit nisi q; legitime certauerit. magis aut certat rōtinēs q; patit̄ vehemētes passiones r cōcupiscētias prauas q; tēperat⁹ q; nō h; eas vehemētes. g; rōtinētia est potior v̄tus q; temperantia. ¶ **Volūtas est dignior potētia q; vis concupiscibilis. s; rōtinētia est in volūtate: tēperantia in concupiscibili: vt ex dictis p̄s. ergo rōtinētia est potior v̄tus q; tēperantia. ¶ **S; dicitur qd̄ Tullio r Andronic⁹ ponunt rōtinētia adiunctā tēperantie sic p̄cipali v̄tuti. ¶ **R. n. dōz q; sic supra dicitur: nō men cōtinētie dupl̄r accipit. Uno⁹ fm q; iporat cessationem ab oibus delectatiōib⁹ venereis. r sic sumēdo nōmē rōtinētie: r rōtinētia ē potior tēperantia simpl̄r dēā: vt p̄z ex his q; supra dēā sūt de p̄minētia v̄ginitas ad castitatem simpl̄r dictā. Alio⁹ pōt accipi nomen rōtinētie fm q; iporat resistētia rōnis ad concupiscētias prauas q; sūt in hoie vehemētes. r fm hoc tēperantia est multo potior q; cōtinētia: q; bonū v̄tutis laudabile est ex eo q; ē s; rōnē. plus aut viget bonū rōnis in eo q; est tēperat⁹: in quo etiā ipse appetit⁹ sensitū est subiect⁹ rōni r q̄si a rōne edomatus q; in eo q; est cōtinens in quo appetit⁹ sensitū⁹ vebe-********

menter resistit rōni p cōcupiscētias prauas. vñ rōtinētia cōparat̄ ad tēperantia sic ip̄fectū ad p̄fectū. ¶ **Ad p̄mū g; dōm q; auctoritas illa pōt dupl̄r intelligi. Uno⁹ fm q; accipit cōtinētia put abstinēt ab oib⁹ venereis. r hoc mō dicit q; ois pōderatio nō est digna aie rōtinētis in ḡne castitatis: q; nec ēt fecunditas carnis q; q̄rit in m̄imonio ad equatur rōtinētie virginali vel viduali: vt supra dicitur est. Alio⁹ pōt intelligi fm q; nomē rōtinētie sumit cōiter p oī abstinētia a rebus illicitis. r sic dicit q; ois pōderatio nō ē digna aie rōtinētis: q; nō respicit estimationē auri vel argētī q; cōmutant̄ ad pōdus. ¶ **Ad 2^m dōz q; magnitudo concupiscētie seu debilitas ei⁹ ex dupl̄ci cā pcedere pōt. Quāq; n. pcedit ex cā corporali. Quidā. n. ex nālī p̄plexiōe sūt magis p̄ni ad concupiscendū q; alij. Et itēz qdam b̄it oportunitates delectatiōnū cōcupiscētias iſtāmātes magis paratas q; alij. Et talis debilitas cōcupiscētie diminuit meritum: magnitudo vero auget. Quāq; rō debilitas vel magnitudo cōcupiscētie puenit ex cā sp̄iali laudabili: puta ex v̄benētia charitatis vel fortitudine rōnis: sicut est in hoie tēperato. r hoc mō debilitas cōcupiscētie auget meritū rōne sue cāe: magnitudo vero minuit. ¶ **Ad 3^m dōz q; voluntas p̄pingor est rōni q; vis concupiscibilis. vñ bonū rōnis ex quo virtus laudat̄ maior esse ostēdit̄ ex hoc q; p̄tingit nō solum vsq; ad voluntatē: sed ēt vsq; ad vim cōcupiscibilem: qd̄ accidit in eo q; est tēperatus q; si p̄tingat solum ad voluntatē: vt accidit in eo qui est cōtinens.******

De incontinentia. 85. CLVI.

Inde considerandū est de incontinentia. ¶ **Et circa hoc que runt quatuor. p̄ v̄t rōtinētia p̄tinet ad aiam vel ad corpus. 2° v̄t rōtinētia sit p̄tēn. 3° de cōparatione icōtinētie ad tēperantiaz. 4° quis sit turpior v̄trum incōtinens ire vel icōtinens concupiscētie.**

Ad primum sic pcedit. Videt q; incontinentia nō p̄tinet ad aiaz: sed ad corpus. Dīuersitas. n. sexuz nō est ex pte aie: sed ex pte corporis: sed dīuersitas sexuz facit dīuersitatē circa incontinentiam: dicitur n. phs. 7. etbi. q; mulieres nō dicunt̄ neq; cōtinētes neq; icōtinētes. g; rōtinētia nō p̄tinet ad aiam: sed ad corpus. ¶ **Ad qd̄ p̄tinet ad aiam nō segt corporis completiones: sed icōtinētia segt corporis p̄plexiōne: dicitur enī phs in. 7. etbi. q; marie acuti. i. eo. erici r melancolici s; irrefrenatā cōcupiscētia sūt icōtinētes. g; icōtinētia p̄tinet ad corpus. ¶ **Victoria magis p̄tinet ad eū q; vincit q; ad eū q; vincit. s; ex hoc dicitur aliq; ē icōtinēs q; caro cōcupiscens aduersus sp̄m superat ip̄m. g; incontinentia magis p̄tinet ad carnē q; ad aiaz. ¶ **Sed dicit q; hō differt a bestijs p̄cipalr fm aiam. dicit aut fm rōnē rōtinētie r icōtinētie bestias aut dicim⁹ neq; cōtinētes neq; icōtinētes: vt p̄z per phm in. 7. etbi. g; icōtinētia maxime est ex pte aie. ¶ **R. n. dōm q; vñ qd̄q; attribuit̄ magis ei qd̄ est cā p̄ se q; ei qd̄ solā occasione p̄stat. id aut qd̄ est ex pte corporis solā occasionem p̄stat icōtinētie. Ex dispōne. n. corporis pōt cōtingere q; insurgāt passiōes vehemētes in appetitu sensitūo q; est v̄tus corporis organici. s; huiusmodi passiones q̄tūcunq; vehemētes nō sunt sufficiens cā incōtinētie: s; occasio sola: eo q; durate v̄su rōnis semp homo pōt passionib⁹ resistere. Si v̄o passiōes adeo insurgāt q; totaliter auferant v̄sum rōnis: sic accidit in his q; p̄pter v̄benientiam passionū amentia icurrūt nō remanebit rō cōtinētie neq; icōtinētie: q; nō saluat̄ in eis iudiciū rōnis qd̄ cōtinens seruat r icōtinēs deserit. Et sic relingit q; per se cā incōtinētie sit ex pte aie q; rōne passiōib⁹ nō resistit. Qd̄ qdam fit duob⁹ modis: vt phs dicit in. 7. etbi. Uno⁹********

quando aia passionibus cedit anq̄ rō p̄siliē: q̄ gdes vocat̄
 irrefrenata icōtinētia vel puolatio. Alio qm̄ nō pmanet
 hō in his q̄ p̄siliata sunt: eo q̄ debilit̄ ē firmat̄ in eo qd̄ rō
 iudicauit. vñ ꝛ hec icōtinētia vocat̄ debilitas: ꝛ sic p̄ q̄ in
 cōtinētia p̄ncipalr ad aiam p̄tinet. ¶ Ad p̄m̄ q̄ d̄z: q̄ aia
 hūana ē corp̄is forma: ꝛ h̄z q̄ d̄z vires corp̄is organis
 vtētes: q̄ opationes aliqd̄ p̄ferūt ēt ad illa opa aie q̄ sunt
 sine corp̄is infl̄is. i. ad actū itellectus ꝛ volūtatis inq̄
 tū. i. itellectus assensu accipit: ꝛ volūtas ipellit̄ a passionē
 appetit̄ sensitū. ꝛ fm̄ hoc qz femina fm̄ corp̄ h̄z q̄ d̄a de
 bilē p̄plexione: sit vt̄ i plurib̄ q̄ ꝛ etiā debilit̄ ibereat q̄bus
 cunq̄ inheret: ꝛ raro in aliqb̄ aliter accidat: fm̄ illud p̄
 uer. vlt. Mulierē fortē q̄s iueniet. Et qz id qd̄ ē paruū vel
 debile reputat̄ q̄si nullū: inde ē q̄ p̄bus loqtur de mulieri
 bus q̄si non habentibus iudiciū rōnis firmū: q̄uis in aliq̄
 bus mulierib̄ triū accidat. ꝛ p̄pter hoc dicit q̄ mulieres
 nō dicim̄ p̄tinentes: qz nō ducūt q̄si h̄ntes solidaz rōnē s̄z
 ducim̄ q̄si de facili sequētes passiones. ¶ Ad 2m̄ d̄z: q̄
 ex ipetu passionis p̄tingit q̄ aliqs statū passioē seq̄ ante
 p̄siliū rōnis. iper̄ aut̄ passionis puenire solet vel ex veloci
 tate sic in colericis: vel ex vehemētia sic in melancolicis q̄
 p̄pter terrestrē p̄plexionez vehementissime islamant̄: sic
 econtrario p̄tingit q̄ aliqs non p̄sistat in eo q̄ p̄siliatū est
 ex eo qd̄ debilit̄ inheret p̄pter mollitiē p̄plexionis: vt̄ de
 mulieribus dicit̄ ē: qd̄ etiā videt̄ in flegmaticis continge
 re p̄pter candē cām sic etiā in mulierib̄. hoc autē accidit
 iqt̄ū ex p̄plexione corp̄is dat̄ aliq̄ icōtinētie occasio: nō
 aut̄ cā sufficiens: vt̄ dicit̄ ē. ¶ Ad 3m̄ d̄z q̄ concupiscētia
 carnis in eo q̄ est icōtinēs supat̄ sp̄m̄ nō ex necessitate sed
 p̄ q̄dam negligentia sp̄s nō resistētis fortiter.

Ad secundum sic p̄cedit. Videtur q̄ icōtinē
 tia nō sit p̄ctm̄: qz vt̄ Aug. dicit̄ i
 lib. de libe. ar. nullus peccat in eo qd̄ vitare nō p̄t: s̄z icōn
 tinētia nullus p̄t ex seip̄o vitare fm̄ illud Sap. 8. Scio
 q̄ non possum esse continēs nisi deus det. ergo icōtinē
 tia non est p̄ctm̄. ¶ S̄. Omne p̄ctm̄ in rōne videtur confi
 stere: sed in eo qui est icōtinens vincitur iudiciū rōnis. s̄z
 icōtinētia non est p̄ctm̄. ¶ S̄. Nullus peccat ex eo q̄
 deum vehemēt̄ amat: sed ex vehemētia diuini amoris ali
 quis sit icōtinēs: dicit̄ enim Diony. 4. cap. de diu. no. q̄
 Paulus per icōtinētiā diuini amoris dixit: Viuo
 ego: iam non ego. ergo icōtinētia non est peccatum.
 ¶ Sed cōtra est q̄ numeratur alyis peccatis. z. ad 2bi
 mot. 3. vbi dicitur: criminatores icōtinentes imittes ꝛ.
 s̄z icōtinētia est p̄ctm̄. ¶ R̄. nō. d̄m q̄ icōtinētia p̄t ar
 tendi circa aliqd̄ triplr. Uno p̄prie ꝛ simplr: ꝛ sic icōtinē
 tia attendit̄ circa concupiscētiā delectationū tact̄ sic ꝛ itē
 perantia vt̄ supra d̄m̄ est de p̄tinetia. ꝛ hoc mō icōtinē
 tia est p̄ctm̄ ex duplici rōne. Uno ex eo q̄ icōtinens rece
 dit ab eo qd̄ est fm̄ rōnē. Alio ex eo q̄ se imergit q̄busdā
 turpib̄ delectatōib̄. ꝛ iō p̄hs dicit̄ in. 7. et̄bi. q̄ icōtinētia
 vituperat̄ nō solū vt̄ p̄ctm̄ qd̄. s̄. est p̄ recessū a rōne. s̄z sicut
 malitia q̄dā inq̄tū prauas concupiscētiā seq̄. Alio icōn
 tinētia attendit̄ circa aliqd̄ p̄p̄e qd̄ inq̄tū hō recedit ab
 eo qd̄ est fm̄ rōnē: s̄z nō simplr: puta cuz aliqs nō fuit mo
 dum rōnis in concupiscētia honoris diuitiaz ꝛ alioz huius
 modi: q̄ fm̄ se vidēt̄ eē bona: circa q̄ nō est icōtinētia fm̄
 plr: sed fm̄ qd̄: sicut supra de p̄tinetia d̄m̄ est. ꝛ sic icōn
 tinētia ē p̄ctm̄ nō ex eo q̄ aliqs igerat se pranis concupi
 scēt̄: s̄z ex eo q̄ nō fuit modū debitū rōnis ēt in concupi
 scēt̄ia rez p̄ se appetendaz. Tertio mō icōtinētia d̄r eē ali
 quid nō p̄p̄e: sed fm̄ similitudinē: puta circa concupiscētiā eo
 rum q̄ nō p̄t aliqs male vt̄: puta circa concupiscētiā vir
 tutum circa q̄s p̄t aliqs dici icōtinēs eē p̄ similitudinē: qz
 sic ille q̄ est icōtinēs totalr ducit̄ p̄ concupiscētiā malā: ita
 aliqs totalr p̄ concupiscētiā ducit̄ bonā q̄ est s̄z rōnez: ꝛ tal

icōtinētia nō est p̄ctm̄: s̄z p̄tinet ad perfectionem vt̄tis.
 ¶ Ad p̄m̄ q̄ d̄m̄ q̄ hō p̄t vitare p̄ctm̄ ꝛ facere bonuz:
 nō tñ sine d̄no auxilio fm̄ illud Jo. 15. Sine me nihil po
 testis facere. vñ p̄ hoc q̄ hō idiget d̄no auxilio ad hoc q̄
 sit p̄tinet̄: nō excludit̄ qn̄ icōtinētia sit p̄ctm̄: qz vt̄ d̄r in
 3. et̄bi. q̄ per amicos possum̄ aliq̄liter p̄ nos possumus.
 ¶ Ad 2m̄ d̄m̄ q̄ in eo q̄ est icōtinēs vincit̄ iudiciū rōnis:
 nō qdem ex necessitate qd̄ auferret rōnez p̄cti. s̄z ex negli
 gentia q̄dā hoīs nō firmiter itēdētis ad resistēdū passioi
 p̄iudiciū rōnis qd̄ h̄z. ¶ Ad 3m̄ d̄z q̄ rō illa p̄cedit de in
 continentia per similitudinē dicta ꝛ nō p̄prie.

Ad tertium sic p̄cedit. Videt̄ q̄ icōtinēs p̄s
 peccat̄ q̄ im̄peratus. Tanto. n. ali
 quis videt̄ grauī peccare quāto magis ꝛ cōsciētiam agit:
 fm̄ illud Luc. 12. Serū sciēs volūtate d̄ni sui ꝛ nō faciēs
 plagis vapulabit multis ꝛ. s̄z icōtinēs magis videt̄ age
 re ꝛ cōsciētia q̄ itēperat̄: qz vt̄ d̄r. 7. et̄bi. icōtinēs sciēs
 q̄ praua sunt q̄ concupiscit̄: nihilomin̄ agit p̄ passionē: itē
 perat̄ aut̄ iudicat̄ ea q̄ concupiscit̄ eē bona. s̄z icōtinēs gra
 uius peccat̄ q̄ im̄peratus. ¶ S̄. Quāto aliqd̄ p̄ctm̄ gra
 uius est tanto vt̄ eē min̄ sanabile. vnde ꝛ p̄ctā in sp̄m̄ sc̄m̄
 sunt grauīsima ꝛ dicunt̄ eē irremissibilia. s̄z p̄ctm̄ icōn
 tinētie vt̄ esse isanabili q̄ p̄ctm̄ itēperat̄ie. sanaf. n. p̄ctm̄
 alicui p̄ admonitiōē ꝛ correctiōē q̄ nihil videt̄ cōferre
 icōtinēti q̄ scit̄ se male agere: ꝛ nihilomin̄ male agit. itē
 perato aut̄ vt̄ q̄ bñ agat: ꝛ sic aliqd̄ ei p̄ferre posset admo
 nitio. s̄z videt̄ q̄ icōtinēs grauī peccat̄ q̄ im̄perat̄.
 ¶ S̄. Quāto aliqs ex maiori libidine peccat̄ tāto grauī
 peccat̄: s̄z icōtinēs peccat̄ ex maiori libidine q̄ im̄pera
 tus: qz icōtinēs h̄z vehemēt̄es passioēs ꝛ concupiscētiā
 q̄s nō semp̄ h̄z itēperat̄. s̄z icōtinēs magis peccat̄ q̄ im̄
 peratus. ¶ S̄z d̄ ē q̄ impenitētia aggrauat̄ oē p̄ctm̄. Vñ
 Aug. in lib. de ver. do. dicit̄ q̄ impenitētia est p̄ctm̄ in sp̄m̄ san
 ctum. s̄z sic p̄hs dicit̄ in. 7. et̄bi. itēperat̄ nō est penitentiū: ima
 net aut̄ electioni: icōtinēs aut̄ oīs est penitentiū. s̄z im̄pe
 ratus grauī peccat̄ q̄ icōtinēs. ¶ R̄. nō. d̄m q̄ p̄ctm̄ fm̄
 Aug. p̄cipue in volūtate cōsistit. volūtas. n. est q̄ peccat̄ ꝛ
 recte vniū. ꝛ iō vbi est maior inclinatio volūtatis ad peccā
 dum ibi est grauī p̄ctm̄: in eo aut̄ q̄ est im̄perat̄ volun
 tas inclinā ad peccādū ex p̄p̄a electōe q̄ p̄cedit ex habitu
 p̄ cōsuetudinē acq̄sito. in eo aut̄ q̄ est icōtinēs volūtas i
 clinā ad peccādū ex aliq̄ passioē. ꝛ qz passio cito trāsit. ha
 bitus aut̄ est q̄litas difficile mobilis: ide est q̄ icōtinens
 statim penitet trāseunte passioē: qd̄ non accidit de im̄pe
 rato: qn̄imo gaudet se peccasse: eo q̄ opatio peccati ē sibi
 facta connālis fm̄ habitū. vñ de his d̄r. puer. 2. q̄ letant̄
 cū malefecerint ꝛ exultāt in reb̄ pessimis. vñ p̄ q̄ itēpe
 ratus ē multo peior q̄ icōtinēs: vt̄ ēt p̄hs dicit̄ in. 7. et̄bi.
 ¶ Ad p̄m̄ q̄ d̄z q̄ ignorantia itellectus q̄nq̄ qd̄ prece
 dit inclinātiōē appetit̄ ꝛ causat̄ eā. ꝛ sic quāto est maior
 ignorantia: tanto magis p̄ctm̄ diminiuit vel totaliter excu
 sat inq̄tum causat̄ inuolūtariū. Alio mō econuerso iguo
 rantia rōnis sequit̄ inclinātiōē appetitus. ꝛ talis ignoran
 tia quāto est maior tanto p̄ctm̄ est grauīs. qz ostenditur
 inclinatio appetitus eē maior. ignorātia aut̄ tam icōtinē
 tis q̄ im̄perati puenit ex eo q̄ appetitus est in aliqd̄ icli
 natus: siue p̄ passionē sic in icōtinētie: siue p̄ habituz sic ne
 im̄perato. maior aut̄ ignorātia causat̄ ex hoc in im̄pera
 to q̄ in icōtinente. r̄vno qdem mō q̄tū ad duratiōē: qz
 in icōtinētie durat illa ignorātia solū passioē durate: sic
 accessio febris tertiane durat durate cōmōtione hūoris:
 ignorantia aut̄ im̄perati durat assidue p̄ p̄manentiā ha
 bitus. vñ assimilā p̄fisce vel cuiusq̄ morbo cōtinuo: vt̄
 p̄hs dicit̄ in. 7. et̄bi. Alio aut̄ mō est maior ignorātia intem
 perati q̄tum ad id qd̄ ignorat̄. nā ignorātia icōtinētis
 attendit̄ q̄tū ad aliqd̄ p̄ticulare eligibile. put. s̄. estimat

hoc nunc esse eligendum. s. intempatus h. ignorantis circa ipm sine inqutu. s. iudicat hoc esse bonu vt irrefrenate concupiscetias sequitur. Un phs dic in. 7. etbi. q. incontinens est melior tempato: q. saluat i eo optimu pncipiū. s. recta estinatio de fine. Ad 2. d. q. ad sanationē icōtinētis nō sufficit sola cognitio: s. requiritur interius auxiliū grē cupiscētia mitigantis: et adhibet etiā exterius remediū admo- nitionis et correctiōis ex qbus aliqs icipit cupiscētys resi- stere: ex quo cupiscētia debilitat: vt supra dcm est. Et bis- de etiā modis pōt sanari intempatus: s. difficilior est ei sa- natio ppter duo: quoz p. ē ex pte rōnis q corrupta ē circa estimationē vltimi finis: qd se hz sic pncipiū in demonstra- tiuis. difficilior aut ducit ad veritatē ille q errat circa pnci- piū. et sibi in opatiuis ille q errat circa finē. aliud aut est ex pte iclinationis appetit. q in tempato ē ex habitu q diffi- cile tollit: iclination aut icōtinētis est ex passione q facili- reprimi pōt. Ad 3. d. q. libido volūtatis q auget pec- catū maior ē in intēpato q in icōtinēte: vt ex dictis patet. sed libido concupiscētie appetitus sensitui qm: maior est in icōtinēte: q. icōtinēs nō peccat nisi a graui cōcupiscētia. sed intemperatus etiā ex leui cōcupiscētia peccat: et qm: eā puenit. et ideo phs dicit in. 7. etbi. q. magis intempatū vi- tuperamus: q. nō cupiscēs vel quiete. i. remisse concupi- scens persequitur delectatiōes. qd. n. faceret si adesset con- cupiscētia iuuenilis.

Ad quartum sic pcedit. Videt q icōtinēs ire sit peior q icōtinēs cōcupiscētie. Quāto. n. difficilior ē resistere passioni: tāto incontinētia vi- det esse leuior. vñ phs dicit. 7. etbi. Nō. n. sigs a fortibus et superexcellētibus delectationibus vincit vel tristitias: non est admirabile: s. donabile: s. sic Heraclit. dixit: difficilior est pugnare cōcupiscētia q iram. q. leuior est icōtinētia cupiscētie q icōtinētia ire. S. Si passio ppter suā ve- hementiā totaliter auferat iudiciū rōnis: oīno excusat ali- quis a pctō: sic pz in eo q icidit ex passiōe in furia. sed plus remanet de iudicio rōnis in eo qui est incontinens ire q in eo qui est incontinens cōcupiscētie. iratus. n. aliquāter audit rōnem non aut cupiscēs: vt patet per phm in. 7. etbi. q. incōtinēs ire est peior q incōtinens cōcupiscētie. S. Tanto aliquod pctm est grauius qto est piculosius sed incontinētia ire videtur esse piculiosior: q. perducit ho- minē ad maius peccatum. s. ad homicidium quod est gra- uius q adulterium ad qd perducit concupiscētie inconti- nentia. ergo incontinētia ire est grauior q incontinētia cupiscētie. S. qd phs dic in. 7. etbi. q. min. tur- pis est incontinētia ire q icōtinētia concupiscētie. Rñ. dcm q pctm incontinētie pōt dupl. r. siderari. Uno mō ex pte passiōis ex q rō supat. et sic icōtinētia cupiscētie tur- pior est q icōtinētia ire: q. motus cupiscētie hz maiore iordinationē q mot. ire. Et hoc pp qtuor q phs tāgit i. 7. etbi. p. qd ē q. mot. ire pncipat aliqliter rōne inqutu. s. ira- tus tēdit ad vindicādū iniuriā sibi factam: qd aliqliter rō- dictat: s. nō pfecte. q. nō intēdit debitū modū videte: sed mot. cupiscētie totalr est fm sensus et nullo mō s. rōne. 2. q. motus ire magis pseq. corporis pplexionē pp velo- citatem mot. colere q tēdit ad irā. vñ magis est i. p. mptu q ille q est fm pplexionē corporis disposit. ad irascēdum irascat: q. ille q est disposit. ad cupiscēdū concupiscat. vñ et frequēt. ex iracūdis nascunt iracūdi q. ex concupi- scētibus cupiscētes: qd aut puenit ex nāli corporis dispō- ne: reputat magis venia dignus. 4. q. ira qrit manifeste opari: s. cōcupiscētia qrit latebras et dolose subintrat. 4. q. cōcupiscēs delectabiliter opat: s. iratus q. si qdas tristi- tia pcedēte coactus. Alio mō pōt r. siderari pctm icōtinē- tie q. tū ad malū in qd gs icidit a rōne discedēs: et sic inco- tinētia ire ē vt plmū grauior: q. ducit i ea q p. tinēt ad pri-

mi nocumētū. Ad p. mū g. dcm q. difficilior est assidue pugnare cōdelectationē q. ira: q. cupiscētia ē magis cō- tinua. sed ad horā difficilior est resistere ire pp eius ipetus. Ad 2. d. q. cupiscētia dī esse sine rōne: nō q. totali- ter auferat iudiciū rōnis: sed q. in nullo pcedit fm iudi- cium rōnis. et hoc ē turpior. Ad 3. dcm q. rō illa p- cedit ex parte eoz in q incontinens deducit.

De clemētia et māsuetudine. Qd. CLVII.

Deinde considerādū est de clemē- tia et māsuetudine et vitus oppositis. Circa ipsas aut virtutes q runt qtuor. p. vtrū clemētia et mansue- tudo sint idē. 2. vtz vtraz ear sit vir- tus. Tertio vtz vtraz earum sit pars temperantie. Quarto de comparatio- ne earum ad alias virtutes.

Ad primum sic pcedit. Videtur q clemētia et māsuetudo sint penitus idē. Mā- suetudo. n. est moderatiua iraz: vt phs dic in. 4. etbi. ira aut est appetitus vindicte: cū g. clemētia sit lenitas supio- ris aduersus inferiorē in p. stitūdis penis: vt Seneca dicit in. 2. de clemētia: per penas aut sit vindicta: vt q. clemen- tia et māsuetudo sint idē. S. Tull. dicit in. 2. et hōzi- ce: q. clemētia est virtus p. qua anim. p. citat. in odiū alie- benignitate retinet. et sic vt q. clemētia sit moderatiua ody. s. odiū vt Aug. dicit causat ab ira circa quā est man- suetudo. g. vt q. māsuetudo et clemētia sint idē. S. Idē virium nō d. riat diuersis vtutibus. s. idē vitiiū opponitur māsuetudini et clemētie. s. crudelitas. g. videt q. māsuetu- do et clemētia sint penit. idē. S. q. est q. fm p. dictā dif- finitionē Senecae. clemētia est lenitas supioris aduersus inferiorē. māsuetudo aut nō solū est supioris ad inferiorē: sed cuiusq. ad quēlibet. g. māsuetudo et clemētia nō sūt pe- nitus idē. Rñ. d. q. sic dī in. 2. etbi. virtus moral. cō- sistit circa passiōes et actiōes. passiōes aut iteriores sunt exteriorū actionū pncipia aut et impedimenta. et iō virtutes q moderant passiōes quodāmodo cōcurrūt in eundē effe- ctum cū virtutibus q moderant actiōes: licet spē differat: sic ad iustitiā p. p. tinet cohibere boiem a furto ad qd aliqs iclinat per ordinatū amorē vel cōcupiscētiam pecu- nie: q. moderat per liberalitatem. et iō liberalitas cōcurrit cū iustitia in suo effectu q est abstinere a furto. et hoc et cō- siderandū est in p. pposito. nā ex passione ire puocat aliqs ad hoc q. grauiorē inferat penas. ad clemētiā aut p. tinet directe q. sit diminutiua penaz: qd quidē ipediti possit p. excessum ire. et iō māsuetudo inqutu refrenat impetū ire: cōcurrit in eundē effectū cū clemētia. differūt tñ ab inui- cem inqutu clemētia est moderatiua exterioris punitiōis. māsuetudo aut p. pte diminiuit passionem ire. Ad p. mū g. dcm q. māsuetudo p. p. respicē ipm vindicte appetitū. sed clemētia respicit ipsas penas q. exteri. adhibentur ad vindictā. Ad 2. dcm q. affect. hois iclinat ad minora tionē eoz q. hoi per se nō placet: ex hoc aut q. aliqs amat aliquē: cōuenit qd nō placet ei per se pena ei: sed solus in ordine ad aliud puta ad iustitiā vel ad correctionē eius q. punit. et iō ex amore puenit q. aliquis sit p. mpt. ad dimi- nuendū penas: qd p. tinet ad clemētiā. et ex odio ipedit ta- lis diminutiō: ppter hoc Tull. dicit q. anim. cōcitatius in odiū. s. ad graui. p. nitiendū: per clemētiā retinet. ne. s. acriorem penā inferat. nō q. clemētia sit directe ody mo- deratiua: sed pene. Ad 3. dcm q. mansuetudini q. ē di- recte circa iras p. p. p. opponit vitium iracundie qd ipoz- tat excessum ire: sed crudelitas ipoztat excess. m. in puniti- do. Un dicit Seneca in. 2. de clemētia: q. crudeles vocat- tur q. puniti cām habent: modū tñ nō habent. qui autē in penis boium pp se delectant: et sine cā p. niti seui vel

feri quasi affectum humanus non habentes ex quo naturaliter homo diligit hominem.

Ad secundum sic procedit. Ut quod neque clementia neque mansuetudo sit virtus. Nulla enim virtus alteri virtuti opponitur. sed utraque virtus opponitur severitati quod est quidam virtus. neque clementia neque mansuetudo est virtus. C. P. Virtus corrupta per superfluum et diminutum. sed tamen clementia quod mansuetudo in quidam diminutione consistit. nam clementia est diminutio pena: mansuetudo autem est diminutio ire. neque clementia neque mansuetudo est virtus. C. P. Mansuetudo siue mitis ponitur Marth. 5. iter britudines et iter fructus ad Gal. 5. sed virtutes differunt et a britudinibus et a fructibus. non continentur sub virtute. C. S. 3. est quod dicit Seneca in. 2. de clementia: Clementia et mansuetudo omnes boni viri praestabunt. sed virtus est propter quod pertinet ad bonos viros. nam virtus est quod bonum facit habentem: et opus eius bonum reddit. ut dicitur. 2. etibi. quod clementia et mansuetudo sunt virtutes. C. R. 1. dicitur: quod virtus moralis consistit in hoc quod appetitur rationi subdat: ut per philosophum in primo ethicorum. hoc autem servatur tam in clementia quam in mansuetudine. nam clementia in diminutione penas aspiciat ad rationem: ut Seneca dicit in. 2. de clementia. sicut et mansuetudo sed rationem rectam moderat iras: ut dicitur in. 4. etibi. Unum manifestum est quod tamen clementia quod mansuetudo est virtus. C. Ad 2. dicitur: quod mansuetudo non directe opponitur severitati: nam mansuetudo est circa iras: severitas autem attenditur circa exteriori inflictionem penas. Unum finem hoc videtur magis opponi clementiae quam et circa exteriori punitionem considerat: ut dicitur: non tamen opponitur eo quod utriusque est rationem rectam. nam severitas inflexibilis est circa inflictionem penas: quoniam hoc recta ratio regit. clementia autem diminutio est penas: quoniam est rationem rectam. quoniam. 1. 03 et i qui bus 03. et 10 non sunt opposita: quoniam non sunt circa idem. C. Ad 2. dicitur: quod finem philosophum in. 4. etibi. huiusmodi quod medium tenet in ira est in noisus. et 10 virtus noisus a diminutione ire quod signat noisus mansuetudinis: eo quod virtus propter quod est diminutio quod superabundantia propter hoc quod naturaliter est boni appetere videtur iniurias: illata quod ab hoc deficere: quod vix alicui nimis parve videtur iniurie sibi illate: ut dicitur Salusti. Clementia autem est diminutio pena: non quod est in respectu ad id quod est sed rationem rectam. sed in respectu ad id quod est sed legem coeque quam respicit iustitia legalis. sed propter aliquid particularia considerata clementia diminuit penas: quasi decerneret bonum non esse magis puniendum. Unde dicit Seneca in. 2. de clementia: Clementia hoc primum prestat: ut quos dimittit: nihil aliud illos pati debuisse pronunciat: venia vero debite pene remissio est ex quo patet quod clementia comparatur ad severitatem sicut epicheia ad iustitiam legalem cuius pars est severitas quod ad inflicciones penas finem legem: dicitur tamen clementia ab epicheia: ut infra dicitur. C. Ad 3. dicitur: quod britudines sunt actus virtutum. fructus autem sunt delectationes de actibus virtutum. et 10 nihil prohibet mansuetudinem poni et virtute et britudinem et fructum.

Ad tertium sic procedit. Videtur quod praedictae virtutes non sint praes temperantiae. Clementia enim est diminutio pena: ut dicitur: hoc autem philosophus in. 5. etibi. attribuit epicheiae quod pertinet ad iustitiam: ut supra habitum est. quod virtus clementia non sit praes temperantiae. C. P. Temperantia est circa concupiscentias: mansuetudo autem et clementia non respiciunt concupiscentias: sed magis iram et vindictam. non ergo debent poni praes temperantiae. C. P. Seneca dicit in. 2. de cle. Cui voluptati servitia est postquam insaniam vocare. hoc autem opponitur clementiae et mansuetudini. cum ergo insaniam opponatur prudentiae: ut quod clementia et mansuetudo sunt praes prudentiae magis quam temperantiae. C. Sed 3. est quod Seneca dicit in. 2. de cle. quod clementia est temperantia quasi in parte viciis. Tullius et ponit clementiam praes temperantiae. C. R. 1. dicitur: quod praes assignantur in virtutibus principalibus finem quod imitantur ipsas in aliquibus materis secundariis quod ad modum ex quo principaliter dependet laus virtutis. unde et

nomine accipit: sic modus et nomine iustitiae in quodam equitate consistit: fortitudinis autem in quodam firmitate. temperantiae autem in quodam refrenatione: in quodam. s. refrenat concupiscentias vehementissimas delectationum tactus. clementia autem et mansuetudo sicut in quodam refrenatione consistunt: quod. s. clementia est diminutio pena: mansuetudo vero est mitigatio ire: ut ex dictis patet. et 10 tam clementia quam mansuetudo adiungunt temperantiae sicut virtuti principali: et finem hoc ponunt partes temperantiae. C. Ad primum ergo dicitur quod in diminutione penas sunt consideranda duo: quorum unum est quod diminutio penas fiat finem intentionem legis: latioris licet non finem verba legis. et finem hoc pertinet ad epicheiam. Aliud autem est quod moderatio affectus: ut homo non vertat suam partem in inflictionem penas. et hoc propter pertinet ad clementiam: propter quod Seneca dicit quod clementia est temperantia animi in parte viciis. et hoc quod moderatio animi provenit ex quodam dulcedine affectus quod quasi abhorret omne illud quod potest alium contristare: et 10 dicit Seneca quod clementia est quodam lenitas animi. nam e converso austeritas animi videtur esse in eo quod non vereat alios contristare. C. Ad 2. dicitur: quod adiunctio virtutum secundarum ad principales magis attenditur finem modum virtutis quod est quasi quodam forma eius quam finem manem. mansuetudo autem et clementia conveniunt cum temperantia in modo: ut dicitur: licet non conveniant in materia. C. Ad 3. dicitur: quod insaniam dicitur per corruptionem sanitatis. sicut autem sanitas corporalis corrumpitur per hoc quod corpus recedit a debita complexionem humane spiritus: ita et insaniam finem animas accipitur per hoc quod anima humana recedit a debita dispositionem humane spiritus. quod quod contingit et finem rationem: puta cum aliquis usum rationis amittit: et quod ad vim appetitivam: puta cum aliquis amittit affectum humane finem quod homo est naturaliter omni boni amicus: ut dicitur in. 8. etibi. insaniam autem quod excludit usum rationis opponitur prudentiae: sed quod aliquis delectetur in penis hominum dicitur esse insaniam: quia per hoc videtur homo privatus affectu humano quod sequitur clementiam.

Ad quartum sic procedit. Videtur quod clementia et mansuetudo sint potissime virtutes. Laus enim virtutis consistit praecipue in hoc quod ordinat hominem ad britudinem quod in dei cognitionem consistit. sed mansuetudo maxime ordinat hominem ad dei cognitionem. dicitur enim. Jaco. 3. In mansuetudine suscipitur iherosolymus. et Ecc. 5. Esto mansuetus ad audiendum verbum dei. et Dio. dicit in epistola ad Demophilum: Moyses propter multam mansuetudinem dei apparitionem dignum habitum. ergo mansuetudo est potissima virtus. C. P. Tanto virtus aliquid videtur esse potior: quanto magis acceptatur a deo et ab hominibus. sed mansuetudo maxime videtur acceptari a deo. dicitur enim. Ecc. 3. quod beneplacitum est deo fides et mansuetudo. unde et specialiter ad suam mansuetudinis imitationem christus nos imitatur dicens. Discite a me: quia mitis sum et humilis corde. Et Hilari dicit quod per mansuetudinem mentis ipse habitat christus in nobis. Est et hominibus acceptissima. unde dicitur Ecc. 3. Sili in mansuetudine profice opera tua: et super hominem gloriam diligenteris: propter quod et propter. 20. dicitur: quod clementia thronus regius roboratur. ergo mansuetudo et clementia sunt potissime virtutes. C. P. Aug. dicit in li. de ser. do. in morte: quod mitis sunt quod cedunt improbitatibus et non resistunt in malo: sed vincunt in bono malo. hoc autem videtur pertinere ad misericordiam vel pietatem quod videtur esse potissima virtutum: quod super illud. i. ad Thimo. 4. Pietas ad omnia utilis est dicitur glo. Ambro. quod omnis summa religionis christiane in pietate consistit. ergo mansuetudo et clementia sunt maxime virtutes. C. S. 3. est: quod non ponuntur virtutes principales: sed adiunguntur aliquid quando alteri virtuti quasi principaliori. C. R. 1. dicitur: quod nihil prohibet aliquas virtutes non esse potissimas simpliciter nec quo ad omnia. sed finem quod et in aliquo genere. non autem est possibile quod clementia et mansuetudo sint potissime virtutes simpliciter: quod laus earum attenditur in hoc quod retrahunt a malo: in quodam. s. diminutionem iram vel penam. perfecti autem est consequens bonus quod carere malo. et 10 virtutes quod simpliciter ordinantur in bonum. sicut

fides spes charitas. et etiam prudentia et iustitia sunt simpliciter maiores virtutes quam clementia et mansuetudo: sed quod nihil prohibet clementiam et mansuetudinem habere quaedam excellentiam inter virtutes que resistunt affectionibus prauis. nam ira quas mitigat mansuetudo propter suum impetum maxime impedit animi hominis ne libere iudicet veritatem: et propter hoc mansuetudo maxime facit hominem esse potest suum: vnde dicitur Ecclesia. 10. Sicut in mansuetudine serua aiaz tua: quis cupiscet delectationem tactus sint turpiores et magis continue iustitiam. propter quod temperantia magis ponit virtus principalis: ut ex dictis patet. Clementia vero in hoc quod diminuit penas maxime videtur accedere ad charitatem que est potissima virtutum per quam bona operamur ad proximos et eorum mala impedimus.

Ad primum ergo dicitur quod mansuetudo preparat homines ad dei cognitionem: remouendo impedimentum. et hoc dupliciter. primo quidem faciendo homines competentem sibi per diminutionem ire: ut dictum est. Alio quod ad mansuetudinem pertinet quod homo non dicat verbis veritatis: quod plerumque aliquid faciunt ex commotione ire: et ideo Augustinus dicit in 2. de doctrina christiana. quod mitescere est non dicere diuine scripture sine intellectu si aliqua vitia nostra percutit: siue non intellectu quasi nos melius et verius scire et percipere possemus.

Ad 2. dicitur quod mansuetudo et clementia reddunt homines deo et hominibus acceptos: secundum quod currunt in eundem effectum cum charitate que est maxima virtutum. scilicet in subtrahendo mala proximorum. Ad 3. dicitur quod misericordia et pietas veniunt quod cum mansuetudine et clementia in quantum currunt in eundem effectum quod est prohibere mala proximorum. differunt tamen quantum ad motum. nam pietas remouet mala proximorum ex reuerentia quam habet ad aliquem superiorem: puta deum vel parentem. misericordia vero remouet mala proximorum ex hoc quod in eis aliquid contristatur: in quantum estimat eas ad se pertinere ut supra dictum est. quod peruenit ex amicitia que facit amicos de eisdem gaudere et tristari. mansuetudo autem hoc facit in quantum remouet iram incitantem ad vindictam. clementia vero hoc facit ex animi lenitate in quantum iudicat esse equum ut aliquid non amplius puniat.

De iracundia.

26. CLVIII.

Inde considerandum est de virtutis operis. Et per de iracundia que opponitur mansuetudini. 2. de crudelitate que opponitur clementie. Circa iracundiam quatuor octo. primo ut irasci possit esse aliqui licitum. 2. ut irasci sit peccatum. 3. ut irasci sit peccatum mortale. 4. ut irasci sit grauissimum peccatum. 5. de speciebus ire. 6. ut irasci sit vitium capitale. 7. que sint filie eius. 8. ut irasci habeat vitium oppositum.

Ad primum sic procedit. Videtur quod irasci non sit licitum. Dico. non. exponens illud Mat. 5. Qui irascitur fratri suo etc. dicitur in quibusdam codicibus addit sine causa: ceterum in veris diffinita sententia est ira peccata tollit. ergo irasci nullo modo licitum est. Secundo dicitur Dio. 4. ca. de diuino. non malum aie est sine ratione esse. sed ira semper est sine ratione: dicitur. non plus in 7. ethico. quod ira non perfecte audit rationem. et Gregorius dicit. 5. moralium. quod cum tranquillitate mentis ira diuerberat dilaniata quodammodo scissamque perturbat. et Lascianus dicit in libro de institutis cenobiorum. Quilibet ex causa iracundie motus afferens excecatur oculum cordis. ergo irasci semper est malum. Tertio dicitur. Ira est appetitus videtur: ut glo. dicit super Leuit. 19. Non oderis fratrem tuum in corde tuo: sed appetere videtur non videtur esse licitum: sed hoc est deo reseruandum: secundum illud Deut. 32. mea est ultio. ergo videtur quod irasci semper sit malum. Quarto dicitur. De illud quod abducit nos a divina similitudine est malum. sed irasci semper abducit nos a divina similitudine: quod deo contra tranquillitatem iudicat: ut habet Sap. 12. ergo irasci semper est malum. Quinto dicitur. Sed hoc est quod dicitur super Mat. Qui sine causa irascitur reus erit: quod de causa non erit reus. nam si ira non fuerit: nec doctrina proficit: nec iudicia stant: nec crimina desunt. et

De iracundia

go irasci non semper est malum. Rationem dicitur quod ira proprie loquendo est passio quod appetit sensitiui a qua vis irascibilis denominatur. ut supra habitum est cum de passionibus ageretur. Est autem hoc considerandum circa passiones aie quod dupliciter potest in eis malum inueniri. Uno ex ipsa specie passionis: quod dicitur considerari secundum obiectum passionis: sicut invidia secundum suam speciem ipsoque quod dicitur malum. est. non tristitia de bono alioque: quod secundum se rationi repugnat. et ideo invidia motus notata sonat aliquid mali: ut philosophus dicit in 2. ethico. hoc autem non competit ire que est appetitus videtur: potest. non. vindicta et bonum et male appeti. Alio inuenitur malum in aliqua passione secundum quantitatem ipsam. scilicet secundum superabundantiam vel defectum ipsam. et sic potest malum in ira inueniri: quoniam scilicet aliquid irascitur plus vel minus propter rationem rectam: tunc irasci est illaudabile. Si autem aliquid irascitur secundum rationem rectam: tunc irasci est laudabile. Ad primum ergo dicitur quod stoici iram et omnes alias passiones notabant affectus quosdam propter ordinem rationis existens. et secundum hoc non habebant iram et omnes alias passiones esse malas: ut supra dictum est cum de passionibus ageretur. et secundum hoc accipit iras. Hieronymus loquitur. non. de ira qua quis irascitur contra proximum quasi malum eius intendens. Sed secundum peripateticos: quorum sententia magis approbat Augustinus in 9. de ciuitate dei: ira et alie passiones anime dicuntur motus appetitus sensitiui siue sint moderate secundum rationem siue non. et secundum hoc ira non semper est mala. Ad 2. dicitur quod ira dupliciter se potest habere ad rationem. Uno quidem modo antecedenter. et sic trahit rationem a sua rectitudine. vnde habet rationem male.

Alio modo consequenter. puta appetitus sensitiuus mouetur contra vitia secundum ordinem rationis. et hec ira est bona que dicitur ira per zelum. vnde Gregorius dicit in 5. moralium. Lurandum sumopere est ne ira que ut instrumentum virtutis assumitur menti dominetur ne quasi domina peat: sed quasi ancilla ad obsequium parata a rationis tergo nunquam recedat. hec autem ira et si in ipsa executione actus iudicium rationis aliquantulum impedit: non tamen rectitudinem rationis tollit. vnde Gregorius ibidem dicit: quod ira per zelum turbat rationis oculum: sed ira per vitium excecatur: non est autem contra rationem virtutis aut intermitat deliberationem in executione eius quod est a ratione deliberatum: quod etiam ars impediret in suo actu: si dum debet agere de liberaret de agendis. Ad tertium dicitur quod appetere vindictam propter malum eius qui puniendus est illicitum est: sed appetere vindictam propter vitiorum correctiones et bonum iusticie conseruandum laudabile est: et in hoc potest tendere appetitus sensitiuus in quantum mouetur a ratione. et dum vindicta secundum ordinem iudicij sita deo fit: cuius minister est potestas puniens: ut dicitur Ro. 13. Ad quartum dicitur quod deo assimilari possumus et debemus in appetitu boni: sed in modo appetendi ei omnino assimilari non possumus: quia in deo non est appetitus sensitiuus sicut in nobis: cuius motus debet rationi deservire. Unde Gregorius dicit in 5. moralium. quod tunc robustius ratio contra vitia erigitur cum ira subdita rationi famulatur.

Ad secundum sic procedit. Videtur quod ira non sit peccatum. Peccando enim demeremur: sed passionibus non demeremur: sicut nec vitium peramur: ut dicitur in 2. ethico. ergo nulla passio est peccatum. ira autem est passio: ut supra habitum est cum de passionibus ageretur. ergo ira non est peccatum. Tertio dicitur. In omni peccato est conuersio ad aliquid bonum commutabile: sed per iram non conuertitur aliquis ad bonum commutabile: sed in malum alicuius. ergo ira non est peccatum. Quarto dicitur. Nullus peccat in eo quod vitare non potest: ut Augustinus dicit. sed iram homo vitare non potest: quia super illud psalmi. Irascimini et nolite peccare. dicit glo. quod motus ire non est in potestate nostra. Philosophus etiam dicit in 7. ethico: quod iratus cum tristitia operatur: tristitia autem est contraria voluntati. ergo ira non est peccatum.

catum. ¶ Pctm est naturam: vt Damascenus dicit in .z. libro: ira scilicet non est natura in se actus naturalis potest que est irascibilis: vñ et Hiero. dicit in quadam epla: qd irasci e bois. qd irasci non e pctm. ¶ S3 d e qd aplos dicit ad Eph. 4. Ois indignatio et ira tollat a vobis. ¶ Rñ. dōz: qd ira sicut dictū e pprie noiat quadam passione. passio aut appetit sensitiui in tantū est bona in qtu rōne regulat. si autē ordine rōnis excludat est mala. Ordo aut rōnis in ira pōt attēdi qtu ad duo. p quidē qtu ad appetibile in qd tendit: qd est vindicta. vñ si aliqs appetat qd fm ordine rōnis fiat vindicta est laudabilis ire appetit: et vocat ira p zelū. si aut aliqs appetat qd fiat vindicta qlitercūq; dōrdinē rationis: puta si appetat puniri eū q non meruit vel vltra qd meruit: vel et nō fm legitimū ordinē: vel nō ppter debitū finē: qui e pseruatio iustitie et correctio culpe: erit appetit ire viciosus: et noiat ira per viciū. Alio mō attendit ordo rōnis circa irā qtu ad modū irascēdi: vt. s. mor. ire nō imoderate feruescat nec iterius nec exteri: qd qdē si ptermittat nō erit ira absq; pctō: etiā si aliqs appetat iustā vindictā. ¶ Ad p^o dōz: qd passio pōt eē regulata rōne vñ nō regulata: iō fm passionē absolūtē pseruata nō ipoztat iō meriti vel demeriti: seu laudis vel vitupij. fm tñ qd est regulata rōne pōt hēc rōne meritorij et laudabilis: et contra rō fm qd nō e regulata rōne pōt hēc rōne demeriti vñ vituperabilis. vñ et pbs ibidē dicit qd laudat vel vitupat q ali qualr irascit. ¶ Ad 2^m dōm: qd irat nō appetit malū alterius ppter se: sed ppter vindictā in quā couertit appetit eius sicut in quoddā comutabile bonū. ¶ Ad 3^m dōm: qd bō est dñs suo p actū p arbitriū rōnis. et iō mor. q pueniunt iudiciū rōnis nō sunt in pte boīs in gnā: vt. s. nulls eoz in surgat: qñis rō possit quelibet singulariter impedire ne in surgat: et fm hoc dō qd mor. ire nō e in pte boīs: ita. s. qd nulls in surgat: qd tñ aliqñ est in boīs pte nō totalr p dicit rōne pcti si sit iordinat. qd aut pbs dicit iratū eū tristitia opari: nō est sic intelligēdū qd tristitē de eo qd irascit: sed qd tristat de iniuria quā estimat sibi illatā: et ex hac tristitia mouet ad appetendū vindictā. ¶ Ad 4^m dōz qd irascibilis in boie nālr subycit rōni. et iō actus ei^o intātū est homini nālis in qtu est fm rōnez. in qtu vō est pter ordinē rationis: est cōtra hominis naturā.

Ad tertium sic pcedit. Videt qd ois ira sit peccatum mortale. Dicit enī Job. 5. Virū stultū iterficat iracundia. et loquit de iterfectione spūali q noiat pctm mortale. ergo ois ira est pctm mortale. ¶ P. Nihil meret dānationē eternā nisi pctm mortale: sed ira meret dānationē eternā: dicit enī dñs Matt. 5. Ois q irascit fratri suo reus erit iudicio: vbi dicit glo. qd p illa tria q ibi tangunt. s. iudiciū et xellū et gehēna: diuerse māfiones in eterna dānationē p mō pcti singulariter expmunt. ergo ira e pctm mortale. ¶ P. Quicqd dicit charitati e pctm mortale: s3 ira de se dicit charitati: vt p3 p Hiero. sup illō Matt. 5. Qui irascit fratri suo etc. vbi dicit qd hoc e d p ximi dilectionē. qd ira est pctm mortale. ¶ S3 d est qd sup illud ps. Irascimini et nolite peccare: dicit glo. venialis est ira que nō pducit ad effectū. ¶ Rñ. dōz: qd mor. ire pōt esse iordinat et pctm duplr sicut dictū est. Uno ex parte appetibilis: vtpote cū aliqs appetit iniustā vindictā. et sic ex genere suo ira est pctm mortale: qd dicit charitati et iustitie. Pōt tñ ptingere qd talis appetit sit pctm veniale ppter iperfectionē actus: qd quidē impfectio attendit vel ex parte appetētis: puta cū mor. ire puenit iudiciū rōnis: vel etiā ex parte appetibilis: puta cū aliquis appetit in aliquo modico se vindicare: qd quasi nihil est reputandū: ita etiā qd si actu iferat nō eēt pctm mortale: puta si aliqs paruz trabat aliqñ puerū p capillos vel aliqd huiusmodi. Alio mō pōt eē mor. ire iordinat qtu ad modū irascēdi.

di: vtpote si nimis ardēter irascat interius: vel si nimis exterius manifestet signa ire: et sic ira fm se nō h3 ex suo genere rōne peccati mortalis. potest tñ ptingere qd sit peccatum mortale: puta si ex vehementia ire aliquis excedat a dilectione dei et proximi. ¶ Ad p^o dōz: qd ex illa auctoritate nō habet qd ois ira scit peccatum mortale: sed qd stulti per iracundiā spiritualiter occidunt. in qtu. s. nō refrinando per rōnez motus ire dilabunt in aliqua pctā mortalia: puta in blasphemā dei vel iniuriā pximi. ¶ Ad 2^m dōz: qd dñs verbū illud dixit de ira quasi supaddens ad illud verbū legis: qui occidit reus erit iudicio. vnde loquit ibi domin. de motu ire in quo quis appetit pximi occisionem aut quācūq; grauez lesionē: cui appetitui si consensus rationis superueniat: absq; dubio erit peccatum mortale. ¶ Ad 3^m dōm: in illo casu in quo ira cōtrariatur charitati est peccatum mortale: s3 hoc non semper accidit: vt ex dictis patet.

Ad quartum sic pcedit. Videt qd ira sit grauissimū pctm. Dicit. n. Chryso. qd nihil e turpi^o vñ furētis et nihil deformat^o seuerio vñ: et multo magis aia. ergo ira est grauissimū pctm. ¶ P. Quanto aliqd pctm est magis nociuū tāto videt eē peius: qd sicut Aug. dicit in enchiri. Malū dī aliqd qd nocet. ira aut maxime nocet: qd aufert boi rōne p quā e dñs sui ipius. dicit. n. Chryso. qd ire et insanie nihil e mediū. s3 ira tēporane^o e quiddā demon: magis aut et demoniū hūte difficili^o. qd ira e grauissimū pctm. ¶ P. Interiores mot^o diiudicant fm exteriores effect^o. s3 effect^o ire e homicidiū qd e grauissimū pctm. ¶ S3 d e qd ira pparatur ad odiū sic festuca ad trabē. dicit. n. Aug. in regula: ne ira crescat in odiū et trabē faciat de festuca. nō qd ira e grauissimū pctm. ¶ Rñ. dōm: qd sic dictū e iordinatio ire s3 duo attēdit. s3 s3 idebitū appetibile et s3 idebitū modū irascēdi. Quātū igit ad appetibile qd iratus appetit videt eē ira minimū pctō. appetit. n. ira malū pene alicui sub rōne boni qd e vidicta. et iō ex pte mali qd appetit puenit pctm ire cū illis pctis q appetit malū pximi: puta cū inuidia et odio. s3 odiū appetit absolūtē malū alicui in qtu huiusmodi. inuidus aut appetit malū alteri^o ppter appetitū pprie glie s3 iratus appetit malū alterius sub rōne iuste vidictē. Ex quo p3 qd odiū e grauius qd inuidia: et inuidia qd ira: qd pei^o e appetere malū sub rōne boni qd sub rōne boni: et pei^o e appetere malū sub rōne boni exterioris qd e honor vel glia qd sub rōne rectitudis iustitie: s3 ex pte boni sub cuius rōne irat^o appetit malū puenit ira cū pctō pcupiscētie qd tēdit in aliqd bonū: et qtu ad hoc et absolute loquēdo pctm ire videt eē minus qd pcupiscētie. qto melius est bonū iustitie qd appetit iratus qd bonū delectabile vel vtile qd appetit concupiscēs. vnde pbs dicit in. 7. ethi. qd incōtinens cōcupiscētie est turpior qd incōtinens ire. Sed qtu ad inordinationē qd est fm modū irascēdi ira h3 quādā excellentiā ppter vehemētiā et velocitatē sui motus: fm illud puer. 27. Ira nō h3 miaz nec erumpens furor: et ipetū pccitati spūs ferre qd poterit. Unde Hreg. dicit. 5. moral. Ire sue stimulis accēsus cor palpitat: corp^o tremit: lingua se pedit: facies ignescit: exaspantur oculi: et neq; recognoscunt noti: ore qdē clamorē format: s3 sensus qd loquitur ignorat. ¶ Ad p^o dōz: qd Chry. loquitur de turpitudine qtu ad gestus exteriores qd pueniunt ex ipetu ire. ¶ Ad 2^m dōz: qd rō illa pcedit fm inordinatū motū ire qd puenit ex eius ipetu: vt dictū e. ¶ Ad 3^m dōz qd homicidiū non minus puenit ex odio vel inuidia qd ex ira. ira tamen leuior est in quātum attendit rationem iustitie: vt dictum est.

Ad quintum sic pcedit. Videtur qd incōuenienter determinentur species iracundie a pbo in. 4. ethico. vbi dicit qd iracundia qdā sūt acuti:

quidā amari: quidā difficiles siue graues: qz fz ipsuz ama-
 ri dicunt quoz ira difficile soluit. In multo tpe manet: sed
 hoc videt ptnere ad circūstātia tps. ergo videt qd et fm
 alias circūstantias possint accipi alie spēs ire. ¶ Diffi-
 ciles siue graues dicit esse quoz ira nō cōmittat sine cru-
 ciatu vel punitiōe. fz hoc et ptnet ad insolubilitatē ire. g vi-
 det qd idē sint difficiles z amari. ¶ Dñs Matth. 5. po-
 nit tres gradus ire cū dicit: q irascit fratri suo: z q dixerit
 fratri suo racha: z q dixerit frī suo satue. g gde grad⁹ ad p-
 dictas spēs nō referunt. g videt q pdicta diuisio ire non
 sit ueniēs. ¶ Sz dē qd Hreg. nicen⁹ dicit: q tres sūt ira-
 scibilitatis spēs. s. ira q vocat fellea: z mania q vocat insa-
 nia: z furor: q tria vident eē eadē trib⁹ pmissis. nā irā felle-
 am dicit esse q pncipiū z motū hz: qd pbs attribuit acutis.
 mania vō dicit eē irā q pmanet z in vetustate deuenit: qd
 pbs attribuit amaris. furorē aut dicit eē irā q obseruat tē-
 pus in suppliciu: qd pbs attribuit in difficilib⁹. Et eādez et
 diuisione ponit Damascen⁹ in. 2. lib. g pdicta distinctio phi-
 nō ē icōueniēs. ¶ Rñ. dōz q pdicta distinctio pōt refer-
 ri vel ad passionē ire: vel etiā ad ipm pctm ire. Quō aut re-
 ferat ad passionē ire supra habitū ē cū de passiōe ire agre-
 tur. z sic pcpue videt poni a Hreg. niceno. z Damasceno.
 Nūc aut oz accipe distinctionē harū spērū fm q ptnent
 ad pctm ire: put ponit a pbo. Pōt enīz inordinatio ire ex
 duob⁹ attēdi. p gde ex ipsa ire origine: z hoc ptnet ad acu-
 tos q nimis cito irascunt: z ex qlibet leni causa. Alio⁹ ex
 ipsa ire duratiōe eo. s. q ira nimis pferat: qd gde pōt esse
 puplr. Uno⁹ qz cā ire. s. iniuria illata nimis manet in me-
 moria hoīs. vñ ex hoc hō diurnā tristitiā pcpit: z iō sūt
 sibiūpsis graues z amari. Alio⁹ ptingit ex parte ipsi⁹ vin-
 dicte quā aliqs obstinato appetitū qrit. z hoc ptnet ad dif-
 ficiles siue graues qui nō dimittūt iram quousqz punitat.
 ¶ Ad p⁹ ergo dōm: q in spēs⁹ pdictis nō pncipalr pside-
 rat tps: fz facilitas hoīs ad irā vel firmitas i ira. ¶ Ad 2^m
 dōm: q vtriqz. s. amari z difficiles habēt irā diurnā sed
 ppter aliā cām. nā amari habēt irā pmanētē ppter pma-
 nentiā tristitiē quā iter viscera tenēt clausas. z qz nō prū-
 punt ad exteriora iracūdie signa: nō pnt pfluaderi ab alijs
 nec ex seipsis recedunt ab ira nisi prout diurnitate tps
 abolef tristitiā: z sic deficit irā: fz in difficilib⁹ est ira diu-
 turna ppter vebemēs desiderū vidicte. z iō tpe nō dige-
 rit: fz p solā punitiōe gescit. ¶ Ad 3^m dōm: q gradus ire
 quos dñs ponit nō ptnēt ad diuersas ire spēs: fz accipiunt
 tur fm pcessuz humani act⁹ in qb⁹ p aliqd in corde pcpit-
 tur. z qstū ad hoc dicit: Qui irascit frī suo. 2° aut ē cū per
 aliq signa exteriora manifestat exteri⁹ etiā anteqz prum-
 pat in effectū. z qstū ad hoc dicit: Qui dixerit frī suo racha
 qd ē iteriectio irascētis. 3° gradus ē qn pctm iteri⁹ conce-
 ptū ad effectū pducit. est aut effect⁹ ire nocumētū alteri⁹
 sub rōne vindicte. minimū aut nocumētōz est qd fit solo
 vbo. z iō qstū ad hoc dicit: Qui dixerit frī suo satue. z sic p3
 qz 2^m addit supra p⁹: z 3° supra vtrūqz. vñ si pīmū ē pecca-
 tū mortale in casu i quo dñs logē sicut dictū ē. multo ma-
 gis alia: z iō singulis eoz ponunt corrdētia aliq ptnētia
 ad cōdēnationē. fz in p ponit iudiciū qd min⁹ ē: qz vt augu-
 dicit in iudicio adhuc defensionis locus datur. in 2° vero
 ponit cōciliū in quo iudices inter se cōferūt quo supplicio
 dānari oporteat. i 3° ponit gehēnā ignis q ē certa dānatio.
Ad sextum sic pcedit. Videtur q ira nō debeat
 poni iter vicia capitalia. Ira. n. ex tri-
 stitia nascit: sed tristitia ē viciū capitale qd dī accidia. ergo
 ira nō d3 poni viciū capitale. ¶ Odiū ē graui⁹ peccatū
 qz ira. g magis d3 poni viciū capitale qz ira. ¶ Sup il-
 lud. puer. 29. Vir iracūdu puocat rixas: dicit glo. Janua
 est oīz vicioz iracūdia: q clausa vtrūqz intrinsecus dabi-
 tur ges. apta aut ad oē facin⁹ armabit aius. nullū autē vi-

cium capitale est pncipiū oīum peccatoz: fz quozūdā de-
 terminate. ergo ira nō d3 poni inter vicia capitalia. ¶ Sz
 cōtra est q Hreg. 30. moza. ponit irā iter vicia capitalia.
 ¶ Rñ. dōm: q sicut ex pmissis p3. viciū capitale dicit ex
 quo multa vicia oriunt. D3 aut hoc ira q ex ea multa vi-
 cia oziri possunt duplici rōne. p ex parte sui obiecti quod
 multū hz de rōne appetibilitatis inqstū. s. vidicte appeti-
 tur sub rōne iusti vel honesti: qz sua dignitate allicit: vt su-
 pra habitus est. Alio mō ex suo impetu quo mentes pcpit-
 tat ad inordinata quecūqz agēda. vñ manifestuz est q ira
 est viciū capitale. ¶ Ad p⁹ ergo videt q illa tristitia ex
 qua ozitur ira vt plurimū nō est accidie viciū: sed passio
 tristitiē q psequit ex iniuria illata. ¶ Ad 2^m dōz: q sic ex
 supra dictis p3: ad rōne viciū capitalis ptnet q habeat su-
 nem multū appetibiles: vt sic ppter appetitū eius multa
 peccata cōmittant. ira aut que appetit malū sub rōne bo-
 ni hz finem magis appetibile qz odiū qd appetit malū sub
 ratione mali. z ideo magis est viciū capitale ira qz odium.
 ¶ Ad 3^m dōm: q ira dicit ianua vicioz per acc. dēs. s. re-
 mouēdo phibēs. i. pcedēdo iudiciū rōnis per qd hō retra-
 hitur a malis. directe aut z p se est aliquoz causa specialū
 peccatoz que dicuntur filie eius.
Ad septimum sic pcedit. Vt qz in cōueniēter
 assignent sex filie ire q sūt: rixa:
 tumor: mētis: cōtumelia: clamor: indignatio: blasphemia.
 Blasphemia. n. ponit ab Isidoro filia supbie. nō g d3 poni
 filia ire. ¶ Odiū nascit ex ira: vt Aug. dicit in regula. g
 deberet nūerari iter filias ire. ¶ Tumor mētis vt idē
 esse qd supbia. supbia aut nō ē filia alicui⁹ vitiū: fz mī oīz
 vitiōz: vt Hreg. dīc 31. moza. g tumor mētis non d3 nume-
 rari iter filias ire. ¶ Sz dē q Hreg. 31. moza. assignat has
 filias ire. ¶ Rñ. dōz: q ira pōt triplr pnsiderari. Uno⁹ fz
 q ē in corde. z sic ex ira nascunt duo vicia. Unū gde ex
 parte eius q que irascit que reputat idignū vt sibi tale qd
 fecerit. z sic ponit indignatio. Aliud at vitiū ē ex pte sui ipsi⁹
 inqstū. s. cogitat diuersas vias vindicte: z talib⁹ cogitatio-
 bus aium suū replet: fm illud Job. 15. Nunqd sapiēs ipse
 bit ardore stomachū suū z sic ponit tumor mentis. Alio⁹
 pnsiderat ira fm q est in ore. z sic ex ira duplex iordnatio
 pcedit. Una gde fz hoc q hō i mō loquēdi irā suā demō-
 strat: sic dictū ē de eo q dīc frī suo racha. z sic ponit clamor
 p que itellr iordnata z pnsusa locutio. Alia at ē iordnatio
 fz q aliqs prumpit in verba iniuriosa. q gde fit sint dēu:
 erit blasphemia. si aut p primū: cōtumelia. 3° mō pnsidera-
 tur ira fz q pcedit vqz ad factū. z sic ex ira oriunt rixē p
 qz itelligunt oīa nocumēta q scō pmissis inferunt ex ira.
 ¶ Ad p⁹ dōz: q blasphemia in quā aliqs prūpit delibe-
 rata mēte: pcedit ex supbia hoīs dēu se erigentis: qz vt
 dī Ecclia. 10. Initiū supbie hoīs apostatare a deo. i. recede-
 re a veneratiōe ei⁹: est pma supbie ps. z ex hoc oriū blasphe-
 mia. fz blasphemia in quā aliqs prūpit ex motiōe ai pce-
 dit ex ira. ¶ Ad 2^m dōm: q odiū rsi aliqū nascit ex ira: tñ
 hz aliqua porē cām ex q directi⁹ oriū. s. tristitiā: sicut cōrio
 amor nascit ex dilectiōe. ex tristitiā aut illata qñz in iraz
 qñz i odiū aliqs mouet. vñ ueniētī⁹ fuit q odiū ponere
 tur oziri ex accidia qz ex ira. ¶ Ad 3^m dōz: q tumor mētis
 nō accipit hic p supbia. fz pro quodā conatu siue audacia
 hominis intentantis vindictam. audacia autem est vitiū
 fortitudini oppositum.
Ad octauum sic pcedit. Vt qz non sit aliqd vi-
 tium oppositum iracundie pro-
 ueniens ex defectu ire. Nihil enim est vitiosum per quod
 homo deo assimilatur. sed per hoc q homo omnino est si-
 ne ira similat deo qui cū tranquillitate indicat. g non vi-
 detur q sit vitiosum omnino ira carere. ¶ Defectus
 eius quod ad nihil est vitile non est vitiosus. sed motus ire

ad nihil est utilis: ut probat. Seneca in libro quem fecit de ira. ergo videt qd defectus ire non sit viciosus. ... De crudelitate. Questio CLIX.

Inde considerandum est de crudelitate. Et circa hoc queruntur duo. primum utrum crudelitas opponatur clementie. 2o de comparatione eius ad seuitiam vel feritatem.

Ad primum sic proceditur. Videtur qd crudelitas non opponatur clementie. Dicitur enim Seneca in 2o de clementia: qd illi vocantur crudeles qd excedunt modum in puniendo qd dicitur iustitie. ... De modestia. Questio CLX.

Inde considerandum est de modestia. Et de ipsa in 2o de singularibus qd sub ea continentur. Circa primum queruntur duo. primum utrum modestia sit pars temperantie. 2o qd sit materia modestie.

Ad secundum sic procedit. Videtur qd crudelitas a seuitia siue feritate non differat. Uni enim virtuti ex una parte unus vicius videtur esse oppositus. ... De modestia. Questio CLX.

Ad primum sic procedit. Videtur qd modestia non sit pars temperantie. Modestia enim a modo dicitur. sed in omnibus virtutibus requiritur modus nam virtus ordinatur ad bonum. ... De modestia. Questio CLX.

Inde considerandum est de modestia. Et de ipsa in 2o de singularibus qd sub ea continentur. Circa primum queruntur duo. primum utrum modestia sit pars temperantie. 2o qd sit materia modestie.

Ad primum sic procedit. Videtur qd modestia non sit pars temperantie. Modestia enim a modo dicitur. sed in omnibus virtutibus requiritur modus nam virtus ordinatur ad bonum. ... De modestia. Questio CLX.

stia est idē qđ tēperātia et nō pars ei. ¶ Modestia videt consistere circa primorū correctionē: s; illud. z. ad Thi mor. z. Seruū dei nō o; litigare: s; māstetū esse ad oēs cū modestia corripientē: eos q; resistūt veritati: sed correctio delinquentū est act^o iustitie vel charitatis: vt supra habitū est. ergo videt qđ modestia magis sit pars iustitie q̄ tēperantie. ¶ S; d; ē qđ Tullio ponit modestiā partē tēperantie. ¶ Rñ. dō; qđ sicut supra dictū est: tēperātia moderatiōē adhibet circa ea in qbus difficilimū est moderari. s; circa cōcupiscētiās delectationū tact^o. vbiq; autē ē aliqđ vītus spālī circa aliqđ maximū: o; esse aliā vītutē circa ea qđ mediocriter se habēt: eo qđ o; q̄tū ad oīa vitā hoīs s; vītutes eē regulatā: sicut supra dictū est: qđ magnificētia est circa magnos sūptus pecuniarū pter quā est necessaria liberalitas qđ sit circa mediocres sumpt^o. vñ necessariū ē qđ sit qđā vītus moderatiua in alijs mediocrib^o: in qb^o nō ē ita difficile moderari: et hec vīt^o vocat modestia: et adiūgi tēperantie tanq̄ pncipali. ¶ Ad p^o dō; qđ nomē cōe qñq; appropaf bis qđ sūt infima: sic nomē cōe angelorū appropatur infimo ordini angelorū: ita et t modus qđ cōiter obfuaat in q̄libet vītute appropaf spālī vītuti qđ in minimis moduz ponit. ¶ Ad 2° dō; qđ aliqđ indiget tēperatiōe ppter suā vehemētiā: sicut forte vinū tēperat. s; moderatiō regrit in oib^o: et iō tēperātia magis se h; ad passiōes vehemētes. modestia vō ad mediocres. ¶ Ad 3° dō; qđ modestia accipit ibi mō cōiter sūpro: put regrit in oibus vītutibus.

Ad secundum sic pcedit. Videt qđ modestia sit solū circa exteriores actiōes. Interiores enī mot^o passiōnū alijs notī eē nō pnt: s; apls ad Phil. 4. mādat vt modestia nra nota sit oib^o hoīb^o. ergo modestia est solū circa exteriores actiōes. ¶ Virtutes que sunt circa passiōes distinguunt a vītute iustitie qđ ē circa opatiōes. s; modestia videt eē vna vīt^o. si ergo ē circa opatiōes exteriores: nō erit circa aliq̄s interiores passiōnes. ¶ Nulla vīt^o vna et eadē ē circa ea qđ pnt ad appetitū qđ est ppiū vītutū moralīū. et circa ea qđ pnt ad cognitionē qđ ē ppiū vītutū intellectualīū: neq; etiā circa ea que pnt ad irascibilē et cōcupiscibilē. si ergo modestia ē vna vīt^o: nō pōt eē circa oīa p̄dicta. ¶ S; d; In oibus p̄dictis opōrtet obfuaare modū a quo modestia dī. qđ circa oīa p̄dicta ē modestia. ¶ Rñ. dō; qđ sicut dictū ē: modestia differt a tēperātia in hoc qđ tēperātia ē moderatiua eorū qđ difficilimū ē refrenare. modestia atē ē moderatiua eorū qđ in hoc mediocriter se habēt. Diuersimode autē aliqđ de modestia vident esse locuti. vbiq; n. s; siderauerunt aliquaz spālē rōnē bonī vel difficultatis in moderādo illud subtra xerūt modestie relinquētes modestiā circa mīora. Dani festū est aut oib^o qđ refrenatio delectationū tactus spālēz quādā difficultatē h; vñ oēs tēperātia a modestia distinxerūt. et ppter hoc Tullio s; siderauit qđā spālē bonū esse in moderatiōe penarū. et iō etiā clemētiā subtraxit modestie ponēs modestiā circa oīa que reliquunt moderāda: qđ quidē vident eē q̄tuor: quoz vnuz ē mot^o ai ad aliquaz excellētiā: quā moderat humilitas. 2° aut desiderīū eorū qđ pnt ad cognitionē. et in hoc moderat studiositas qđ opponit curiositati. tertīū autē qđ pnt ad corporales mot^o et actiōes: vt. s; decēter et honeste fiāt: tā in his qđ serio q̄ in his qđ ludo agunt. 4° autē qđ pnt ad exteriores apparatū: puta i vestib^o et in alijs huiusmodi. ¶ S; d; circa qđā eorū alij posuerūt qđā vītutes: sic Andronic^o māstetudine: simplicitatē: humilitatē et alia huiusmodi: de qbus supra dictū ē. Aristo. autē circa delectationē ludorū posuit eutrapieliā: qđ oīa cōtinent sub modestia: s; qđ a Tullio accipit. et h^o mō modestia se h; nō solū circa exteriores actiōes: s; et circa interiores. ¶ Ad p^o dō; qđ apls loquit de modestia: put ē circa exteriora. et tñ ē interior: moderatiō

manifestari pōt p qđaz exteriora signa. ¶ Ad 2° dō; qđ sub modestia pnt diuerse vītutes qđ a diuersis assignantur. vñ nihil p̄hibet modestiā eē circa ea qđ regrit diuersas vītutes: et tñ nō ē tāta diuersitas iter ptes modestie ad tūc: quāta ē iustitie qđ ē circa opatiōes ad tēperātia que ē circa passiōes: qđ in actiōib^o et passiōib^o in qb^o nō ē aliqđ excellēs difficultas ex pte mae sed solū ex pte moderatiōis: et non attēdit vītus nisi vna. s; fm rōnez moderatiōis. Et per hoc patet etiam responsio ad tertium.

¶ De speciebus modestie.

26 CLXI.

Inde cōsiderādū est de speciebus modestie. Et p de humilitate et supbia qđ ei opponit. 2° de studio sitate et curiositate sibi opposita. 3° de modestia fm qđ ē in vbis vel in factis.

4° de modestia fm qđ ē circa exterior rem cultū. ¶ Circa humilitates q̄runf sex. p vtrū hūilitas sit vīt^o. 2° vtz p̄sistat in appetitu vel in iudicio rōnis. 3° vtz aliqđ p humilitatē se debeat oib^o subycere. 4° vtz sit ps modestie vel tēperātie. 5° de cōparatiōe eius ad alias vītutes. 6° de gradib^o humilitatis.

Ad primum sic pcedit. Videt qđ humilitas nō sit virtus. Virtus enī iportat rationē bonī. s; humilitas videt iportare rationē mali penalis: fm illud ps. Dumiliauerūt in p̄pedibus pedes eius. qđ humilitas non ē vīt^o. ¶ Virtus et vitiū opponunt. s; humilitas qñq; sonat in vitiū. dī. n. Ecclesia. 19. Est q nequiter se humiliat. qđ humilitas non est virtus. ¶ Nulla vītus opponit aliqđ vītuti. s; humilitas videtur opponi vītuti magnanimitatis qđ tendit in magna. humilitas autē ipsa refugit. qđ videt qđ humilitas non sit virtus. ¶ Virtus ē dispositiō pfecti: vt dī in. 7. physicoz. s; humilitas videt eē imperfectoz. vñ et deo nō cōuenit humiliari: qđ nulli subyci pōt. qđ videt qđ humilitas non sit vītus. ¶ Oīs vīt^o moralis est circa actiones et passiōes: vt dī in. z. ethi. s; humilitas non cōnumerat a p̄ho iter vītutes qđ sunt circa passiōes: nec etiā continet sub iustitia qđ ē circa actiones. qđ videtur qđ nō sit vītus. ¶ S; d; qđ Origines dīc exponēs illō Luc. p. Respexit humilitatē ancille sue. Dumilitas p̄pe in scripturis vna de vītutibus p̄dicat. ait q̄ppe saluator: dīscite a me: qđ mitis sum et humilis corde. ¶ Rñ. dō; qđ sic supra dictū ē cū de passiōib^o ageretur: bonū arduū h; aliqđ vñ attrahit appetitū. s; rōnē bōi. et h; aliqđ retrahēs. s; ipsaz difficultatē adipsēdū fm quoz p̄mū iurgit mot^o spēi: et fm aliud motus despatiōis. Dictū ē aut supra qđ circa motus appetitiuos qui se habent per modum impulsio nis opōrtet esse virtutem moralem moderantem et refrenantem. circa illos autem qui se habent per moduz retractionis et resilitiōis ex parte appetitus opōrtet esse virtutem moralem firmantē et impellentem. Et iō circa appetitum boni ardui necessaria est duplex virtus. Una quidem que temperet et refrenet animum ne imoderate tendat in excelsa. et hoc pertinet ad virtutē humilitatis. Alia vero que firmat animum contra desperationem et impellat ipsum ad prosecutionem magnorū fm rationem rectam. et hec est magnanimitas. et sic patet qđ humilitas est quedaz virtus. ¶ Ad p^o dō; qđ sicut s;idorus dicit in lib. ethymologiarū. humilis dicitur quasi humi acclius id est imis inherens. Quod quidem contingit dupliciter.

Uno modo ex pncipio extrinseco. puta cui; aliq; ab alio deycitur. et sic humilitas est pena. Alio a pncipio intrinseco. et hoc potest fieri quandoq; quidem bene: puta cū ali quis considerans suum defectum tenet se in infimis fm suum modum: sicut Abraam dixit ad dominum Gen. 18. Loquar ad dñm meū cū sim puluis. et cinis: et hoc mō humilitas ponit vītus. qñq; aut pōt fieri male: puta cū bō bo